

ÇORUM © 1998 Mahmut Selim GÜRSEL,
Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International
lisansı altında yayınlanmaktadır. © 1 5 0 CC BY NC SA 4.0

Mahmut 1991

Selim

GÜRSEL

ÇORUM

SANAL KİTAPLAR

2016

ISBN 978-625-93093-8-5

İMAN

KAYNAK ESERLER: 119

İMAN

Mahmut Selim GÜRSEL

2016

KAYNAK ESERLER:119

İMAN
İLE İLGİLİ
HADİSLER
CİLT:1

Mahmut Selim GÜRSEL
2016

ISBN 978-625-93093-8-5

PARA İLE SATILMAZ!

[CORUM](#) © 1998 [Mahmut Selim GÜRSEL](#) , Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International lisansı
altında yayınlanmaktadır. CC BY NC SA 4.0

İÇİNDEKİLER

TAKTİM

Mahmut Selim GÜRSEL

İMAN

İMAN İLE İLGİLİ HADİSLERİN TESPİT
EDİLMESİ

KAYNAKÇA İNCELEME YAPILAN İMAN İLE
İLGİLİ HADİSLER

TAKDİM

Bir kitabın doğması, o kitabı yazmaya kalkan kişinin amacına ve bilgi birikimine göre değerlendirilmesi uygun olarak görülmelidir.(1)

Elinizde bulunan bu çalışmanın sizlere ulaşması için günlerini veren bu çabası için şükranlarımı sunarken, bu çalışmada da benim ufacık bir katkımın da bulunması beni bahtiyar etmiştir.

Bu çalışma ile sizlerde bazı bilgileri edinmiş ve faydalanmış olarak uzun yılların birikimlerinden aydınlanacağınızı göreceksiniz. (2)

Bilgi; yazılmadıkça kaybolmaya açık birikimlerdir. Her insan bir kitaptır; onu okumamız gereklidir.(3)
Tanımadığımız ve anlamadığımız kişiler hakkında nasıl kararlar veremezsek; bir çalışmayı da incelemeden, okumadan karar veremeyiz.

Mahmut Selim GÜRSEL

(1) İnsan durup dururken yazmaz. Birikimini başkalarına lazım olur diyerek yazar. Aslında o yazmaz. Ona yazdıran; onu yaratandır!

(2) Kitap okuyan; muhakkak okuduğundan bir bilgi edinir. Yaşamında muhakkak o bilgi kendisine veya etrafına yardımı dokunacağını bilmez. Onu yaratan o öğrettiği bilginin yazıya dökülüp başkalarına aktarılacağını bildiğinden o kişiye o kitabı okutur. Bilgi böylece yayılır.

(3) İnancıma göre bizi tek kişiden yarattı. O ilk kişiye bütün ilimleri verdi. Bu ilimler şimdi gen dediğimiz ile hepimize bu bilgiler geçti. Herhangi bir kişi kendi geninde olan bu bilgileri kullanmaya başladıkça bilgileri genişler. BÜTÜN BİLGİLERİ öğreten her insan için belirli bilgiyi genişleterek kullanma yazgısını yazdığı için ancak o bilgiler ile gelişir. "her insan bir kitaptır."

Mahmut Selim GÜRSEL

1947 tarihinde babamın subay olarak bulunduğu Erzurum'da bir at arabasında doğum evine giderken doğmuşum. Babam Eminsü Ali Rıza Gürsel, annem ise Fahriye hanımefendi idi.

İlkokula İskenderun'da başladım. Ankara' da bitirdim. Ankara Yenimahalle Ortaokulunun birinci sınıfta babamın emekli olmasından dolayı 1960 yılında Çorum'a gelince Atatürk Ortaokuluna devam ettim. Babamın "oku da oğlum ceketimi satar seni okuturum" diyerek bana yaptığı

nasihatleri ters tepki yaptı, okumuyorum diyerek okulu birinci sınıfta bıraktım.

Marangoz çırağı olarak Azmi Başar ustanın yanına girdim. Askere gidene kadar ustanın yanında çalıştım.

1967 tarihinde askerlik dönüşü, Ankara Emniyet Müdürlüğünde teknisyen olarak göreve başladım.

Ortaokulu dışarıdan 2 yılda bitirdim. 1972 tarihinde Polis Memuru olarak Ankara'da çeşitli şubeler ve karakollarda çalıştım. 16 Eylül 1973 tarihinde Selma (Kurşuncu) Hanımefendi ile evlendim.

1978 yılında naklen Çorum İl Halk Kütüphanesine Memur olarak geçtim.

Dışarıdan Çorum Ticaret Lisesini iki yılda bitirdim.

Kendi kendime Osmanlıca'yı öğrenmeye uğraştım, Hat sanatı ile biraz ilgilendim 150 ye yakın Ser levham var, Çorum Güzel Sanatlar Galerisinde ve Kütüphane salonlarında bu levhaları sergiledim.

03. 08. 1988 tarihinde İl Halk Kütüphanesi Müdür yardımcılığına atandım. 1990 tarihinde kütüphanelerdeki kitapların tasnifi ile ilgili 10 yıllık bir araştırmamı "Alfabetik Onlu Tasnif Fihristi (Dewey)" kitap haline getirip Kültür Bakanlığına sundum. Kitabımdan Türkiye'deki bütün kütüphanelere dağıtılmak üzere 1000 adet satın aldılar.

1993 yılında Türkiye'deki bütün kütüphanelerde bulunan "El Yazması" kitapların Ankara Milli Kütüphanesine toplanma

kararı veren Kültür Bakanlığına karşı  orumlu hemşerilerimi haber dar ettim, mahalli radyodan ve gazeteler ile parti il Başkanlarını ile Millet Vekilimiz Adnan Türkoğlu ve Belediye Başkanımız rahmetli Turan Kılı  ıolu' nun destekleri ile el yazma kitaplarımızın  orum'da kalmasını sağladım!

Açık  ğretim için  niversite sınavlarına girip kazandım. İkinci sınıfta iken 25 Nisan 1994 tarihinde Tatvan Bitlis'e Müdür olarak tayinim çıktı, tayin edildiğim yere gitmeyerek emekliliğimi istedim.

 lkokul sıralarında okuyarak pilot olmanın düşlerini kurardım. Bu hayalim gerçekleşmedi. şu anda emekli memurum. Marangozluk, oymacılık, Polis Memurluğu, Memurluk ve idarecilik yaptım. Her  alıştığım meslekte çeşitli önemli olaylar oldu ise de son çalıştığım kurumda bence; en önemli bir hatıramı anlatmak istiyorum: Kütüphanedeki çalışmalarım ve "El Yazması Kitaplar"ın  orum'da kalması için verdiğim çabalar neticesinde Bitlis Tatvan'a tayin edilme olayım beni çok yıktı. Fakat bu  z nt m n boş olduğunu zamanla gördüm.

Rabb'imizin izni ile Hacca gitmek nasip oldu, iki kitap daha yayımladım ve elinizde bulunan bu derginin çıkmasına vesile oldum. Mesleklerin insanlara sağladığı maddi avantaj olarak, evinizi geçindirecek, namerde muhtaç etmeyecek avantajından başka, manevi olarak; sizin yaptığınız işlerle ilgili karşılaştığınız

problemleri değerlendirirseniz avantajların neler olabileceğini hayat okulundan öğrenmiş oldum.

Yazı yazmaya beni kimse teşvik etmedi Kütüphane için hazırladığım kitap beni yazmaya teşvik etti. Yazılarımla mahalli basında yayımlandı. Yazılarımdan dolayı bir ödül almadım; fakat kitapları ve bu dergi benim için en büyük ödüldür.

 dealim:  orum'a tam teşekküllü bilgisayar ortamında bir kütüphane kazandırmaktır. Bu idealim yüzünden tayinim  ıktı. Yayımlanmış dört çalışmam bulunmaktadır. Bu "Alfabetik Onlu Tasnif Fihristi (Dewey)", Bakanlığa sunulmuş; "Alfabetik Türk ve Yabancı Yazarlar Fihristi" ve "Ne Nerede Başlıklı Arama Fihristi" basım için hazır beklemektedir. Yazılarımla daha çok araştırma dalı ile makale türüdür. Tiyatro çalışmalarım, şiir ve hik ye denemelerim bulunmaktadır.

Benim okuyucularıma diyeceklerim şudur ki. Doğru bildiğiniz konuları savunun. Bu savunmanız size belki tepkiler getirecektir. Bu tepkileri inceleyerek doğru olup olmadığını araştırın.

Çalışmalarım: S TEM: <https://gurselyayin.com> E-POSTAM: corumlu2000@gmail.com

İMAN

İmanın tanımı genellikle “Yaratan olarak Kendisini tanımamızı, bildirdiklerine uymamızı, yapmamızı istedikleri ile men ettiği istediklerine uymamızı, isteyen ve yaratan olarak Allah; emirlerini bizzat veya melekleri ile isteklerini seçtiği insan bunları anlayan, tam uyan, tam anlatan insan olarak Peygamberine uyarak, Peygamberini tanıyıp, Allah’ım emirlerini ve tebliğini tanımak ve Allah’ın alıp din adına tebliğ ettiği kesinlik kazanan hususlarda Allah’ı ve peygamberi tasdik etmek ve onlara inanmak” diye tanımlayabilirim!.

Bu çalışmam, İslam’ın en temel kavramların-dan biri olan “İMAN” üzerine Kur’an-ı Kerim Meali ve Çok bilinen ve Sahih Hadisleri Derleyip konu ve ana fikir etrafında şekillenendir meye, yapılandırmaya odaklanarak bir bütünlük içinde bulduğum, derlediğim hadisleri sunmayı amaçladım. “İMAN”, sadece insan olarak bizlerin kalbinde yer alan bir tasdik olarak görmeyip; yaptığı ibadetler ile davranışları ve ahlâkî davranışları; topluma karşı davranışları ile sorumluluklarını bilgi, erdem, ahlak veya yaş bakımından en üstün, olgun ve yetkin seviyeye ulaşmasını, ruhen ve davranışları ile

olgunlaşmak için Müslümanca bir yaşam biçimi için hazırlamaya çalıştım!

Çorum Hakkında çalışmalarımın bir parçası olarak arşivimde bulunan bilgileri ile yayınladığım dizinlerinde bulunan birikimimi Müslümanlık ile İlgili araştırmalarımı Allah C.C. nasip ederse KAYNAK ESERLER: 115 alt sıra numaralarında ISBN alarak PDF formatında devamı olarak hazırlayamaya çalışacağım!

Hadislerin tematik tasnifi, bibliyografik indeks ve yorumlarla desteklenerek, okuyucuya hem de öğretici bir kaynak sunulmuştur.

Amacım hem Araştırdığım hadislerden anladıklarını yazarak iletmek gayesini ummaktayım!

Hadis bölüm araştırmamın, proje çalışmanın nasıl planlanacağı, verilerin nasıl toplanacağı, analiz ettiğim aşağıda açıklamaktayım:

İMAN İLE İLGİLİ HADİSLERİN TESPİT EDİLMESİ:

İMANIN TANIMI

Abdullah İbnu Abbas'ın rivayetine göreÖnce tek olan Allah Teâla'ya imanı emretti ve sordu: "İman nedir biliyor musunuz?" "Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dediler. Açıkladı: Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucu tutmak, harpte elde edilen ganimetten beşte birini ödemenizdir."

Abdullah İbnu Abbas'ın rivayetine göre ..."İman nedir biliyor musunuz?" "Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dediler. Açıkladı: Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak,

zekât vermek, Ramazan orucu tutmak, harpte elde edilen ganimetten beşte birini ödemenizdir."

Ebu Hüreyre anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdu ki: "İman, yetmiş küsur -bir rivayette de altmış küsur- şubedir. Haya imandan bir şubedir."

Buhârî, İman; Müslim, İman; Ebu Dâvud; Sünnet; Tirmizî, İman; Nesâî, İman; İbnu Mâce, "Bu şûbelerden en üstünü "Lâilâhe illallah" sözüdür, en aşağı mertebede olanı da yolda bulunan rahatsız edici bir şeyi kenara çıkarmaktır."

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor: İman; Allah'a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahirete ve kadere inanmak.... “

İman; şehadet, namaz, zekât, oruç, ganimetin beşte biri. Buhârî, İman 40; Müslim, İman 23

Kalpte zerre kadar iman bulunan kimsenin ateşten çıkacağı. Tirmizî, Sıfatu Cehennem 10

İMAN'IN ŞARTLARI

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor "Bana iman hakkında bilgi ver?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır."

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor "Bana iman hakkında bilgi ver?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitablarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır."

ALLAH'A, MELEKLERE, KİTAPLARINA, PEYGAMBERLERE, AHİRETE, KADER VE KAZAYA İMAN

Alkame hazretlerinin İbnu Mes'ud (radıyallahu anh)'dan naklettiğine göre, İbnu Mes'ud, "...Kim Allah'a iman ederse (Allah) onun kalbini doğruya götürür.." (Teğâbün,11) meâlindeki âyetle ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır: "Bunlar kişinin mâruz kaldığı musibetlerdir. İnanan kişi, (Allah'ın lütfu ve keremi ile) bu musibetlerin Allah'tan olduğunu bilir, Allah'ın takdirine teslimiyet gösterip, razı olur

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor:..... Sonra tekrar sordu: "Bana iman hakkında bilgi ver?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitablarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır."

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) sabahın iki rek'atında çoğunlukla şunları okurdu: "(Ey müminler) deyin ki: "Biz Allah'a, bize

indirilene (Kur'an'a), İbrahim'e, İsmâîl'e. İshâk'a, Ya'kub a ve torunlarına (esbât) indirilere, Musa'ya, İsâ'ya verilenlere ve bütün peygamberlere Rabbleri katından verilen (Kitap ve âyetlere) iman ettik. Onlardan hiç birini (kimine inanmk kimini inkâr etmek suretiyle) diğerinden ayırd etmeyiz. Biz, (Allah'a) teslim olmuş (müslümanlar)ız".

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor:..... Sonra tekrar sordu: "Bana iman hakkında bilgi ver?"

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor: İman; Allah’a, meleklerle, kitaplara, peygamberlere, ahirete ve kadere inanmak.... “

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor:Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır."

Târik İbnu Şihâb anlatıyor:Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu"Benden önce Allah'ın gönderdiği her peygamberin: mutlaka ümmetinden havarîleri ve arkadaşları olmuştur. Bunlar onun sünnetiyle amel ederler emirlerini de yerine getirirlerdi.

İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Her peygamberin peygamberlerden dostları vardır. Benim dostum, ceddimeve Rabbimin halili olan İbrahim'dir." Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) sonra şu ayeti tilavet buyurdular: "Gerçekten, insanlardan İbrahim'e en yakın olanı her halde (zamanında) ona tabi olanlarla şu peygamber ve (şu) iman edenlerdir. Allah da o iman edenlerin yâridir" (Âl-i İmran, 68)b Tirmizi, Tefsir, Âl-i İmran (2998).

İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden buyruk sâhibi olanlara itaat edin" (Nisa 59) ayeti, Abdullah İbnu Huzâfe İbni Kays İbni Adiy es-Sehmî hakkında, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onu bir seriyyeye gönderdiği esnada nâzil oldu."

İMANIN ASLI VE ÖĞRENME

H. Enes (radıyallahu anh)"Üç şey vardır ki imanının aslındandır:

1. Lâilâhe illallah diyene saldırmamak: İşlediği herhangi bir günahı sebebiyle bu kimseyi tekfir etme, herhangi bir ameli sebebiyle de İslâm'dan dışarı atma.

2. Cihad, bu Allah'ın beni peygamber olarak gönderdiği günden, bu ümmetin Deccâl'e karşı savaşıacak en son ferdine kadar cereyan edecektir, onu, ne imamın zâlim olması, ne de âdil olması ortadan kaldıramayacaktır.

3. "Kadere iman".

Cündüb İbnu Abdillâh radıyallahu anh anlatıyor: "Biz erginlik çağına yaklaşmış bir grup genç Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile beraberdik. Kur'ân'ı öğrenmezden önce imanı öğrendik. Sonra da Kur'ân'ı öğrendik. Kur'ân sayesinde imanımız daha da arttı

İMAN VE SEVGİ

Ebu Ümâme....."Kim Allah için sever, Allah için buğzeder, Allah için verir, Allah için vermezse imanını kemâle erdirmiştir".

Yine H. Enes (radıyallahu anh)"Sizden biri, beni, babasından, evladından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş sayılmaz"

Yine H. Enes (radıyallahu anh)"Sizden biri, kendi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe gerçek imana eremez."

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh)(radıyallahu anh) anlatıyor: Rasûlullah buyurdu ki: "Kâfir ile onu öldüren ebediyyen cehennemde bir araya gelmezler, keza bir kulun karnında, Allah yolunda (yutulmuş olan) tozla cehennem ateşi bir araya gelmezler, keza, bir kulun kalbinde imanla hased bir araya gelmezler."

H. Ebu Hüreyre (radıyallahu anh)"Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Mü'minler arasında imanca en kâmil olanı, ahlakça en güzel olanıdır. En hayırlınız da ailesine hayırlı olandır."

İMANIN ŞUBELERİ VE DERECELERİ

Ebu Hüreyre anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdu ki: "İman, yetmiş küsur -bir rivayette de altmış küsur- şubedir. Haya imandan bir şubedir."

Ebu Bekre radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Haya imandandır. İman (sahibi) ise cennettedir.

İMAN VE KADER

Hz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) dedi ki: "Üç şey vardır ki imanın aslındandır: 1. Lâilâhe illallah diyene saldırmamak: İşlediği herhangi bir günahı sebebiyle bu kimseyi tekfir etme, herhangi bir ameli sebebiyle de İslâm'dan dışarı atma. 2. Cihad, bu Allah'ın beni peygamber olarak gönderdiği günden, bu ümmetin Deccâl'e karşı savaşıacak en son ferdine kadar cereyan edecektir, onu, ne imamın zâlim olması, ne de âdil olması ortadan kaldıramayacaktır.

H . Cabir radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kul, hayrıyla,  erriyle kadere inanmadıkça, kendine (hayır ve  erden) isabet edecek şeyi atlatamayacağını, (hayır ve  erden) kaçacak olanolan şeyi de yakalayamayacağını bilmedikçe iman etmiş olmaz." Tirmizi, Kader 10, 2145.

"Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına vardığım zaman bana: "Ey Hatim'in oğlu Adiyy, müslüman ol ki selâmete eresin!" buyurdular. Ben de: "    m nedir?" diye sordum. "Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de O'nun Res l  olduğuma  ehadet etmen ve hayır,  er, tatlı ve acı her  eyiyle kadere iman etmendir!" buyurdular."

  MAN VE   BADET

Selman radıyallahu anh anlatıyor: "Resulullah aleyhissalatu vesselam: "Kim sabah namazına giderse, iman bayrağıyla gitmiş olur. Kim de  ar ıya giderse o da iblis bayrağıyla gitmiş olur" buyurdular

H . Enes radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, Allah'a herhangi bir  erik ko madan tam bir ihlâs yani Allah'ın birliğine iman, O'na hâlisane kulluk, namaz ve zekat vazifelerini yapma hali üzere dünyayı terkederse, Allah kendisinden razı olmuş halde  lm   olur."

İMANIN TADINI VE KEMALİ

Abdullah İbnu Muâviye el-Gâzirî (radıyallahu anh)....: "Üç şey vardır. Kim onları yaparsa imanın tadını alır: Sadece Allah'a kulluk eden, Allah'tan başka ilâh olmadığını bilen, her yıl gönül hoşluğuyla zekâtını veren! Zekâtını da yaşlı, uyuzlu, hasta, değersiz, küçük hayvanlardan vermez, aksine mallarının orta hâllilerinden verir. Zira Cenab-ı Hakk ne en iyisinden vermenizi emretmiştir, ne de en adisinden olana râzı olmuştur."

Adiyy İbnu Hâtim radıyallahu anh "Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına vardığım zaman bana: "Ey Hatim'in oğlu Adiyy, müslüman ol ki selâmete eresin!" buyurdular. Ben de: "İslâm nedir?" diye sordum. "Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de O'nun Resûlü olduğuma şehadet etmen ve hayır, şer, tatlı ve acı her şeyiyle kadere iman etmendir!" buyurdular."

İMAN VE SEVGİ İLİŞKİSİ

Yine Hz. Enes (radıyallahu anh) bildiriyor; Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Sizden biri, beni, babasından, evladından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş sayılmaz"

Yine Hz. Enes (radıyallahu anh)'in rivayetine göre Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Sizden biri, kendi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe gerçek imana eremez."

Ebu Hüreyre...."Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Nefsim yed-i kudretinde olan zâta yemin ederim ki, imân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız!...."

İMAN VE KORKU

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh): "Bazılarımızın aklından bir kısım vesveseler geçiyor, normalde bunu söylemenin günah olacağına kaniyiz." Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm): "Gerçekten böyle bir korku duyuyor musunuz?" diye sordu. Oradakiler Evet! deyince: "İşte bu (korku) imandan gelir (vesvese zarar vermez) dedi."

Hz. Ebu Hureyre radıyallahu anh.....: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Güneş, battığı yerden doğmadıkça Kıyamet kopmaz. Batı'dan doğunca, insanlar görür ve hepsi de iman eder. Ancak, daha önce inanmamış veya imanın sevkiyle hayır kazanamamış olan hiç kimseye bu iman fayda sağlamaz."

İMANI OLMAYAN CENNETE GİREMEZ

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Nefsim yed-i kudretinde olan zâta yemin ederim ki, imân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız! Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yaygınlaştırın!"

Hz. Zübeyr...."Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Size ümem-i kadime hastalığı sirayet etti: Bu, hased ve buğzdir. Bu kazıyıcıdır. Bilesiniz; kazıyıcı derken saçı kazır demiyorum. O dini kazıyıcıdır. Nefsimi kudret elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Birbirinizi sevmeye yardımcı olacak şeyi haber vereyim mi: Aranızda selâmı yaygınlaştırın."

İMANDAN SONRA KÜFÜR

Hız. Huzeyfe radyallahu anh anlatıyor: "Nifak Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm devrinde vardı. Şimdi ise, imandan sonra küfür vardır."

İMAN'IN ÇIKMASI

Hız. Ebu Hureyre radyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kişi zina edince iman ondan çıkar ve başının üstünde bir bulut gibi muallak durur. Zinadan çıkınca iman adama geri döner."

İMAN VE AMEL İLİŞKİSİ

Berâ (radıyallahu anh):.... Cenâb-ı Hakk şu âyeti indirdi: "Ey iman edenler: Kazandıklarınızın temizlerinden ve size yerden çıkardıklarımızdan sarfedin; iğrenmeden alamıyacağınız pis şeyleri vermeye kalkmayın. Allah'ın müstağni ve övülmeye layık olduğunu bilin." Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ayeti şöyle açıklar: "Sizden biri, sadaka olarak verdiği şeyin benzeri, kendisine verildiği takdirde onu istemeye istemeye, utanarak alacağı şeyden almamasına dikkat etsin."

Hız. Enes radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, Allah'a herhangi bir şerik koşmadan tam bir ihlâs yani Allah'ın birliğine iman, O'na hâlisane kulluk, namaz ve zekat vazifelerini yapma hali üzere dünyayı terk ederse, Allah kendisinden razı olmuş halde ölmüş olur."

İMAN ETMEMİŞLER

Hız. Abdullah İbnu Ömer radıyallahu anhümâ Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm minbere çıkıp yüksek sesiyle şöyle nida etti: "Ey diliyle müslüman olup da kalbine iman nüfuz etmemiş olan (münafık)lar! Müslümanlara eza vermeyin, onları kınamayın, kusurlarını araştırmayın. Zira kim, müslüman kardeşinin kusurunu araştırırsa, Allah da kendisinin kusurlarını araştırır. Allah kimin kusurunu araştırırsa, onu, evinin içinde (insanlardan gizli) bile olsa rüsvay eder."

Ebu Malik el-Eş'ari..."Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Abdest imanının yarısıdır."

KAYNAKÇA İNCELEME YAPILAN İMAN İLE İLGİLİ HADİSLER:

Ebu Sa'îd İbnu Mâlik İbni Sinân el-Hudrî (radıyallahu anh) hazretleri demiştir ki: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdular: "Kalbinde zerre miktarı iman bulunan kimse ateşten çıkacaktır." Ebu Sa'îd der ki: "Kim (bu ihbarın ifade ettiği hakikatten) şüpheyeye düşerse şu ayeti okusun: "Allah şüphesiz zerre kadar haksızlık yapmaz..." (Nisa, 40). Tirmizî Sıfatu Cehennem 10, (2601). Tirmizî hadis için "sahihtir" demiştir.

Yahya İbnu Ya'mur haber veriyor: "Basra'da kader üzerine ilk söz eden kimse Ma'bed el-Cühenî idi. Ben ve Humeyd İbnu Abdırrahmân el-Himyerî, hac veya umra vesîlesiyle beraberce yola çıktık. Aramızda konuşarak, Ashab'tan biriyle karşılaşmayı temenni ettik. Maksudumuz, ondan kader hakkında şu heriflerin ettikleri laflar hususunda soru sormaktı. Cenâb-ı Hakk, bizzat Mescid-i Nebevî'nin içinde Abdullah İbnu Ömer (radıyallahu anh)'la karşılaşmayı nasib etti. Birimiz sağ, öbürümüz sol tarafından olmak üzere ikimiz de Abdullah (radıyallahu anh)'a sokuldu. Arkadaşımın sözü bana bıraktığını tahmîn ederek,

konuşmaya başladım: "Ey Ebu Abdırrahmân, bizim taraflarda bazı kimseler zuhur etti. Bunlar Kur'ân-ı Kerîm'i okuyorlar. Ve çok ince meseleler bulup çıkarmaya çalışıyorlar." Onların durumlarını beyan sadedinde şunu da ilâve ettim: "Bunlar, "kader yoktur, herşey hâdistir ve Allah önceden bunları bilmez" iddiasındalar." Abdullah (radıyallahu anh): "Onlarla tekrar karşılaşırsan, haber ver ki ben onlardan berîyim, onlar da benden berîdirler." Abdullah İbnu Ömer sözünü yeminle de te'kîd ederek şöyle tamamladı: "Allah'a kasem olsun, onlardan birinin Uhud dağı kadar altını olsa ve hepsini de hayır yolunda harcasa kadere inanmadıkça, Allah onun hayrını kabul etmez." Sonra Abdullah dedi ki: Babam Ömer İbnu'l-Hattâb (radıyallahu anh) bana şunu anlattı: "Ben Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in yanında oturuyordum. Derken elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah bir adam yanıma çıkageldi. Üzerinde, yolculuğa delalet eder hiçbir belirti yoktu. Üstelik içimizden kimse onu tanıımıyordu da. Gelip Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in önüne oturup dizlerini dizlerine dayadı. Ellerini bacaklarının üstüne hürmetle koyduktan sonra sormaya başladı: Ey Muhammed! Bana İslâm hakkında bilgi ver! Haz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "İslâm, Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmen, namaz kılman, zekât vermen, Ramazan orucu tutman, gücün yettiği takdirde Beytullah'a haccetmendir." Yabancı: "-Doğru söyledin" diye tasdîk etti. Biz

hem sorup hem de söyleneni tasdik etmesine hayret ettik. Sonra tekrar sordu: "Bana iman hakkında bilgi ver?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Kadere yani hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna da inanmandır." Yabancı yine: "Doğru söyledin!" diye tasdik etti. Sonra tekrar sordu: "Bana ihsan hakkında bilgi ver?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) açıkladı: "İhsan Allah'ı sanki gözlerinle görüyormuşsun gibi Allah'a ibadet etmendir. Sen O'nu görmeden de O seni görüyor." Adam tekrar sordu: "Bana kıyamet(in ne zaman kopacağı) hakkında bilgi ver?" Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) bu sefer: "Kıyamet hakkında kendisinden sorulan, sorandan daha fazla birşey bilmiyor!" karşılığını verdi. Yabancı: "Öyleyse kıyametin alâmetinden haber ver!" dedi. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şu açıklamayı yaptı: "Köle kadınların efendilerini doğurmaları, yalın ayak, üstü çıplak, fakir -Müslim'in rivayetinde fakir kelimesi yoktur- davar çobanlarının yüksek binalar yapmada yarıştıklarını görmendir." Bu söz üzerine yabancı çıktı gitti. Ben epeyce bir müddet kaldım. -Bu ifade Müslim'deki rivayete uygundur. Diğer kitaplarda "Ben üç gece sonra Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'la karşılaştım" şeklindedir- Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) Ey Ömer, sual soran bu zatın kim olduğunu biliyor musun? dedi. Ben:

"Allah ve Resûlü daha iyi bilir" deyince şu açıklamayı yaptı: "Bu Cebrail aleyhisselâmdı. Size dininizi öğretmeye geldi." Müslim, İman 1, (8); Nesâî, İman 6, (8, 101); Ebu Dâvud, Sünnet 17, (4695); Tirmizî, İman 4, (2613). Ebu Dâvud, bir başka rivayette "Ramazan orucu"ndan sonra "cünüblükten yıkanmak" maddesini de ilâve eder. Yine Ebu Dâvud'un bir başka rivayetinde şu ziyâde vardır: "Müzeyne veya Cüheyne kabilesinden bir adam sordu: "Ey Allah'ın Resûlü, hangi işi yapıyoruz, olup bitmiş (levh-i mahfuza kaydı geçmiş) bir işi mi, yoksa (henüz levh-i mahfuza geçmemiş) şu anda yeni başlanacak olan bir işi mi?" Resûlüllah (aleyhissalâtu vesselâm): "O olup biten bir işi" dedi. Adamcağız -veya cemaatten biri- yine sordu: Öyleyse niye çalışılsın ki? Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şu açıklamada bulundu: "Cennet ehli olanlara cennetliklerin ameli müyesser kılınır, ateş ehli olanlara da cehennemliklerin ameli müyesser kılınır." Benzer bir hadisi, Buhârî (rahimehullah) Ebu Hüreyre (radıyallahu anh)'den kaydeder. Bu hadise Tirmizî hâric diğerlerinde de rastlanır. Mevzubahis rivayette, "şehâdetle bulunman" yerine "Allah'a ibadet edip hiçbir şeyi ortak koşmaman" ifadesi de yer alır. Bu hadiste ayrıca "Yalın ayak, üstü çıplak kimseler halkın reisleri olduğu zaman" ziyadesi de mevcuttur. Şu ziyade de mevcuttur: (Kıyametin ne zaman kopacağı), Allah'tan başka hiçkimse tarafından bilinmeyen beş gayıptan (mugayyebât-ı

hamse) biridir buyurdu ve şu ayeti okudu: "Kıyamet saatini bilmek ancak Allah'a mahsustur. Yağmuru O indirir. Rahimlerde bulunanı o bilir. Kimse yarın ne kazanacağını bilmez. Ve hiç kimse nerede öleceğini bilmez..." (Lokman, 34), Buhârî, İman 37. Bir başka rivayette "üstü çıplaklar" tâbirinden sonra "sağır ve dilsizler arzın melikleri (kralları) oldukları zaman" ziyadesi vardır. Nesâî'nin Sünen'inde şu ziyade mevcuttur: "Dedi ki: Hayır, Muhammed'i hakikatle birlikte irşad ve hidayet edici olarak gönderen zât'a yemin olsun, ben o hususta (kıyametin ne zaman kopacağı hususunda) sizden birinden daha bilgili değilim. O gelen de Cibril aleyhisselamdı. Dihyetu'l-Kelbî suretinde inmiştir."

Abdullah İbnu Abbas'ın rivayetine göre, bir kadın, kendisine küpte yapılan şıra (nebîz) hakkında sordu. Kadına şu cevabı verdi: "Abdulkays kabilesinin heyeti Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e geldiği vakit: "Bu gelenler kimdir?" diye sordu. "Rebîalılar" diye kendilerini tanıttılar. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm): "Merhaba, hoş geldiniz. İnşallah bu ziyaretten memnun kalır, pişman olmazsınız" buyurdu. Misafirler: "Biz uzak bir yerden geliyoruz. Sizinle bizim aramızda şu kâfir Mudarlılar var. Bu sebeple, size ancak haram ayında uğrayabiliyoruz. Öyle ise, bize kesin, açık bir amel emret, onu geride bıraktıklarımıza da öğretelim. Ve bizi cennete götürsün" dediler. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu

vesselâm) de onlara dört emir ve dört yasakta bulundu: Önce tek olan Allah Teâla'ya imanı emretti ve sordu: "İman nedir biliyor musunuz?" "Allah ve Resûlü daha iyi bilir!" dediler. Açıkladı: Allah'tan başka ilâh olmadığına, Muhammed'in Allah'ın kulu ve elçisi olduğuna şehâdet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, Ramazan orucu tutmak, harpte elde edilen ganimetten beşte birini ödemenizdir." Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onlara şu kapları (şıra yapmada) kullanmalarını yasakladı: Hantem (topraktan mâmul küp), dübbâ (su kabağından yapılmış testiler), nakîr hurma kökünden ayrılan çanak, müzeffet -veya mukayyer- (içi ziftle -katranla- cilalanmış kap). Buhârî, İman 40, İlm 25, Mevâkîtu's-Salât 2, Zekât 1, Farzu'l-Hums 2, Mevâkıb 4, Meğâzî 69, Edeb 98, Haberi'l-Vâhid 5, Tevhîd 56, Müslim, İmân 23, 24, 25 (17); Ebu Dâvud, Eşribe 7, (3692); Tirmizî, İman 5, (2614); Nesâî, İman, 25, (8, 120).

Abdullah İbnu Muâviye el-Gâzirî (radıyallahu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu: "Üç şey vardır. Kim onları yaparsa imanının tadını alır: Sadece Allah'a kulluk eden, Allah'tan başka ilâh olmadığını bilen, her yıl gönül hoşluğuyla zekâtını veren! Zekâtını da yaşlı, uyuzlu, hasta, değersiz, küçük hayvanlardan vermez, aksine mallarının orta hâllilerinden verir.

Zira Cenab-ı Hakk ne en iyisinden vermenizi emretmiştir, ne de en adisinden olana râzı olmuştur." Ebu Dâvud, Zekât 4, (1582).

Ebu Hüreyre anlatıyor: Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdu ki: "İman, yetmiş küsur -bir rivayette de altmış küsur- şubedir. Haya imandan bir şubedir." Buhârî, İman 3; Müslim, İman 57-38, (35-36); Ebu Dâvud, Sünnet 15, (4676); Tirmizî, İman 6, (2617); Nesâî, İman 16, (8, 110); İbnu Mâce, Mukaddime 9, (57). Bir rivayette şu ziyâde vardır: "Bu şûbelerden en üstünü "Lâilâhe illallah" sözüdür, en aşağı mertebede olanı da yolda bulunan rahatsız edici bir şeyi kenara çıkarmaktır."

Hz. Enes, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle buyurduğunu anlatıyor: "Üç haslet vardır. Bunlar kimde varsa imanın tadını duyar: Allah ve Resûlünü bu ikisi dışında kalan herşeyden ve herkesten daha çok sevmek, bir kulu sırf Allah rızası için sevmek, Allah, imansızlıktan kurtarıp İslâm'ı nasib ettikten sonra tekrar küfre, inançsızlığa düşmekten, ateşe atılmaktan korktuğu gibi korkmak." Buhârî, İman 9, 14, İkrâh 1; Müslim, İman 67, (43); Tirmizî, İman 10, (2626); Nesâî, İman 3, (8, 96); İbnu Mâce, Fiten 23, (4033). Nesâî'nin kaydettiği bir diğer rivayette "bu ikisi dışında kalan" tabirinden

sonra şu ziyâde vardır. "Allah için sevmek, Allah için buğzetmek."

Yine Hz. Enes (radıyallahu anh) bildiriyor; Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Sizden biri, beni, babasından, evladından ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş sayılmaz" Buhârî, İman 8; Müslim, İman 70, (44); Nesâî, İman 19,(8,114, 115). Nesâî'nin bir rivayetinde "...malından ve ailesinden daha sevgili..." denmektedir.

Yine Hz. Enes (radıyallahu anh)'in rivayetine göre Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Sizden biri, kendi için sevdiğini kardeşi için de sevmedikçe gerçek imana eremez." Nesâî'nin rivayetinde "...hayır şeylerden" ziyâdesi mevcuttur. Buhârî, İman 6; Müslim, İman 71, (45); Nesâî, İman 19, (3, 115); Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyamet 60, (3517); İbnu Mâce, Mukaddime 9, (66).

Ebu Ümâme (radıyallahu anh), Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle dediğini rivayet ediyor: "Kim Allah için sever, Allah için buğzeder, Allah için verir, Allah için

vermezse imanını kemâle erdirmiştir". Ebu Dâvud, Sünnet 16, (4681).

Hiz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) dedi ki: "Üç şey vardır ki imanın aslındandır: 1. Lâilâhe illallah diyene saldırmamak: İşlediği herhangi bir günahı sebebiyle bu kimseyi tekfir etme, herhangi bir ameli sebebiyle de İslâm'dan dışarı atma. 2. Cihad, bu Allah'ın beni peygamber olarak gönderdiği günden, bu ümmetin Deccâl'e karşı savaşıacak en son ferdine kadar cereyan edecektir, onu, ne imamın zâlim olması, ne de âdil olması ortadan kaldıramayacaktır. 3. "Kadere iman". Ebu Dâvud, Cihad 35, (2532).

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in ashabından bir kısmı ona sordular: "Bazılarımızın aklından bir kısım vesveseler geçiyor, normalde bunu söylemenin günah olacağına kaniyiz." Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm): "Gerçekten böyle bir korku duyuyor musunuz?" diye sordu. Oradakiler Evet! deyince: "İşte bu (korku) imandan gelir (vesvese zarar vermez) dedi." Müslim, İman 209 (132); Ebu Dâvud, Edeb 118 (5110). Diğer bir rivayette: "(Şeytanın) hilesini vesveseye dönüştüren Allah'a

hamdolsun" demiştir. Müslim'in İbnu Mes'ud (radıyallahu anh)'dan kaydettiği bir rivayet şöyledir: "Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulû, bazılarımız içinden öyle sesler işitiyor ki, onu (bilerek) söylemektense kömür kesilinceye kadar yanmayı veya gökten yere atılmayı tercîh eder. (Bu vesveseler bize zarar verir mi?)" Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm): "Hayır bu (korkunuz) gerçek imanın ifadesidir" cevabını verdi."

Huzeyfetu'bnu'l-Yemân (radıyallahu anh) anlatıyor: Hiz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm), bize iki hadis irad buyurmuştu. Ben bunlardan birini gördüm, diğerini de bekliyorum. Buyurmuştu ki: Emanet (din, adalet duyguları) insanların kalplerinin derinliklerine (yaratılışlarında, fitrî meyiller olarak) konmuştur. Sonradan Kur'ân-ı Kerîm indi. (İnsanlar kalplerine konmuş olan bu fitrî temâyüllerin) Kur'ân ve hadiste te'yîdini buldular. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bize bu emanetin kalplerden kalkmasından da bahsetti ve buyurdu ki: "Kişi uykuda imiş gibi farkında olmadan kalbinden emanet alınır. Geride, benek izi gibi bir iz kalır. Sonra ikinci sefer, yine uykuda imişcesine, kişi farkında olmadan kalbindeki emânet duygusundan bir miktar daha alınır. Bunun da, kalpte bir kabarcık izi gibi bir izi kalır, yâni şöyle ki, ayağın üzerinden bir

kor parçasını yuvarlayacak olsan değdiği yerleri kabarmış görürsümanün. Ne var ki, içinde işe yarar bir şey yoktur. Sonra Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) bir çakıl tanesi aldı, onu ayağının üzerinde yuvarladı. (Ve sözüne devam etti:) "Emanet bu şekilde peyder pey azalmaya devam eder, o hâle gelinir ki artık) alış verişe giden insanlarda (itimad, güven, doğruluk ve) emanet tamamen kaybolur. Hatta dürüstler "falanca kabilede dürüst insanlar varmış" diye parmakla gösterilirler. Bazan da, kalbinde zerre miktar iman olmayan bir kimsenin "ne civanmerd, ne kibar, ne akıllı kişi" diye övüldüğü olur." (Huzeyfe devam etti:) -Ben öyle günler gördüm ki, hanginizle alış veriş yaptığımı aldırılmazdım. Muhâtabım Müslüman idiyse, bana karşı hile yapmasına dindarlığı mâni olurdu. Muhatabım Yahudi veya Hristiyan idiyse, onu da, âmiri(nden vâliden gelen korku ve disiplin) bana hile yapmaktan alıkoyardı. Fakat bugün sizden sadece falanca falanca ile (gönül huzuruyla) alış veriş yapabilirim." Buhârî, Rikak 35, Fiten 13; Müslim, İman 230, (143); Tirmizî, Fiten 17, (2180); İbnu Mâce, Fiten 27, (4053).

Târik İbnu Şihâb anlatıyor: "Bayram hutbesini okuma işini namazdan öne alanın ilki Mervan'dır. O, bu işe tevessül edince

cemaatten birisi ayağa kalkarak: "Yanlış iş yapıyorsun, namazın hutbeden önce kılınması gerekir" dedi. Mervan: "Artık o usûl terkedildi" diyerek devam etmek istedi. Ebu Saîdu'l-Hudrî ortaya atılarak: "Bu adam, üzerine düşen vazifesini yaptı. Zira ben Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in şöyle söylediğini işittim: "Sizden kim (sünnetimize uymayan) bir münker görürse (seyirci kalmayıp) onu eliyle düzeltsin. Buna gücü yetmezse lisanıyla düzeltsin. Buna da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin. Bu kadarı imanın en zayıf mertebesidir." Melâhim 17, (4340); Müslim, İman 78 (49); Ebu Dâvud; Salâtu'l-İydeyn 248 (1140); Tirmizî, Fiten 11 (2173); Nesâî, 17 (8, 111); İbnu Mâce, Fiten 20, (4013); Tirmizî'nin rivayetinde şöyle denir: "Bir adam kalkarak ey Mervan sünnete muhalefet ettin..." dedi. Ebu Dâvud şu ziyadeyi kaydeder: Sen bayram gününde minberi (musallaya) çıkardın. Halbuki daha önce bayramda minber çıkarılmazdı. Bir de hutbeyi namazda öne aldın." Nevevî rivayetinde bu açıklamalar yok, sadece Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in sözleri var. İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurdu"Benden önce Allah'ın gönderdiği her peygamberin: mutlaka ümmetinden havarîleri ve arkadaşları olmuştur. Bunlar onun sünnetiyle amel ederler emirlerini de yerine getirirlerdi.

Sonra, bu peygamberlerin ardından öylesi kötülükler zuhûr etmişti ki, yapmadıklarını söyleyip, kendilerine emredilmeyeni de yapmışlardır. Kim bu güruhla eliyle mücahede ederse mü'mindir. Kim onunla diliyle mücahede ederse o da mü'mindir. Kim de onlarla kalbiyle mücahede ederse o da mü'mindir. Bunun gerisine, artık zerre miktar iman yoktur. Müslim, İman 80, (50).

Kays İbnu Ebî Hâzım anlatıyor: "Hz. Ebu Bekir (radıyallahu anh) Cenâb-ı Hakk'a hamd ve senadan sonra buyurdu ki: "Ey insanlar! Sizler şu âyeti okuyor ve fakat yanlış anlıyorsunuz:"Ey iman edenler, siz kendinize bakın. Doğru yolda iseniz sapıtan kimse size zarar veremez" (Maide, 105). Biz Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in: "İnsanlar, zâlimi görüp elinden tutmazlarsa, Allah'ın, hepsine ulaşacak umumî bir belâ göndermesi yakındır" dediğini işittik." Keza ben, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın: "İçlerinde kötülükler işlenen bir cemiyet, bu kötülükleri bertaraf edecek güçte olduğu halde, seyirci kalır, müdâhale etmezse, Allah'ın hepsini saran umumî bir belâ göndermesi yakındır" dediğini işittim. Ebu Dâvud, Melâhim 17, (4338); Tirmizî, Tefsir, Mâide (3059), Fiten 8 (2169); İbnu Mâce, Fiten 20 (4005).

Müslim'de gelen diğer bir rivayette Haneş es-San'ânî der ki: "Biz Fadâle ile bir gazvede berâberdik. Derken bana ve arkadaşlarıma ganimetten bir gerdanlık isabet etti. Gerdanlık altın, gümüş ve kıymetli taşlardan yapılmıştı. Ben bunu satın almak isteyerek, Fadâle'ye sordum. Bana şöyle cevap verdi: Bunun altınını ayır, bir kafeye koy. Kendi altınını da bir kefeye koy. Sonra sakın misli mislinden fazla birşey alma! Zira ben Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle buyurduğunu işittim: "Kim Allah'a ve âhiret gününe iman ederse sakın misli mislinden fazla bir şey almasın." Müslim, Büyû 91, (1591).

Zeyd İbnu Eslem anlatıyor: "Cenab-ı Hakk'ın terketmeyenler için harb etmeye izin verdiği ribâ, câhiliye devrinde iki şekilde cereyan ederdi: 1. Bir kimsenin diğer bir kimsede, vâdeli bir alacağı bulunurdu. Vâde dolunca alacaklı: "Ödeyecek misin yoksa fâizlesin mi?" derdi. Borçlu öderse öbürü alırdı. Ödemezse, ölçeklenen, tartılan, ekilen veya sayılan çeşitten ise alacak katlanırdı. 2. Yaşla ölçülen bir mal ise, daha üst mertebeye kaydırılır, vâde de uzatılırdı. İslâm gelince Cenab-ı Hakk şu âyeti indirdi: "Ey iman edenler! Allah'tan sakının, inanmışsanız fâizden arta kalan hesaptan vazgeçin. Böyle yapmazsanız, bunun Allah'a ve Peygamberine karşı

açılmış bir savaş olduğunu bilin. Eğer tevbe ederseniz sermayeniz sizindir. Böylece haksızlık etmemiş ve haksızlığa uğramamış olursunuz" (Bakara 278-279). Bu rivayeti Rezîn tahrir etti.

Hâris el-A'ver anlatıyor: "Mescide uğramıştım, gördüm ki halk, zikri terkedip malâyanî konulara dalmış, konuşuyor. Hz. Ali (radıyallahu anh)'ye çıkıp durumdan haberdâr ettim. Bana: -"Doğru mu söylüyorsun, öyle mi yapıyorlar?" dedi, Ben: -"Ben Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle söylediğini işittim: -"Haberiniz olsun bir fitne çıkacak!" Ben hemen sordum: -"Bundan kurtuluş yolu nedir Ey Allah'ın Resûlü?" Buyurdu ki: -"Allah'ın Kitabı (na uymak)dır. O'nda sizden önceki (milletlerin ahvâliyle ilgili) haber, sizden sonra (kıyamete kadar) gelecek fitneler ve kıyâmet ahvâli ile ilgili haberler mevcut. Ayrıca sizin aranızda (iman-küfür, taat-isyân, haram-helâl vs. nevinden) cereyân edecek ahvâlin de hükmü var. O, hak ile batılı ayırdeden ölçüdür. O'nda herşey ciddîdir, gâyesiz bir kelâm yoktur. Kim akılsızlık edip, O'na inanmaz ve O'nunla amel etmezse, Allah onu helâk eder. Kim O'nun dışında hidâyet ararsa Allah onu saptırır. O Allah'ın sağlam ipidir. O, hikmetli olan zikirdir, O dosdoğru yoldur. O, kendine uyan

hevaları koymaktan, kendisini (kıraat eden) delilleri iltibastan korur. Alimler ona doyamazlar. Onun çokca tekrarı usanç vermez, tadını eksiltmez. İnsanı hayretlere düşüren mümtaz yönleri son bulmaz, tükenmez, O öyle bir kitaptır ki, cinler işittikleri zaman şöyle demekten kendilerini alamadılar: "Biz, hiç duyulmadık bir tilâvet dinledik. Bu doğruya götürmektedir, biz onun (Allah kelâmı olduğuna) inandık" (Cin 1). Kim ondan haber getirirse doğru söyler. Kim onunla amel ederse ücrete mazhar olur. Kim onunla hüküm verirse adaletle hükmeder. Kim ona çağrılırsa, doğru yola çağırılmış olur. Ey A'ver, bu güzel kelimeleri öğren." Tirmizî, Sevâbu'l-Kur'ân 14, 2908.

Ebu Saîd İbnu'l-Muallâ (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ben Mescid-i Nebevî'de namaz kılıyordum. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) beni çağırdı. Fakat (namazda olduğum için) icabet edemedim. Sonra yanına gelerek: Ey Allah'ın Resûlü namaz kılıyordum (bu sebeple cevap veremedim diye özür beyan ettim). Bana: "Allahu Teâla Kitab'ında "Ey iman edenler, Allah ve Resûlü sizi çağırdıkları zaman hemen icâbet edin" buyurmuyor mu?" (Enfal, 24) dedi ve arkasından ilave etti: "Sen mescidden çıkmazdan önce , sana Kur'ân-ı Kerîm'in (sevapca) en büyük sûresini öğreteyim mi?" dedi ve elimden

tuttu. Mescidden çıkacağı sırada ben: "Sana en büyük sureyi öğreteceğim" dememiş miydiniz? dedim. Bana: "O sure Elhamdü lillâhi Rabbi'l âlemin dir ki(namazlarda tekrar tekrar okunan) yedi âyet (es-Seb'u'l-Mesânî) ve bana verilen yüce Kur'ân'dır" buyurdu. Buhârî, Tefsir 1; Nesâî, İftitah 26; Ebû Dâvud, Vitr 15.

İbnu Abbâs (radıyallahu anh) anlatıyor: "Âyet-i kerimenin emriyle Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) kibleyi Kâbe'ye yöneltince Müslümanlar sordular: "Ey Allah'ın Resûlü, Beytül-Makdis'e yönelerek namaz kılmış ve şimdi ölmüş olan kardeşlerimizin namazları ne olacak?" Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk şu ayeti indirdi: "Senin yöneldiğin istikameti, peygambere uyanları, cayanlardan ayırd etmek için kible yaptık. Doğrusu Allah'ın yola koyduğu kimselerden başkasına bu ağır bir şeydir. Allah imanlarınızı (ibâdetlerinizi) boşa çıkaracak değildir" (Bakara, 143). Ebu Davud, Salat 16 (4680); Tirmizi, Tefsir, Bakara (2968).

İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Dinde zorlama yoktur" (Bakara 256) ayeti Ensar hakkında inmiştir. Şöyle ki: Medine'de çocuğu yaşamayıp ölen kadınlar, "çocuğum yaşarsa Yahudi dini üzerine yetiştireceğim" diye adakta

bulunurdu. Benu Nadîr Yahudileri Medine'den sürüldükleri vakit, bunlar arasında Yahudileştirilmiş çok sayıda Ensâr çocuğu vardı. Ensarîler: "Çocuklarımızı onlara terketmeyiz" dediler. Bunun üzerine Cenab-ı Hakk: "Dinde zorlama yoktur, artık iman ile küfür apaçık meydana çıkmıştır..." (Bakara) ayetini inzal buyurdu." Ebu Davud, Cihâd 126, (2682).

Berâ (radıyallahu anh): "İğrenmeden alamayacağınız pis şeyleri vermeye kalkmayın..." (Bakara, 267) meâlindeki ayet biz ensarlar hakkında indi" dedi ve anlattı: "Biz hurma yetiştiren kimselerdik. Herkes, hurmasından az veya çok oluşuna göre tasadduk ederdi. Bu cümleden olarak, kişi bir iki hurma salkımı getirir onu mescide asardı. Mescidde kalan Ehl-i Suffa'nın yiyeceği yoktu. Bunlardan biri acıktığı zaman, salkıma gelir, sopasıyla vurur, ondan bir miktar hurma düşürür ve yerdi. Hayrı düşünmeyenlerden bazıları, içerisinde kalitesiz hurmaların çokça bulunduğu salkımlardan, bazıları kırık adi salkımlardan getirip asıyordu. Bunun üzerine Cenâb-ı Hakk şu âyeti indirdi: "Ey iman edenler: Kazandıklarınızın temizlerinden ve size yerden çıkardıklarımızdan sarfedin; iğrenmeden alamıyacağınız pis şeyleri vermeye kalkmayın. Allah'ın müstağni ve övülmeye layık olduğunu bilin." Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ayeti

şöyle açıklar: "Sizden biri, sadaka olarak verdiği şeyin benzeri, kendisine verildiği takdirde onu istemeye istemeye, utanarak alacağı şeyden almamasına dikkat etsin." İbnu Abbas der ki: "Bundan sonra hepimiz, sahib olduğumuz şeylerin iyilerinden verir olduk." Hadisi, Tirmizi rivayet eder ve sahih olduğunu belirtir. (Tefsir, (2990). Hadisi İbnu Mâce, Zekat'ın 19, (1822) babında kaydeder.

İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Her peygamberin peygamberlerden dostları vardır. Benim dostum, ceddime Rabbimin halili olan İbrahim'dir." Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) sonra şu ayeti tilavet buyurdular: "Gerçekten, insanlardan İbrahim'e en yakın olanı her halde (zamanında) ona tabi olanlarla şu peygamber ve (şu) iman edenlerdir. Allah da o iman edenlerin yâridir" (Âl-i İmran, 68)b Tirmizi, Tefsir, Âl-i İmran (2998).

Yine İbnu Abbas (radıyallahu anlümâ): "Halk onlara "Düşmanınız olan insanlar size karşı bir ordu topladılar, onlardan korkun" dediler. Bu, onların imanını artırdı da: "Allah bize yeter, o ne güzel vekildir" dediler" (Al-i İmran 173). ayeti hakkında şu açıklamayı yaptı: "Bunu İbrahim (aleyhisselâm)

ateşe atıldığı esnada söyledi, keza aynı şeyi Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm), halk kendisine: "İnsanlar size karşı toplandılar" dediği zaman söyledi. Buhari, Tefsir, Âl-i İmrân, 13.

İbnu Abbas: "Ey iman edenler! kadınlara zorla mirasçı olmaya kalkmanız size helal değildir. Apaçık hayasızlık etmedikçe onlara verdiğinizin bir kısmını alıp götürmeniz için onları sıkıştırmayın..." (Nisa 19) ayeti hakkında şu açıklamayı yaptı: "Cahiliye devrinde bir erkek ölünce, karısı üzerinden en ziyade onun yakınları hak sahibi idiler: Onlardan biri dilerse onunla evlenir, dilerse kadını bir başkasıyla evlendirirlerdi, dilemedikleri takdirde de evlenmesine mâni olurlardı. Erkeğin yakınları bu hususta, kadını akrabalarından da çok hak sahibi idiler. Yukarıdaki ayet bu durumla ilgili olarak indi." Buhari, Tefsir, Nisa 6, İkra 5; Ebu Davud, Nikah 23, 2089 H.

Yine İbnu Abbas (radıyallahu anhüma), "Ey iman edenler, birbirinizin mallarını haram sebeplerle yemeyin. Meğer ki, (o mallar) sizden karşılıklı bir rızadan (doğan) bir ticaret (malı) ola..." (Nisa 29) ayetiyle ilgili olarak şu açıklamayı yaptı: "Bu ayet indiği zaman kişi, bir başkasının yanında yemeyi nefesine haram etti. Sonra Cenâb-ı Hakk bu âyeti Nûr suresinde yer alan

şu ayetle neshetti: "...Evlerinizde veya babalarınızın evlerinde veya annelerinizin evlerinde veya erkek kardeşlerinizin evlerinde veya kızkardeşlerinizin evlerinde veya amcalarınızın evlerinde veya halalarınızın evlerinde veya dayılarınızın evlerinde, veya teyzelerinizin evlerinde veya kahyası olup anahtarlar elinde olan evlerde, ya da dostlarınızın evlerinde izinsiz yemek yemenizde bir sorumluluk yoktur. Bir ara veya ayrı ayrı yemenizde bir sorumluluk yoktur" (Nur 61). Bundan önce zengin kişi, ehlinden olan kimseyi yemeğe davet ederdi de çağrılan kimse: -(Nisa suresindeki ayeti gözönüne alarak): Benim bundan yemem günahtır, zira fakirin bundan yeme hakkı benden fazladır" derdi. (Nur suresindeki) bu ayetle, Müslümanlara (ayette sayılan kimselere ait olmak üzere) üzerine Allah'ın ismi zikredilen yemeklerinden yemeleri helal kılındığı gibi, ehl-i kitabın yiyecekleri de helal kılındı." Ebu Dâvud, Et'ime 6, (3753).

Hz. Ali (radıyallahu anh) anlatıyor: "İbnu Avf (radıyallahu anh) bizim için yemek hazırlayarak bizi davet etti, gittik, yemeği yedik. Arkadan şarap ikram etti, içtik. Bu ziyafet şarabın haram edilmesinden önce idi. Şarab beni sarhoş etmişti. Namaz vakti gelince imam olmamı istediler. Namazda Kâfirûn suresini

okudum. Ancak "sizin taptığınıza ben tapmam" diyecek yerde "biz, sizin taptığınıza taparız" şeklinde yanlış okudum. Bunun üzerine: "Ey iman edenler! Sarhoşken, ne dediğinizi bilene kadar, cünübken -yolcu olan müstesna- gusledene kadar namaza yaklaşmayın..." ayeti nazil oldu." Ebu Davud, Eşribe 1, (3671); Tirmizi, Tefsir, Nisa (3029). Tirmizi hadisın sahih olduğunu belirtir.

İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Ey iman edenler, Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden buyruk sâhibi olanlara itaat edin" (Nisa 59) ayeti, Abdullah İbnu Huzâfe İbni Kays İbni Adiy es-Sehmî hakkında, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onu bir seriyyeye gönderdiği esnada nâzil oldu." Buhâri, Tefsir, Nisa 11; Müslim, İmâret 31, (1834); Ebu Dâvud, Cihad 96, (2624); Tirmizi, Cihâd 3, (1672); Nesâî, Bey'at 28 (7, 154, 155).

Nesâî ve Tirmizi'den gelen bir rivayette şöyle denir: "İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ)'a bir mü'mini kasıtlı olarak öldürüp sonra tevbe edip, imana giren, güzel ameller işleyen ve hidayete eren bir kimse hakkında soruldu. Şu cevabı verdi: "Buna nasıl tevbe olur? Ben Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'i şöyle söylerken işittim: "Maktûl, avurtları kana bulanmış olan kâtile

asılı olarak getirilir. Kâtîli şöyle şikayet eder: "Ey Rabbim, buna sor bakalım beni niçin öldürdü, suçum ne idi?" İbnu Abbas (radıyallahu anh) ilave etti: "Allah'a kasem olsun, Allah bu hükmü indirdi, fakat neshetmedi." Bu Nesâî'nin rivayetidir. Nesâî, Tahrîmu'd-Dem 2, (85-87).

İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: Müslümanlardan bir grup, (gazve sırasında) sürüsünü otlatan bir kimseye rastladılar. Adam, onlara es-selamu aleyküm diyerek (İslâmî âdaba uygun) selam verdi. Ama onlar adamı yakalayıp öldürdüler ve sürüsüne elkoydular. Bunun üzerine şu ayet indi: "Ey iman edenler: Allah yolunda cihâda çıktığınız zaman (meselelerin) tam bir açıklanmasını bekleyin. Size (Müslümanca) selam verene, dünya hayatının (geçici) menfaatini arayarak, "sen mü'min değilsin" demeyin. İşte Allah'ın katında birçok ganimetler vardır. siz de böyle iken Allah size lutfetti..." (Nisa, 94). İbnu Abbâs ayeti okudu ve ayette geçen ve Nafi kıraatına göre esselem olan kelimeyi es-selâm olarak kıraat buyurdu. Buhâri, Tefsir Nisa 17; Müslim, Tefsir 22, (3025); Ebu Davud, Huruf ve'l-Kıraat 1 (3974). Yukarıdaki metin Sahiheyne'e aittir.

Yine İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Hz. Mikdâd (radıyallahu anh)'a: "Bir kimse içinde yaşadığı kafirlere karşı imanını gizler, (sen karşılaştığın zaman) imânını açığa vurursa (sakın öldürme. Bu hayatını kurtarmak için mü'minim dedi, diyerek onu) öldürecek olursan (cinayet işlemiş olursun). Nitekim, Mekke'de iken, bir zamanlar sen de imanını gizlemiştin" Buhârî, Diyât 1.

Katâde İbnu'n-Nu'mân (radıyallahu anh) anlatıyor: "Kendilerine Benu Übeyrik denen bizden bir âile halkı vardı. Ferdlerinin isimleri Bişr, Büşeyr ve Mübeşşir idi. Büşeyr münâfık bir kimseydi. Şiir düzer, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın ashâbını (radıyallahu anh) hicveder, sonra da bu şiiri bir Arab'a nisbet edip: Falanca şöyle dedi, fişmakanca böyle dedi (diye onlardan naklederek kendi yazdığı hicviyeleri okurdu). Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın ashabı bu şiirleri duyunca tanırırlar ve: "Allah'a kasem olsun bu şiiri şu habis heriften başkası söylemez -ravi şüphe ediyor: "şu habis herifi" mi derlerdi, yoksa "şu herif" mi derlerdi diye- "onu mutlaka İbnu'l- Übeyrik söyledi" derlerdi. Bu aile, cahiliye devrinde de İslâm döneminde de hep fakir ve ihtiyaç içinde kaldı. O zaman Medine'de halkın gıdasını hurma ve arpa teşkil ediyordu.

Kişi zenginse, beyaz un tüccarı geldiği vakit, o undan satın alır, böylece zenginliğini izhâr ederdi. Fakirlerin yiyecekleri ise hurma ve arpa idi. Bir seferinde Şam'dan bir tüccar geldi. Amcam Rifâ'a İbnu Zeyd bir yük beyaz un aldı. Onu meşrûbe denen tenezzüh odasına koydu. Meşrûbesinde silah, zırh ve kılınç vardı. Bir gece evine giren hırsızlar meşrûbeyi yarıp yiyecek, silah orada ne varsa alıp götürdüler. Sabah olunca amcam Rifa'a bana uğradı ve: "Ey yeğenim, geceleyin evime hırsız girmiş, meşrûbemizi yardılar, silah, yiyecek ne varsa götürdüler" dedi. Biz de mahallede bir araştırma yaptık, soruşturduk. Bize: "Bu gece Benu Ubeyrik'leri gördük, ateş yakıyorlardı. Gördüklerimizin bir kısmı mutlaka sizin yiyecekleriniz idi" dediler. Biz mahallede soruşturma yaparken, Benu Übeyrik de: "Allah'a kalem olsun, biz (bu işin faili olarak) dostunuz Lebid İbnu Sehl'i görüyoruz" dediler. Lebid İbnu Sehl bizden birisiydi, sâlih ve Müslüman bir kimseydi. Lebid onların sözünü işitince kılıncını çekti: "Yani ben mi çaldım? Allah'a yemin olsun ya bu hırsızlığı açıklayacaksınız ya da bu kılınçla sizi deşeliyeceğim" dedi. Onlar: "Be adam senden bize ne, sen kim, hırsızlık kim" diye lafı çevirdiler. Mahallede iyice soruşturuyorduk. Sonunda hırsızlığı bunların yaptığı hususunda şüphemez kalmadı.

Amcam bana: "Ey yeğenim, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a kadar gidip, durumu anlatmaz mısın?" dedi. Ben de O'na gelip: "Bizden bir aile zalimlik yaptı, amcam Rifa'a'yı hedef kılıp meşrûbesini yardılar. İçinde silah, yiyecek ne varsa aşırıdılar. Hiç olmazsa silahımızı iade etsinler, yiyeceğe ihtiyacımız yok, onu istemiyoruz" dedim. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Ben bunu emredeceğim" dedi. Benü Übeyrik bunu duyunca, Esîr İbnu Urve adındaki adamlarına gelip bu hususta kendisiyle konuştular. Mahalle halkından bir grup bu meselede ittifak edip: "Ey Allah'ın Resûlü, Katâde ve amcası bizden salih ve Müslüman bir aile halkını hedef alıp hiçbir delil ve hüccete dayanmadan iftira atıp hırsız diyor" dediler. Katâde: "Ben de Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a gidip kendisiyle konuştum. Bana: "Müslüman ve sâlih oldukları söylenen bir aileyi hedef yapıp delil ve hüccet olmadan hırsızlıkla mı itham ediyorsun?" dedi. Ben de oradan ayrılp eve döndüm. "Keşke bir çok malım gitseydi de bu hususta Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a söylememiş olsaydım" diye içten temenni ettim. Derken amcam geldi ve "Yeğenim ne yaptın?" diye sordu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın bana söylediklerini anlattım. Amcam bana: "Allah yardımcımızdır" dedi. Aradan çok geçmeden şu

âyet indi: "(Ey Muhammed!) Doğrusu insanlar arasında Allah'ın sana gösterdiği gibi hükmedesin diye Kitab'ı sana hak olarak indirdik; hakkı gözet, hainlerden taraf (yani Benû Übeyrik tarafında) olma. (Katâde'ye söylediğin söz için) Allah'tan mağfiret dile. Allah bağışlar ve mağfiret eder. Kendilerine hainlik edenlerden yana uğraşmaya kalkma. Allah hainlikte direnen suçluyu sevmek. Allah'ın razı olmadığı sözü gece kurarlarken onu insanlardan gizliyorlar da kendileriyle beraber olan Allah'tan gizlemiyorlar. Allah işlediklerinin hepsini bilmektedir. İşte siz, dünya hayatında onları müdafaa ediyorsunuz, ama kıyamet günü onları Allah'a karşı kim müdafaa edecek? Veya onların vekaletini kim üzerine alacak? Kim kötülük işler, kendine yazık eder de sonra da Allah'tan bağışlanma dilerse Allah'ı mağfiret ve merhamet sahibi olarak bulur" (yani "Eğer onlar tevbe ederse Allah onları bağışlayacaktır"). "Kim günah işlerse bunu ancak kendi aleyhine yapmış olur. Allah bilendir, Hakimdir. Kim yanılır veya suç işlerde sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz iftira etmiş, apaçık bir günah yüklenmiş olur" (Lebid'e söyledikleri söz). "Ey Muhammed! (Eğer sana Allah'ın bol nimeti ve rahmeti olmasaydı onlardan birtakımı seni sapıtmaya çalışırdı. Halbuki onlar kendilerinden başkasını saptıramazlar. Sana da bir zarar

veremezler. Allah sana Kitap ve hikmet indirmiş, sana bilmediğini öğretmiştir. Allah'ın sana olan nimeti ne büyüktür. Ancak sadaka vermeyi yahut iyilik yapmayı ve insanların arasını düzeltmeyi gözetken kimseler müstesna, onların gizli toplantılarının çoğunda hayır yoktur. Bunları Allah'ın rızasını kazanmak için yapana büyük ecir vereceğiz" (Nisa 104-114). Bu ayetler nazil olunca Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a silahlar getirildi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onları Rifâa'ya geri verdi. Katâde devamla dedi ki: "Ben silahı amcama getirip verdim. Amcam cahiliye devrinde yaşlanmış veya (ravilerden Ebû İsa'nın tereddüdüne göre) gözleri çok zayıf gören bir ihtiyardı. Bu sebeple ben onun Müslümanlığını biraz karışık görüyordum. Ne var ki silâhı kendisine teslim ettiğim zaman bana: "Ey yeğenim, bunu Allah için bağışladım" dedi. O zaman anladım ki, imanı sağlammış. Yukarıdaki ayetler inince Büşeyr, müşriklere iltihak etti. Gidip Sülâfe Bintu Sa'd İbni Sümeyye'ye misafir oldu. Bunun üzerine Cenab-ı Hakk şu ayeti indirdi: "Doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra, Peygamberden ayrılıp, inananların yolundan başkasına uyan kimseyi, döndüğü yöne döndürür ve onu cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir dönüş yeridir. Allah kendisine ortak koşulmasını elbette bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine

bağışlar. Allah'a ortak koşan derin bir sapıklığa sapmış olur." (Nisa, 115-116). Büşeyr, Sülâfe'nin yanına misafir olarak inince, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şairi Hassân İbnu Sâbit (radıyallahu anh) kadını taşlayıcı şiirler yazdı. Bunlar kulağına gelince, Sülâfe, Büşeyr'in havıdını başının üzerine koyup götürdü ve sel yatağına fırlattı. Sonra kendisine şunu söyledi: "Defol! Bana Hassân'ın şiirini hediye eden başka bir hayır getirmedi" Tirmizi, Tefsir, Nisa (3039).

Ömer İbnu'l-Hattâb (radıyallahu anh) anlatıyor: Ömer: "Allah'ım, şarap hakkında bize tatminkâr bir açıklamada bulun" diye dua etmişti ki Bakara suresinde bulunan şu ayet indi: "Sana içki ve kumarı sorarlar de ki: "İkisinde hem büyük günah ve hem insanlara bazı faydalar vardır. Günahları faydasından daha büyüktür." (Bakara 219). Bunun üzerine Ömer (radıyallahu anh) çağırıldı ve ayet kendisine okundu. Ömer yine: "Allah'ım şarap hakkında bize tatminkâr bir açıklamada bulun" dedi. Bir müddet sonra Nisa suresindeki: "Ey iman edenler! Sarhoşken ne dediğinizi bilene kadar, cünübken, -yolcu olan müstesna- gusledene kadar namaza yaklaşmayın..." (Nisa, 43) ayeti nazil oldu. Ömer (radıyallahu anh) çağırıldı ve ayet kendine okundu. Ömer yine: "Allah'ım şarap hakkında bize tatminkar bir

açıklamada bulun" dedi. Bir müddet sonra, Maide suresindeki ayet indi: "Ey iman edenler! İçki, kumar, putlar ve fal okları şüphesiz şeytan işi pisliklerdir. Bunlardan kaçının ki saadete eresiniz. Şeytan şüphesiz içki ve kumar yüzünden arınıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçersiniz değil mi?" (Maide 90-91). Ömer yine çağırılıp ayet kendisine okundu. Bu sefer "Evet Rabbimiz vazgeçtik, vazgeçtik" dedi. Tirmizi, Tefsir, Maide (3053); Ebu Davud, Eşribe 1, (3670); Nesâî, Eşribe 1, (8, 286, 287). Tirmizi hadisin sahih olduğunu söyledi.

Hiz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e sorular sordular. Soruda öylesine aşırı gittiler ki, birgün minbere çıkıp (öfkeyle): "Sorun, her sorunuza cevap vereceğim" dedi. Cemaat bu sözü işitince, korkuyla başlarını öne eğdiler. Başlarına mühim bir hadise gelmekte olmasından korktular. Enes (radıyallahu anh) devamla dedi ki: "Ben sağıma soluma bakmaya başladım. Bir de ne göreyim, herkes elbisesini başına sarmış ağlıyordu. (Kimseden ses çıkmıyordu). Derken, münakaya falan ettiği zaman, babasından başka birisine nisbet edilen bir kimse ilk konuşan oldu: "Ey Allah'ın Resûlü! Babam kimdir?" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu

vesselâm): "Baban Hüzâfedir" buyurdu. Hz. Ömer (radıyallahu anh) de: "Rabb olarak Allah'tan, din olarak İslâm'dan, peygamber olarak da Muhammed'den razıyız. Fitnelerden Allah'a sığınırız" dedi. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) de: "Hayır ve şer her ikisinin de bugünkü kadar bol indiğini hiç mi hiç görmedim. Bana cennet ve cehennem gözle görülecek hale getirildi ve onları şu duvarın önünde gördüm." dedi. Buhari, Tefsir, Maide 12; Rikâk 27; İ'tisam 3; Müslim, Fedail 134- 138, (2359); Tirmizi, Tefsir, Maide (3058). Bir rivayette şu ziyade var: "...Bunun üzerine şu ayet indi: "Ey iman edenler! Size açıklanınca hoşunuza gitmeyecek şeyleri sormayın. Kur'ân indirilirken onları sorarsanız size açıklanır, (ama üzülürsünüz). Allah sorduğunuz şeyleri affetmiştir. Allah bağışlayandır, halimdir. Sizden önce bir millet onları sormuştu. Sonra da onları inkâr etmişlerdi" (Maide 101-102).

İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: Benu Sehm'den bir kişi, Tecîmüd'-Dâri ve Adiy İbnu Bedda ile birlikte yola çıktı. Es-Sehmi, hiç Müslüman bulunmayan bir yerde vefat etti. Terikesini Temin ve Adiy getirdiler. Ancak (Sehmî'nin yakınları vasiyette adı geçen) gümüş işlemeli bir kabı (teslim edilen mallar arasında) bulamadılar. (Şikayet

üzerine) Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bu hususta ikisine (Temim ve Adiy'e) yemin ettirdi. Sonra kap Mekke'de bulundu. Kabin yanlarında bulunduğu kişiler: "Biz bunu Temin ve Adiy'den aldık" diye yemin ettiler. Sehmî'nin yakınlarından iki kişi de kalkıp Allah'a yemin ederek: "Bizim şahitliğimiz o ikisinin şهادetinden daha doğrudur, kap da arkadaşımıza aittir" dediler. İbnu Abbas der ki şu ayet bunlar hakkında nazil oldu: "Ey iman edenler! Ölüm birinize geldiği zaman vasiyet ederken içinizden iki adil kimseyi, şayet yoklukta olup başınıza da ölüm müsibeti gelmişse, namazdan sonra alıkoyacağınız, - şüpheleniyorsanız, "Akraba bile olsa yeminle hiçbir değeri değiştirmeyeceğiz, Allah'ın şahidliğini gizlemeyeceğiz, yoksa şüphesiz günahkârlardan oluruz" diye yemin eden- sizden olmayan iki kişiyi şâhid tutun. Eğer bu şâhidlerin günah işlemiş oldukları ortaya çıkarsa ölene kadar yakın hak sahibi diğer kişi bunların yerine geçer ve "bizim şâhidliğimiz ikisinininkinden de daha doğrudur, biz aşırı gitmedik, yoksa şüphesiz zulmedenlerden oluruz" diye Allah'a yemin ederler. Bu, şahitliği gerektiği gibi yapmalarını veya yeminlerinden sonra yeminlerin kabul edilmesinden korkmalarını daha iyi sağlar. Allah'tan sakının, dinleyin, Allah fâsık kimselere yol göstermez" (Mâide,

106-108); Buhari, Vesâya 35; Tirmizi, Tefsir, Maide (3062); Ebu Dâvud, Akdiye 19, (3606).

İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor: "İmân edenler, bununla berâber imanlarına zulüm bulaştırmayanlar var ya, işte (ancak) onlardır ki korkudan emin olmak hakkı kendilerinindir. Onlar doğru yolu bulmuş kimselerdir" (En'âm, 82) ayeti indiği zaman, bu ayet Müslümanlara çok ağır geldi ve: "Hengimiz nefesine zulmetmiyor? (mahvolduk)" dediler. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Hayır, burada kastedilen o değil, şirk'tir. Lokman'ın oğluna olan şu sözünü işitmediniz mi?: "Oğulcuğum, Allah'a şirk koşma, zira şirk büyük zulümdür" (Lokman, 13). Buhari, İman 23; Enbiya 8, 41; Tefsir, En'âm 3; Tefsir, Lokman 1; İstitâbe 1,9; Müslim, İman 197, (124); Tirmizi, Tefsir, En'âm, (3029)

Ebu Sa'id (radıyallahu anh) "Onlar kendilerine... Rablerinden birtakım delillerin gelmesini mi bekliyorlar. Rabbinin birtakım mucizeleri geldiği gün, bir kimse daha önce inanmamışsa veya imanıyla bir iyilik kazanmamışsa imanı ona fayda vermez..." (En'âm 158) ayetinde geçen "Rablerinden birtakım deliller" ile "güneşin battığı yerden doğması kastedilmiştir demiştir. Tirmizi, Tefsir, En'âm (3073). .

Ukbe İbni Âmir (radıyallahu anh) anlatıyor: Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı minberde iken dinledim, şu ayeti okudu: "Ey iman edenler! Onlara karşı gücünüzün yettiği kadar -Allah'ın düşmanı ve sizin düşmanlarınızı ve bunların dışında Allah'ın bilip sizin bilmediklerinizi yıldırma üzere kuvvet ve savaş atları hazırlayın..." (Enfal, 60). Ayette geçen "kuvvet"i "Bilesiniz, kuvvet "atmak"tır" diye açıkladı ve bunu üç kere tekrar etti." Müslim, İmâre 167, (1917); Tirmizi, Tefsir, Enfal (3083); Ebu Davud, Cihâd 24, (2514).

Bir başka rivayette, aynı hâdise şöyle gelmiştir: "Haccu'-ekber günü, kurban bayramı günüdür. el-Haccu'l-ekber de haccdır. Hacca "el-Haccu'l-Ekber" denilmesi, halkın umreye "el-Haccu'l-Asgar" demesinden ileri gelmiştir. Ebu Hüreyre devamla diyor ki: "O yıl, Hz. Ebu Bekir (radıyallahu anh) bu tebliği halka duyurdu. Bunun üzerine ertesi yıl yani Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in bizzat katılarak Veda haccını yaptığı zaman, tek müşrik hacca katılmadı. Hz. Ebu Bekir'in müşriklere ilanda bulunduğu sene Cenab-ı Hakk şu ayeti indirdi: "Ey iman edenler! Doğrusu puta tapanlar pistirler, bu sebeple, bu yıldan sonra Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer fakirlikten korkarsanız, bilin ki, Allah dilerse sizi bol

nimetiyle zenginleştirecektir. Allah şüphesiz bilendir, hakimdir" (Tevbe 28). Müşrikler ticaret yapıyorlar, Müslümanlar da bundan faydalanıyorlardı. Allahu Teâla müşriklerin Mescid-i Haram'a yaklaşmalarını yasaklayınca, Müslümanlar müşriklerin yaptıkları ticaretin kesilmesiyle ondan elde ettikleri menfaatin kesileceği endişesine düştüler. Bunun üzerine Cenab-ı Hakk şu vahyi indirdi: "Eğer fakirlikten korkarsanız, bilin ki, Allah dilerse sizi bol nimetiyle zenginleştirecektir." Sonra bunu takip eden ayette Cenab-ı Hakk cizyeyi helâl kıldı. Bu daha önce alınmıyordu. Bunu, müşriklerin ticaretiyle elde edilen menfaate bir karşılık (ivaz) yaptı. Cenab-ı Hakk şöyle buyurdu: "Kitap verilenlerden, Allah'a, ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Peygamberinin haram kıldığını haram saymayan, hak dinini din edinmeyenlerle, boyunlarını büküp kendi elleriyle cizye verene kadar savaşın" (Tevbe 29). Allah Müslümanlara bunu helâl kılınca, anladılar ki, Allah kendilerine, müşriklerle olan ticaretin kesilmesi sebebiyle kaybından korkup üzüldükleri menfaatten daha fazlasını vermektedir" Buhârî, Salat 10, Hacc 67, Cizye 16, Meğazi 66, Tefsir, Tevbe 2, 3, 4; Müslim, Hacc 435, (1347); Ebu Davud, Hacc 67, (1946); Nesâî, Hacc 161, (5, 234).

Tabiinden Zeyd İbnu Vehb anlatıyor: "Rebeze'ye uğramıştım. Orada Ebu Zerr (radıyallahu anh)'i gördüm. Kendisine: "Seni buraya getiren sebep nedir?" diye sordum. Şöyle açıkladı: "Şam'daydım. Bir ayet hakkında Muâviye (radıyallahu anh) ile ihtilâfa düştük. Ayet şu: "Ey iman edenler! Hahamlar ve rahiplerin çoğu, insanların mallarını haksızlıkla yerler. Allah yolundan alıkoyarlar. Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda sarfetmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele. Bunlar cehennem ateşinde kızdırıldığı gün, alınları, böğürleri ve sırtları onlarla dağlanacak. "Bu, kendiniz için biriktirdiğinizdir, biriktirdiğinizi tadın" denecek" (Tevbe, 34-35). Muâviye (radıyallahu anh): "Bu ayet ehli kitap hakkında inmiştir" dedi. Ben ise: "Hem bizim, hem de onlar hakkında indi" dedim. Bu mesele üzerinde aramızda ihtilaf çıktı. Halife Hz. Osman (radıyallahu anh)'a yazarak beni şikayet etti. Hz. Osman bana yazarak Medine'ye gelmemi emretti. Bunun üzerine Medine'ye geldim. Halk, sanki daha önce beni hiç görmemiş gibi, çoklukla etrafımı sardı. Durumu Osman (radıyallahu anh)'a açtım. Bana: "İstersen buraya yakın bir yere git" dedi. İşte beni buraya getiren gerçek sebep budur. Benim üzerime Habeşli siyahi bir köleyi âmir tayin etseler mutlaka dinler, itaat ederim." Buhari, Zekat 4, Tefsir, Berae 6.

Sevbân (radıyallahu anh) anlatıyor: "Altın ve gümüşü biriktirip Allah yolunda sarfetmeyenlere can yakıcı bir azabı müjdele" ayeti nazil olduğu zaman biz, Hz. Peygamber'le bir seferde bulunuyorduk. Ashabından bazısı: "Ayet altın ve gümüş hakkında indi, hangi malın daha hayırlı olduğunu keşke bilseydik?" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) şu cevabı verdi: "(Sahip olunan şeylerin en efdali: Zikreden bir dil, şükreden bir kalb, kocasının imanına yardımcı olan sâliha bir zevcedir." Tirmizi, Tefsir, Berâe (3093).

Muhammed İbnu Şihab ez-Zühri anlatıyor: "Bana Abdurrahmen İbnu Abidllah İbni Ka'b İbni Malik nakletti: Abdullah İbnu Ka'b -ki babası Ka'b gözlerini kaybettiği zaman kardeşleri değil, kendisi babasına rehberlik etmişti- kavmi içinde Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın ashabının hadislerini en iyi bilen ve en iyi öğrenmiş olanıydı. Abdullah dedi ki: "Babam Ka'b İbnu Malik'in, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Tebük seferine çıktığı zaman, sefere katılmayışı ile ilgili hikayeyi kendisinden dinledi. Şöyle anlatmıştı: "Ben Tebük gazvesi hariç Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın çıkardığı gazvelerden hiçbirine katılmamazlık etmemiştim. Gerçi Bedir gazvesine iştirak etmedim. Ancak buna katılmayanlardan kimseyi

Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) kınamadı. O seferde Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ve Müslümanlar savaşı değil, Kureyş'in kervanını ele geçirmeyi düşünüyorlardı. Ne var ki Cenab-ı Hakk bunlarla düşmanı beklenmedik anda karşı karşıya getirdi. Ben Akabe gecesinde İslâm'la müşerref olup ilk andlaşmayı yaptığımız esnada Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'la beraberdim. Ben Akabe'de hazır bulunmayı Bedir'de hazır bulunmaya değişmem, halk Bedir gazasını Akabe biatından daha çok ansa da. Benim Tebük seferinden geri kalışım ile ilgili habere gelince, gerçekten ben hiçbir zaman, o sıradaki kadar güçlü ve zengin olmamıştım. Allah'a kasemle söylüyorum, daha önce hiçbir zaman iki devem olmamıştı. Ama o gazve sırasında iki tane binmeye mahsus devem vardı. Bir de Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) gazaya niyet etti mi mübhem ifadeler kullanarak asıl hedefi belli etmezdi. Fakat bu gazvede öyle yapmadı. Çünkü Tebük seferi çok sıcak bir mevsimde oluyordu. Uzak bir seferi ve tehlikeleri göze almış, büyük bir düşmanı hedef edinmişti. Müslümanlar gazve hazırlıklarını tam yapsınlar diye durumu bütün ciddiyetle açıklamış, gidecekleri istikameti gizlemeksizin bildirmişti. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'la sefere katılacak Müslümanlar pek çoktu. Askerlerin künyelerini kayıt defteri

almıyordu. Kayıt defterinden maksat künyelerin yazıldığı divandı." Ka'b (rivayetini devamla) der ki: "Pek az kimse gözden kaybolmayı

(katılmamayı) arzu ediyordu. Bunlar da vahiy gelmedikçe, gizlendikleri, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) tarafından bilinilemeyeceğini zanneden kimselerdi. Bu gazve, tam meyvelerin erdiği, gölgelerin iyice tatlılaştığı bir zamana rastlamıştı. Ben de meyve ve gölgeye düşkün bir kimseydim. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ve Müslümanlar yol hazırlığı yaptılar. Ben de onlarla yol hazırlığı yapmak üzere sabahleyin evden çıkar (kararsızlık içinde) hiçbir şey yapmadan geri dönerdim. Kendi kendime: "Bu da bir şey mi, dilersem hazırlığı çabucak yapabilirim" diye teselli olur, avunurdum. Bu hal böylece devam etti. Öyle ki, başkaları ciddi ciddi hazırlığını tamamlamıştı. Derken Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ve Müslümanlar yola çıktılar. Ben hâlâ hiçbir hazırlık yapmamıştım. Yine hazırlık için gittim geldim ama bir şey yapmaya bir türlü elim varmıyordu. Bu hal de sürdü gitti. Askerler sür'atle yol aldılar. Gazve elimden kaçtı. Yine de yola çıkıp onlara kavuşmayı düşündüm. Keşke bunu yapsaydım. Bana bu da nasib olmadı. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)

Medine'den ayrıldıktan sonra halkın arasına çıkınca gördüğüm bir husus beni üzmeye başladı: Çarşı-pazarda benim gibi kalanlar meyanında gördüklerim ya münafıklık damgasını yemiş olanlardı veya zayıflıkları sebebiyle Cenâb-ı Hakk'ın mazur addettiği kimselerdi. Öte yandan Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) da beni Tebük'e varıncaya kadar hiç anmamış. Orada kalabalığın arasında otururken: "Ka'b İbnu Mâlik ne yaptı, (ondan ne haber var?)" diye sormuş. Benû Seleme'den birisi: "Ey Allah'ın Resûlü, onu, yakışıklı iki elbisesi ve çalımla iki tarafına bakması (Medine'de) hapsetti" demiş. Muaz da ona şu cevabı vermiş: "Ne kötü konuşuyorsun. Ey Allah'ın Resulü Allah'a kasem olsun Mâlik hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz" demiş Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) sükût buyurmuşlar. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bu durumda iken, uzaktan beyazlara bürünmüş bir adamın silüetini görür ve: "Bu gelen Ebu Heyseme olmasın!" der. Gerçektende o Ebu Heyseme el-Sari'dir. Yani, sefer hazırlığı sırasında bir sâ'lık hurma verdi diye münafıkların birbirlerine kaş-göz ederek istihza ettikleri zât". Kâ'b (sözlerine devamla) der ki: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın Tebük'ten ayrılıp yola çıktığı haberi bana ulaşınca keder ve üzüntüm tekrar arttı. Bir yalan hazırlamaya başladım. "Yarın, Resûlullah (aleyhissalâtu

vesselâm)'ın öfkesinden, ne söyleyerek kurtulabilirim?" diyordum. Bu hususta ailemde aklı başında herkesin fikrine müracat ediyordum. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın gelmesi yaklaştı dendiği zaman benden yanlış düşünceler zâil oldu. İyice anladım ki, hiçbir yalan asla beni kurtaramaz. Doğruyu söylemeye karar verdim. Derken Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bir sabah Medine'ye geldiler. O, bir seferden dönünce ilk iş olarak mescide uğrar, iki rek'at namaz kılar, ondan sonra halka görünürdü. Bu gelişinde de namazını kılıp halkı kabul etmeye başlayınca sefere katılmayıp geride kalanlar gelip özür dilemeye, özürleri hususunda inandırıcı olmak için yeminler etmeye başladılar. Bunlar seksen kadar erkekti. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onların özürlerini kabul ediyor, onlardan beyat alıyor, onlara istiğfarda bulunuyor, işlerini Allah'a havale ediyordu. Ben de geldim. Selam verdim. Selâmımı işitince öfkeli öfkeli tebessüm etti ve "Gel" dedi. Yaklaştım ve önüne oturdum. -"Niye geride kaldın, sen (Akabe'de) biat edip itaatı sırtına almış değil miydin?" dedi. Ben şu cevabı verdim: -"Evet ey Allah'ın Resulü! Ben senin değil de dünya ehlinden bir başkasının yanında oturmuş olsaydım, inandırıcı bir özür söyleyip, mutlaka öfkesini gidererek yanından ayrılırdım. Çünkü, Allah bana yeterli bir ifade gücü

vermiş bulunmaktadır. Ancak, Allah'a kasem olsun kesinlikle inanıyorum ki, bugün sizi, benden razı kılacak bir yalan söylesem çok geçmeden Allah sizi bana öfkeliendirecektir. Size doğruyu söylesem bana kızacaksınız. Ama ben de o hususta Allah'tan af dilerim. Gerçeği söylüyorum, kasem olsun hiç bir özrüm yoktu. Vallahi başka hiç bir vakit, sizden geri kaldığım zamanki kadar güçlü ve zengin değildim." Benim bu itirafım üzerine Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "İşte bu doğru konuştu" dedi ve bana da: "Kalk, Allah senin hakkında hükmedinceye kadar bekle!" buyurdu. Ben de kalktım. Benû Seleme'den bir kısım insanlar da koşarak beni tâkip ettiler ve bana: -"Allah'a kasem olsun bundan önce herhangi bir günah işlediğini bilmiyoruz. Savaştan geri kalan diğerlerinin yaptığı gibi Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın senin için yapacağı istiğfar bu günâhını affettirmeye yeterdi" dediler." Mâlik (devamla) şunları anlattı: "Sonra: Benim vaziyetime düşen başka biri var mı? diye sordum. "Evet iki kişi daha tıpkı senin gibi itirafta bulundular. Onlara da sana söylenen söylendi" dediler. -"Mürâre İbnu'r-Rebî el-Amiri ile Hilâl İbnu Ümeyye el-Vâkıfî (radıyallahu anhümâ)" dediler. Bana çok sâlih iki kişi zikretmiş oldular. Bunlar Bedir gazvesinde bulunmuş, nümune-i imtisâl kişilerdi. Bunların ismini duyunca, geri gidip özür beyan

etme fikrinden vazgeçtim. Derken Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm), Müslümanlara gazveye katılmayanlardan sadece üçümüzle konuşmayı yasakladı. Bunun üzerine halk bizden çekindi ve yüz çevirdi. Öyle ki yeryüzü bana yabancılaştı. Dünya, önceden bilip tanıdığım dünya olmaktan çıktı. Bu minval üzere elli gece geçirdik. Diğer iki arkadaşım, halktan uzaklaşıp evlerinde oturup ağlayarak vakit geçirdiler. Onlardan daha genç, daha güçlü olan ben dışarı çıkıyor, namazlara katılıyor, çarşı pazar dolaşıyordum. Ama kimse benimle konuşmuyordu. Bazan namazdan sonra, ashabıyla oturmakta olan Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a uğrayıp selam veriyordum. İçimden, "Acaba, benim selamımı alarak dudaklarını kıpırdatır mı?" diye kendi kendime sorardım. Sonra yakınına durup namaz kılar, göz ucuyla da ona bakardım. Namaza durunca bana baktığını da görürdüm. Ama ben ona yönelecek olsam derhal benden yüzünü çevirirdi. Müslümanların cefasından çektiğim bu ızdıraplı hal uzayınca bir gün dayanamayıp gittim. Ebû Katâde'nin bahçe duvarını aştım. O amcamın oğlu idi ve herkesten çok severdim. Yanına varınca selâm verdim. Hayret! Vallahi selâmımı almadı. Kendisine: Ey Ebu Katâde Allah aşkına söyle. Allah ve Resulü'nü sevdiğimi bilmiyor musun? dedim. Sustu, cevap vermedi. Tekrar Allah

aşkına diye yemin verdim, yine konuşmadı. Üçüncü sefer Allah adına yemin verdim. Bu defa: "-Allah ve Resulü daha iyi bilir!" dedi. Bunun üzerine gözlerimden yaş boşandı. Geri döndüm, duvarı aştım." Ka'b hikayesine devamla der ki: "(Bir gün) Medine çarşısında yürürken Medine'ye buğday satmaya gelmiş, Şam ahalisinden Nabâti bir fellâh: "Ka'b İbnu Mâlik'i bana kim gösterecek?" diyordu. Halk beni ona gösterdi. Adam bana yaklaştı. Gassan Kralı'ndan bir mektup getirdi. Ben okuma-yazma bilirdim, hemen okudum. Mektupta şöyle diyordu: "Bana gelen habere göre arkadaşın sana sıkıntı veriyormuş. Allah seni hakâret görmek, sıkıntı çekmek için yaratmadı. Bize gel, sana iyi davranalım." mektubu okur okumaz: "Bu da bir başka belâ" dedim. Tandıra götürüp attım ve yaktım. Nihayet bu (boğucu) elli günden kırkı geçmiş, (hakkımızda) vahiy de gecikmişti. Aniden Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın elçisi geldi. Bana: "Resûlullah, hanımını terketmeni emrediyor" dedi. ben: "Boşayacak mıyım, yoksa başka şekilde bir terk mi?" diye sordum. "Hayır, boşamıyacaksın, ondan ayrıl, sakın yaklaşma!" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) aynı haberi diğer iki arkadaşıma da göndermişti. Hanımına: "Ailene dön, onların yanında kal, Allah bu meselede bir hüküm bildirinceye kadar da orada bekle" dedim. Hilâl İbnu Ümeyye'nin hanımı

Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a müracaat ederek: "Ey Allah'ın Resulü, Ümeyye İbnu Hilâl kendini kaybetmiş bir ihtiyardır, hizmetçisi de yoktur. Ona hizmetini yapıversem bir mahzuru var mı?" diye izin istemiş. Ve: "Hayır, hizmet edebilirsin, ancak sakın yakınlaşmada bulunma" cevabını almış. Kadın da: "Hayır ya Resûlullah! Vallahi, zaten onda kımıldayacak mecal kalmadı. Vallahi cezalandığı günden şu ana kadar hiç ara vermeden habire ağlıyor" dedi. Ailemden bazısı bana: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a gidip hanımın, hizmetlerini yapıvermesi için izin istesen iyi olur. Nitekim o, Hilâl'in hanımına hizmet etmesi için müsaade etti" diye tavsiyede bulundu. "Hayır, dedim, böyle bir talepte bulunmayacağım. Bana ne diyeceğini nasıl bilebilirim, ben genç bir kimseyim." Böylece sıkıntısı daha da artan on gece daha geçirdim. Konuşmaktan yasaklandığımızın üzerinden tam elli gece geçti. Ellinci gecenin sabah namazını evlerimizden birinin damında kılmıştım. Ben Allahu Teâla'nın hakkımızda belirttiği o dehşetli hâl içinde oturmuş duruyordum. Ruhum sıkılmış, bütün genişliğine rağmen dünya daralmıştı. Sanki bir cendere içerisindeydim. Bir ses işittim. Bu, Sel dağı üzerine çıkmış yüksek sesle bağırان birinin sesiydi. (Dikkat kesildim: Bana sesleniyor ve): "Ey Kâ'b İbnu Mâlik müjde!" diyordu. Hemen

secdeye kapandım. Hakkımızda bir kurtuluşun geldiğini anlamıştım. Meğer Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm), Cenab-ı Hakk'ın bizi affettiğine dair müjdeli haberi o gün sabah namazında halka duyurmuş, halk da bize müjdelemek üzere koşmuş, bazıları da diğer iki arkadaşına gitmişmiş. Bir zat bana at koşmuştu, Eslemli biri de yaya olarak seğırtip dağa çıkmış... Tabii ki ses, attan daha hızlı yol aldı. Müjdeci sesini duyduğum kimse bir müddet sonra bizzat yanıma gelince, derhal iki parça elbisemi çıkarıp müjde bedeli olarak kendisine giydirdim. Yemin olsun o gün için başka bir şeyim yoktu. Emanet iki giyecek te'min ettim, onları giyip, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı görmek arzusuyla dışarı fırladım. Yolda halk grup grup beni karşılıyor. Cenab-ı Hakk'ın affı sebebiyle tebrik ediyordu. Bu minval üzere Mescid'e geldim. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) etrafını saran ashabının ortasında oturuyordu. Beni görünce Talha İbnu Ubeydillah (radıyallahu anh) kalktı, bana doğru koşup musafaha yaptı ve beni tebrik etti. Yemin olsun, onun dışında muhacirlerden başka kalkan olmadı." Ka'b onun bu samimi davranışını ömrü boyu unutmayacaktır. Ka'b, (sözlerine devam ederek) şunları söyledi: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a selam verince memnuniyetten ışııl ışııl, mütebessim bir yüzle: "Müjdelersun!"

Annenden doğalıdan beri yaşadığın en hayırlı gününü tebrik ederim" dedi. Ben hemen sordum: "Ey Allah'ın Resûlü, bu sizin bağışladığınız bir lütuf mu, Cenâb-ı Hak'tan gelen bir lütuf mu?" "Hayır, Allah'tan gelen bir lütuf!" dedi. Ka'b, ilaveten dedi ki: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın vech-i mübarekleri, sürurlu anlarında, bir ay parçası gibi nurlanır ve parlardı. Biz, bunu derhal anlardık. Ben önüne oturunca: "Ey Allah'ın Resulü! Mazhar olduğum bu af sebebiyle ne var ne yok bütün malımı Allah ve Resulü'ne bağışlıyorum" dedim" Hayır, dedi. Hepsi olmaz, bir kısmını kendine ayır, bu senin için daha hayırlı." "Ey Allah'ın Resulü, biliyorum ki, Allah beni sıdkımdan, doğru sözlülüğümden dolayı kurtardı. Benim tevbemden biri de artık, yaşadığım müddetçe hep doğru söylemek olacaktır." Allah'a yemin olsun, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a bunu söylediğim günden beri, doğru söz hususunda, Allah'ın bana lutfettiği ihsandan daha güzeline mazhar olan birisini bilmiyorum. Yine Allah'a kasem ederek söylüyorum, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a söz verdiğim günden beri bir kerecik olsun yalan söylemeyi düşünmedim. Geri kalan ömrümde de Allah'ın beni yalandan korumasını diliyorum." Ka'b şunu da söyledi: "Bizimle ilgili olarak Allahu Teâla şu ayeti indirmişti: "And olsun ki, Allah, sıkıntılı bir

zamanda bir kısmının kalpleri kaymak üzere iken Peygambere uyan Muhâcirler'le Ensâr'ın ve Peygamber'in tevbelerini kabul etti. Tevbelerini, onlara karşı şefkatli ve merhametli olduğu için kabul etmiştir. bütün genişliğine rağmen dünya onlara dar gelerek nefisleri kendilerini sıkıştırıp Allah'tan başka sığınacak kimse olmadığını anlayan, (savaştan) geri kalmış üç kişinin tevbesini de kabul etti. Allah, tevbe ettikleri için onların tevbesini kabul etmiştir. Çünkü O, tevbeleri kabul eden, merhametli olandır. Ey iman edenler! Allah'tan sakının ve doğrularla beraber olun!" (Tevbe, 117-119). Ka'b şunu da dermiş: "Allah'a yeminle söylüyorum, Allah beni İslâm'la şereflendirdikten sonra, bana göre, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a söylediğim doğru sözden daha büyük bir nimet vermemiştir. (Allah'ın bana lutfettiği birinci büyük nimeti İslâm'la müşerref olmam, ikinci büyük nimeti de Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a doğru söz söylememi nasib etmiş olmasıdır). Aksi takdirde, diğer yalan söyleyenler gibi ben de helâk olacaktım. Nitekim Cenâb-ı Hak, vahiy indirdiği zaman, yalan söyleyenler hakkında, bir kimse için sayılabilecek en kötü şeyi söylemiştir. Allahu Teâla şöyle buyurmuştur: "Döndüğünüzde, kendilerin çıkışmamanız için, Allah'a yemin edeceklerdir. Siz onlardan yüz çevirin. Çünkü onlar pistirler.

Yaptıklarının karşılığı olarak varacakları yer cehennemdir. Kendilerinden hoşnud olasınız diye, size yemin verirler. Siz onlardan razı olsanız bile, Allah yoldan çıkmış fasık kimselerden razı olmaz" (Tevbe, 95-96). Kâ'b şunu söyledi: "(Resûlullah Tebük seferinden döndüğü zaman, sefere katılmayanlar gidip özür diledikleri, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın da, yemin etmeleri üzerine özürlerini kabul buyurup kendileriyle bey'atlaşıp, haklarında istiğfarda bulunduğu kimselerden, biz üç kişi ayrı tutulmuş, (onların mazhar olduğu aftan istifade edememiştik.) Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bizim işimizi, Allah hakkımızda hükmedinceye kadar tehir etmişti. Hakkımızda gelen ayette, Cenab-ı Hakk'ın: "..geri kalmış üç kişi.." sözünden kasıd, savaştan geri kalmamız değildir, bu geri kalış Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın hakkımızdaki hükmü geri bırakması, yemin ederek özür dileyenlerin özrünü kabul ettiği kimselerden ayrı tutmasıdır." Buhari, Vesâya 16, Cihad 103, Menakıb 23, Menakıbu'l-Ensâr 43, Meğazi 3, 78, Tefsir, Berâe, 17, 18, 19, İsti'zân 21, Eymân 24, Ahkâm 53; Müslim, Tevbe 53, (2769); Tirmizi, Tefsir, Berâe, (3101); Ebu Davud, Talak 11, (2202), Cihad 173, (2773), Nüzur 29, (3317); Nesai, Talak 18, (6, 152), Nüzur 37, (7, 22).).

İbnu Abbas (radıyallahu anhüma) şu ayet hakkında: "Onların çoğu, ortak koşmadan Allah'a inanmazlar" (Yusuf, 106) şu açıklamayı yapmıştır: "Yani, "Onlara kendilerini kim yarattı, semâvat ve arzı kim yarattı diye sorarsınız, "Allah" diye cevap verirler, işte bu onların imanıdır. İbadet etmeye gelince Allah'tan başkasına taparlar, bu da onların ortak koşmaları, şirkleridir." Rezin'in ilavesidir. (Taberi 13, 51).

İbnu Abbas (radıyallahu anhüma), "Gönlü imanla dolu olduğu halde, zor altında olan kimse müstesna, inandıktan sonra Allah'ı inkâr edip, gönlünü kâfirliğe açanlara Allah katından bir gazap vardır, büyük azab da onlar içindir" (Nahl, 106) ayetindeki umumi hükümden şöyle bir istisna yaptı: "Rabbin, türlü eziyete uğratıldıktan sonra hicret eden, Allah uğrunda savaşan ve sabreden kimselerden yanadır. Rabbin şüphesiz bundan sonra da bağışlar ve merhamet eder." (Nahl, 110). Burada kastedilen Abdullah İbnu Ebi Sarh'tır. Bu zat, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın vahiy kâtibi idi. Şeytan onu şaşırttı. Kâfirlere katılmasına sebep oldu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Fetih günü, onun öldürülmesini emretti. Araya Hz. Osman girerek affını diledi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) da onu affetti." Nesâî, Tahrimu'd-Dem 15, (7, 107).

İkrime (radıyallahu anh) anlatıyor: "Irak ahalisinden bir grub İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ)'a dediler ki: - Şu âyet hakkında ne dersiniz? "Ey iman edenler! Ellerinizi altında olan köle ve câriyeler ve sizden henüz erginliğe ermemiş olanlar sabah namazından önce, öğle sıcağından soyunduğunuzda ve yatsı namazından sonra yanınıza gireceklerinde üç defa izin istesinler. Bunlar sizin için açık bulunabileceğiniz üç vakittir. Bu vakitlerin dışında birbirinizin yanına girip çıkmakta, size de, onlara da bir sorumluluk yoktur. Allah size âyetlerini böyle açıklar. Allah bilendir. Hakim'dir" (Nur 58). Cenâb-ı Hakk burada kesin emirde bulunduğu halde biz bunları tatbik etmiyoruz, dediler. İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ): "Allah mü'minlere karşı halîm ve rahimdir. Onları örtmeyi sever. İnsanlar o zaman evlerinde ne örtü ne de perde kullanmıyorlardı. Bazan hizmetçisi veya evlâdı veya yetimesi, kişi ehlinin üzerinde iken çıkagelirdi. Cenab-ı Hakk bunun üzerine, mezkur avret vakitlerinde izin istemeyi emretti. Böylece Allahu Teâla onlara örtü ve hayır getirdi. Ne var ki, hâlâ bu emirle amel eden tek kişi görmedim." Ebü Dâvud, Edeb 141 (5191, 5192).

Hiz. Enes (radıyallahu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) Zeyneb (radıyallahu anhâ)'le

evlenmişlerdi ki, annem Ümmü Süleym bana: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a bir hediyede bulunsak" dedi. Ben kendisine: - Bir şeyler yap! dedim. Bunun üzerine hurma ve yağ ve keş getirdi, bir tencereye koyarak bunlarla yemek yaptı ve benimle gönderdi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a götürdümYemeği bırak!" dedi. Sonra bana emredip: "Bana falancaları çağır" dedi ve teker teker isimlerini söyledi. Ayrıca: "- Kime rastlarsan çağır" diye emretti. Enes der ki: Emri yerine getirdim, sonra döndüm. Ev insanlarla dolmuştu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) elini mezkur yemeğin üzerine koydu ve Allah'tan başka kimsenin bilmediği bir şeyler söyledi. Sonra cemaati onar onar çağırdı. Herkes o yemekten yiyordu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) yiyenlere: " Yemeğe Allah'ın ismini zikrederek başlayın! Herkes önünden yesin!" dedi. Bu hal herkesin yemekten yeyip dağılmasına kadar devam etti. Sonunda çıkanlar çıktı. Bazıları da kalıp sohbeta devam ettiler. Bir müddet sonra Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) da çıkıp hücrelere doğru yürüdü. Peşisıra ben de çıktım ve: "- Davetliler gitti artık!" dedim. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) evine geri döndü (ve derhal vahiy alameti olan) örtüyü üzerine çekti. Bu sırada ben hücrede idim. (Vahiy hâli geçince) o (aleyhissalâtu vesselâm) şu vahyi

okuyordu: "Ey iman edenler, (bundan sonra) Peygamber'in evlerine yemeğe davet olunmaksızın, vaktine de bakmaksızın-girmeyin. Fakat davet olunduğunuz zaman girin. Yemeği yiyince dağılın. Söz dinlemek veya sohbet etmek için de (izinsiz) girmeyin. Çünkü bu Peygamber'e eza vermekte, o sizden utanmaktadır. Allah ise, hak(kı açıklamak)tan çekinmez..." (Ahzâb 53). Buharî, Tefsir, Ahzab 8, Nikah 67, 64, Et'ime 59, İsti'zan 10, 33, Tevhid 22; Müslim, Nikâh 8, (1428); Tirmizî, Tefsir, Ahzâb, (3215, 3216, 3217).

İbnu Abbâs, (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) muhâcir olan mü'min kadınlar dışında kalanlarla evlenmekten men edildi. Âyet şöyle buyurur: "Bundan sonra kadınlar(ı alman) ve bunları herhangi zevcelerle değiştirmen, güzellikleri hoşuna gitse de, sana helâl olmaz. Sağ elinin mâlik olduğu (cariyeler) müstesna. Allah her şeye nigâhbândır" (Ahzâb 52). Kezâ Allah, "Mü'min câriyelerinizi.." (Nisâ, 25); "Nefsini peygambere bağışlayan mü'min kadın"ı (Ahzâb, 50) helâl kıldı. İslâm'dan başka bir dinde olanların hepsini haram kılıp sonra da şöyle buyurdu. (Meâlen): "... Kim imanı tanımayıp kâfir olursa her halde bütün yaptığı boşuna gitmiştir ve o, âhirette en çok ziyâna uğrayanlardandır" (Maide,

5). Yine âyet-i kerime şöyle buyurur: "Ey Peygamber! Mehirleri verdiğin zevceleri ve Allah'ın sana ganimet (olarak nasib) ettiklerinden sağ elinin mâlik olduğu kadınları, seninle beraber (Medine'ye) hicret eden amcanın kızlarını, halanın kızlarını, dayının kızlarını, teyzenin kızlarını, bir de eğer mü'min bir kadın kendisini Peygamber'e bağışlayıp da eğer Peygamber de nikâhla almak isterse onu -(fakat bu sonuncusunu) diğer mü'minlere değil, yalnız sana has olmak üzere- senin için helâl kıldık..." (Ahzâb, 50) İşte bunlar dışında kalan bütün kadınlar Hz. Peygamber'e haram edilmiştir. Tirmizî, Tefsir, Ahzâb (3213).

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Hz. Musa (aleyhi's-selam) son derece haya sahibi ve sıkı örtünen birisi idi. İstihyası (haya duygusunun fazlalığı) sebebiyle bedeninden hiçbir yer görülmezdi. Benî İsrail'den bazıları ona eziyette bulundu. (Şöyle ki: Bir gün aralarında): "Onun bu şekilde sıkı giyinmesine bedenindeki bir kusur sebep olmasın? Muhakkak ki o, ya abraştır, ya da debbelidir (hayasında şişme vardır) veya bir başka afete maruzdur" diye dedi-kodu yaptılar. Cenab-ı Hakk Hz. Musayı bu dedikodularından tebrie etmek diledi. Yine bir

gün Hz. Musa (aleyhi's-selam) bir tenhada, elbiselerini bir taş üzerine bırakıp tek başına suya girmiş yıkanıyordu. Yıkanması tamam olunca, giyinmek. üzere çamaşırlarına doğru yürüdü. Tam bu sırada, üzerinde giyecekler olduğu halde taş yuvarlanmaya başladı. Hz. Musa (aleyhi's-selam) değneğini eline alıp taşı yakalamaya çalıştı. Bu sırada "Elbisem ey kaya ! Elbisem ey kaya !" diye de bağıırıyordu. (Taşın peşinden koşarken) Benî İsrail'den bir cemaatın yanına kadar vardı. Hz. Musayı çıplak vaziyette gördüler, yaratılışca herkesten güzel (ve kusursuz) ve de dikodulardan beri idi. Kaya durdu. Hz. Musa (aleyhi 's-selam) çamaşırını alıp giydi. Sopasıyla taşa vurmaya başladı. (Ebu Hüreyre der ki): "Allah'a kasem olsun, o taşta sopa darbeleri sebebiyle üç veya dört tane bere izi var." Şu âyet bu hâdiseye işaret etmektedir: "Ey iman edenler, siz de Musa'yı incitenler gibi olmayın. Nihayet Allah onu dedikleri şeyden temize çıkardı. O, Allah indinde yüzü (itibarlı bir zât) idi" (Ahzâb, 69). Buhârî, Gusl 20, Enbiya 27, Tefsir, Ahzâb 11, Müslim, Hayz 75 (339), zail, 55 (339); Tirmizî, Tefsir, Ahzâb (3219).

İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ): "O şehrin en uç, (kenar)ından koşarak bir adam geldi: "Ey kavmim, dedi, uyun o

gönderilmiş olanlara; uyun sizden hiçbir ücret istemeyen o kimselere. Onlar hidayete ermiş (zâtlar)dır. Ben beni yaratana neden kulluk etmiyecekmişim? Siz (hepiniz) ancak ona döndürü(lüp götürü)leceksiniz. Ben O'ndan başka tanrılar edinir miyim? Eğer O çok esirgeyici (Allah), bana bir zarar (yapmak) isterse onların (iddia ettiğiniz) şefaati bana hiçbir fâide vermez. Onlar beni asla kurtaramazlar. Şüphesiz ben o takdirde mutlak apaçık bir sapıklık içindeyim (demek)dir. Gerçek, ben Rabbinize iman ettim. İşte bunu benden duyun. (Ona): Gir cennete, denildi. (O da): Ne olurdu dedi, kavmim bilselerdi, Rabbinin beni bağışladığını, beni (cennetle ikrâm) edilenlerden kıldığını"(Yâ-Sîn, 20-27) meâlindeki âyetler hakkında şu açıklamada bulundu: "Bu zât hayatında da, ölümünde de kavmine nasihatta bulundu." Rezin ilâvesidir, kaynağı bulunamamıştır.

Abdullah İbnuz-Zübeyr (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Benî Temim kabilesinden binekli bir grup Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in yanına geldiler. Hz. Ebu Bekir: "Ka'kâ' İbnu Ma'bed (radıyallahu anhümâ)'i bunlara emir tayin etmesini, Hz. Ömer (radıyallahu anh) de Akra İbnu'l-Hâbis'i emir tayin etmesini Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e söylediler. Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer'e çıkıştı ve: "Senbana

muhafeet etmek istiyorsun!" dedi. Hz. Ömer (radıyallahu anh): "Asla sana muhafeet etmeyi düşünmedim!" dedi. Aralarında ithamlaşma oldu ve sesleri yükseldi. Bunun üzerine şu âyet nazil oldu. (Meâlen): "Ey iman edenler, Allah'ın ve Resulü'nün huzurunda (sözde ve işte) öne geçmeyin. Allah'tan korkun. Çünkü Allah hakkıyla işiten, (her şeyi) bilendir. Ey iman edenler, seslerinizi Peygamberin sesinden yüksek çıkarmayın. Ona, sözle birbirinize bağırdığınız gibi bağırmanın ki siz farkına varmadan amelleriniz boşa gidiverir" (Hucurat, 1-2). Buharî, Tefsir, Hucurat 1, 2, Meğazâ 67, İ'tisam 5; Tirmizî, Tefsir Hucurat (3262); Nesâî, Kazâ' 6, (8, 226).

Ebu Nadra (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ebu Said el-Hudri (radıyallahu anh): "Bilin ki, içinde Allah'ın Peygamberi bulunmaktadır. Eğer O, birçok işlerde size uymuş olsaydı şüphesiz kötü duruma düşerdiniz. Ama Allah size imanı sevdirmiş, onu gönüllerinize güzel göstermiş; küfrü, fısı ve isyanı da size iğrenç göstermiştir.." (Hucurât, 7-8) mealindeki âyeti okudu ve şöyle söyledi: " İşte bu kendisine vahyolunan peygamberinizdir (aleyhissalâtu vesselâm). Peygamberin uyması melhuz olan kimseler de -ki âyette "size uymuş olsaydı" diye zikredilenler- sizlerin en hayırlı imamlarınız olan Ashâb'dır.

Dünkü durum öyle olunca bugün hâliniz nedir?" Tirmizî, Tefsir, Hucura, (3265).

Ebu Cebîre İbnu'd-Dahhâk (radıyallahu anh) anlatıyor: "Bir âyet, biz Benî Selime hakkında nâzil oldu. Şöyle ki: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) bize geldiği vakit herkesin mutlaka iki veya üç adı vardı. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bu adlarından biriyle: "Ey falan!" diye bir kimseyi çağırınca kendisine: "- Ey Allah'ın Resûlü! O, bu isimle çağırılınca, kızar" diye ikaz ediyorlardı. İşte bu durum üzerine şu âyet indi: "Ey iman edenler, bir kavim diğer bir kavim ile alay etmesin. Olur ki (alay edilenler Allah indinde) kendilerinden (yani alay edenlerden) daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınları (eğlenceye almasın). Olur ki onlar (eğlenceye alınanlar) kendilerinden daha hayırlıdır. Kendi kendinizi ayıplamayın. Birbirinizi kötü lakaplarla çağırmanın. İmandan sonra fasıklık ne kötü addır. Kim (Allah'ın yasak ettiği şeylerden) tevbe etmezse, onlar zalimlerin ta kendileridir" (Hucurât, 11). Tirmizî, Tefsir, Hucurat (3264); Ebu Dâvud, Edeb 71, (4926).

İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ) buyurdu ki: "Hz. İsa (aleyhisselam)'dan sonra bir kısım melikler Tevrat ve İncil'i

tahrif ettiler. Aralarında mü'min olanlar da vardı, bunlar Tevrat ve İncil'i okuyorlardı. (Müminlerin okuduklarından rahatsız olan) bazıları, meliklerine şöyle dediler: "Bunların bize yaptığı hakâretten daha ağır hakâret, savurdıkları küfürden daha galiz küfür görmedik. Kitapta, "Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendisidirler"(Mâide, 44) diye okuyup, kitaptan gösterdikleri âyetlerle bizi yaptığımız işlerden dolayı kınıyorlar (kâfir, fasık oldunuz diyorlar.) Onları çağırıp uyarın, bizim okuduğumuz gibi okusunlar, bizim inandığımız gibi inansınlar." Melik onları çağırıp topladı, ya ölümü ya da tahrif edilmiş haliyle Tevrat ve İncil'i okumaktan birini tercih etmelerini teklif etti: Onlar: "- İstedığınız bu mu? bizi bırakın (bir düşünelim)!" dediler. Sonra bunlardan bir kısmı: "- Bize bir kule inşa edin, bizi içine tıkın, yiyecek ve içeceğimizi çekebileceğimiz (ip gibi) bir şeyler de verin, böylece bizden size hakaret sayılacak bir şey ulaşmamış olur" dedi. Diğer bir kısmı da: "- Bırakın bizi başımızı alıp gidelim. Yeryüzünde dolaşır, vahşi hayvanlar gibi yer içeriz. Bizi kendi memleketinizde (faaliyet yapar) bulursanız öldürürsünüz" dedi. Bir grup da: "- Bize ıssız bir arazinin ortasında evler inşa ediverin. Biz orada kendi başımıza kuyular açıp ziraat yapalım, sizinle hiç konuşmayalım, sizlere uğramıyalım da!" dedi. Bunların her

kabilede samimi yakınları vardı. İsteklerini kabul ettiler (ve öldürmediler). Cenab-ı Hakk (onların kalbine, şu ayette temas buyurduğu) ruhbaniyeti inzal buyurdu: "...Üzerlerine bizim gerekli kılmadığımız fakat kendilerinin güya Allah'ın rızasını kazanmak için ortaya attıkları rahbaniyete bile gereği gibi riâyet etmediler. İçlerinde inanmış olan kimselere ecirlerini verdik. Ama çoğu yoldan çıkmışlardır" (Hadid, 27). Geri kalanlar da şöyle dediler: "- Falancaların ibadet ettiği gibi biz de ibadet edelim. Falancaların yeryüzünde dolaştığı gibi biz de dolaşalım, falancaların edindiği gibi biz de evler edinelim." Bunlar şirkleri üzerine devam eden kimselerdi. Bunlar kendilerine uydukları (diğer) kimselerin imanlarını da bilmiyorlardı. Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e nübüvvet geldiği zaman, bu ruhbanlardan pek az kimse kalmıştı. Bu kişi, mâbedinden indi, seyyah olup dolaşan bir kişi seyahatinden döndü, bir kişi de manastırından çıktıBunlar gelip iman ettiler ve tasdikte bulundular. (Bütün Ehl-i Kitap hakkında) Cenab-ı Hakk şöyle buyurdu: "Ey iman edenler, Allah'tan korkun. Onun peygamberine de iman edin ki, (Allah) size rahmetinden iki kat nasib versin" (Hadid, 28). Burada zikri geçen iki kat nasibden biri: Hz. İsa (aleyhisselam)'ya İncil'e ve Tevrat'a olan imanları sebebiyledir, diğeri de Hz. Muhammed aleyhissalâtu vesselâm)'e

olan imanları ve onu tasdikleri sebebiyledir. (Ayet şöyle devam ediyor): "Sizin için yardımıyla yürüyeceğiniz bir nur lutfetsin..." (Hadid, 28). Bu nurdan maksad Kur'ân ve Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e ittiba etmeleridir. Vahiy şöyle devam ediyor: "...Ehl-i Kitap, hakikaten Allah'ın fazl(u kerem)inden hiçbir şeye nâil olamayacaklarını, muhakkak bütün inâyetin Allah'ın elinde bulunduğunu, onu (ancak) dileyceği kimselere vereceğini bilmedikleri için mi (küfürde inad ediyorlar? Halbuki bunu pekâla biliyorlar da). Allah büyük fazl-u kerem sâhibidir" (Hadid, 29). Nesâî, Kad 12, (8, 231).

Ali İbnu Ebî Talib (radıyallahu anh) anlatıyor: "Ey iman edenler, siz Peygambere mahrem bir şey arz etmek istediğiniz vakit bu mahrem konuşmanızdan evvel sadaka verin. Bu sizin için daha hayırlı, daha temizdir. Fakat bulamazsanız Şüphe yok ki Allah çok mağfiret edici, çok esirgeyicidir" (Mücâdele, 12) meâlindeki ayet nazil olduğu zaman Hz. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bana: " (Bu sadakanın) bir dinar olmasına ne dersin?" diye sordu. Ben: "- Bu miktar çoktur, tâkat getiremezler" dedim. " Yarım dinara ne dersin?" dedi. "- Ona da takat getiremezler" dedim. " Öyleyse ne kadar olsun?" dedi. "- Bir kıl (ağırlığında altın) miktarı" dedim. "

Sen de pek parasızsın!" dedi. Bunun üzerine şu âyet indi: "Mahrem konuşmanızdan evvel sadakalar vereceğinizden korktunuz mu? Çünkü işte yapmadınız. (Bununla beraber) Allah sizin tevbelerinizi kabul etti. O halde namazı kılın. Zekatı verin. Allah ve Peygamberine (diğer emirlerinde de) itaat edin. Allah ne yaparsanız hakkıyla haberdârdır" (Mücâdele,13). Hz. Ali (radıyallahu anh) der ki: "Allah, benim sebebimle bu ümmetin mükellefiyetini hafıfletti." Tirmizî, Tefsir, Mücâdele, (3297).

Hz. Ömer (radıyallahu anh) anlatıyor: "Benî Nadir'in emvali, Cenab-ı Hakk'ın Resulüne (aleyhissalâtu vesselâm) fey' kıldığı, üzerine at ve deve koşulmayan (yani savaşız elde edilen) mallardandı. Ureyne köyleri, Fedek, tıpkı (Kureyza ve Nadir'in emvali gibi) sırf Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a ait yerlerdi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buralardan elde edilen gelirlerden ailesinin bir yıllık nafakasını ayırırdı. Geri kalanı da Allah yolunda hazırlık olmak üzere silah ve binek için sarfederdi. (Nitekim ayette şöyle buyrulmuştur): "Allah'ın (fethedilen diğer küffâr) memleketleri ahalisinden Peygamberine verdiği fey'i, Allah'a, Peygamberine, hısımlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalanlara aittir. Tâ ki bu mallar içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir devlet olmasın..." (Haşr,

7). (Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e intikal eden) bu pay, bu sayılanlara ve ayrıca "evlerinden ve mallarından çıkarılmış olan fakirlere, onlardan önce (Medine'yi) yurt ve iman evi edinmiş olan kimselere, kendilerinden sonra gelenlere aittir." Bu âyet, (kıyamete kadar gelecek) mü'minlerin tamamına şâmindir. Tek istisnayı köle olarak sahib olduklarınız teşkil ediyor. Köleleriniz dışındaki her Müslüman bu payda hisse ve hak sahibidir." Ebu Dâvud, Harâc 19, (2965, 2966).

İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ) bir keresinde: "Kimin haccedecek kadar veya zekât farz olacak kadar malı olur da bu farzları ifâ etmezse, ölüm sırasında geri dönüş (rec'a) talep eder" buyurmuştu. Bir adam kendisine: "Ey İbnu Abbâs, Allah'tan kork, geri dönüşü küffâr talep edecektir" dedi. İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ): "Ben size bu hususta âyet okuyayım" dedi ve şu âyeti okudu: "Ey iman edenler, sizi ne mallarınız, ne evlâtlarınız Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar hüsrâna uğrayanların tâ kendileridir. Herhangi birinize ölüm gelip de: "Ey Rabbim, beni yakın bir müddete kadar geciktirseydin de sadaka verip dursaydım, iyi adamlardan olsaydım" diyeceğinden evvel size rızık olarak verdiğimizden (Allah yolunda) harcayın. Halbuki Allah hiçbir kimseyi eceli

geline, asla geri bırakmaz. Allah ne yaparsanız, hakkıyla haberdardır" (Münâfıkün 9-11) Adam tekrar: "Zekât vermeyi gerekli kılan miktar nedir?" diye sordu. İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ): "Mal iki yüz (dirheme) ulaşır ve geçerse." Adam: "Pekâlâ, haccı gerekli kılan şey nedir`?" diye sordu. İbnu Abbas: "- Azık ve binek!" cevabını verdi. Tirmizî, Tefsir, Münâfıkün, (3313).

Alkame hazretlerinin İbnu Mes'ud (radıyallahu anh)'dan naklettiğine göre, İbnu Mes'ud, "...Kim Allah'a iman ederse (Allah) onun kalbini doğruya götürür.." (Teğâbün,11) meâlindeki âyetle ilgili olarak şu açıklamayı yapmıştır: "Bunlar kişinin mâruz kaldığı musibetlerdir. İnanan kişi, (Allah'ın lütfu ve keremi ile) bu musibetlerin Allah'tan olduğunu bilir, Allah'ın takdirine teslimiyet gösterip, razı olur (ve Sabreder)." Buharî, Tefsir, Tegabün 1.

İbnu Abbâs (radıyallahu anhümâ), "Ey iman edenler, eşlerinizin evlatlarınızın içinde hakikaten size düşman olanlar da vardır. O halde onlardan sakının.." (Teğâbün 14) meâlindeki ayet hakkında şu açıklamayı yaptı: "Bu hitaba maruz kalan kimseler bir kısım Mekkeli erkeklerdir. Bunlar, hicret ederek Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e gelmek isterler, fakat

kadın ve çocukları kendilerini terketmelerini istemeyerek hicretlerine mûmânaat etmişlerdir. Bu kimseler bilâhare hicret edip gelince, halkın, din hususunda çok şey öğrenmiş olduğunu görürler. Bunun üzerine (kendilerinin önceden hicret etmelerine mâni olan) zevce ve evlâtlarını cezalandırmak istediler. Bu hâl karşısında Cenab-ı Hakk mezkur âyeti inzâl buyurdu." Tirmizi, Tefsir" Teğâbün, 3314).

Huzeyfe (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kur'ân'ı Arap lahn'ı ve Arap sesleri üzere okuyun. Sakın ha ehl-i aşk ve ehl-i kitabeyn'in lahn'ı üzere okumayın. Bilesiniz, benden sonra bir kavm gelecek ki, onlar Kur'ân'ı okurken, şarkı ve mâtem tercîi gibi terci' ile okuyacaklar. Onların (imanları laftadır) gırtlaklarından öte geçmez. Kalbleri fitne ve fesada uğramıştır. Böylelerinden hoşlanan kimselerin kalpleri de fitne ve fesad içindedir." Rezîn rivayet etmiştir. (Suyutî, Câmiu's-Sağîrde kaydeder (Feyzu'l-Kadir 2, 65).

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: Rasûlullah buyurdu ki: "Kâfir ile onu öldüren ebediyyen cehennemde bir araya gelmezler, keza bir kulun karnında, Allah yolunda (yutulmuş olan) tozla cehennem ateşi bir araya gelmezler, keza,

bir kulun kalbinde imanla hased bir araya gelmezler." Müslim, İmâret 130, 131, (1891); Ebu Dâvud, Cihad 11, (2495); Nesâî, Cihâd 8, (6,12-14); İbnu Mâce, Cihâd 9.

Hiz. Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Kim Allah iman ederek ve va'dini tasdik ederek, Allah yolunda (kullanmak üzere) bir at "tutarsa" bu atın yediği, teri, gübresi, bevli kıyamet günü terâzisine girecektir, yani sahibine sevap olacaktır." Buharî, Cihâd 46; Nesâî, Hayl 11.

Zeyd İbnu Eslem anlatıyor: "Ebu Ubeyde, Hiz. Ömer (radıyallahu anhümâ)'e yazarak Rum cemaatlerini ve bunlardan duyduğu endişeyi belirtti. Hiz. Ömer (radıyallahu anh) kendisine şu cevabı verdi: "Emmâ ba'd: Bil ki, mü'min bir kula nerede bir şiddet inecek olsa Allah ondan sonra bir ferec (kurtuluş) verir. Zira bir zorluk iki kolaylığa asla galebe çalamaz. Cenâb-ı Hakk da Kur'ân-ı Kerim'inde şöyle buyurmuştur: "Ey iman edenler, sabredin, düşmanlarınızdan daha sabırlı olun, cihâda hazır bulunun, Allah'tan da korkun ki başarıya eresiniz" (Al-i Imrân 200). Muvatta, Cihâd 6, (2, 446).

Şeddâd İbnu'l-Hâd (radıyallahu anh) *anlatıyor*: "*Bir bedevî gelerek Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)*'a iman etti. Sonra da sordu: "Seninle hicret edeyim mi?" Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onu ashabından birine teslim edip meşgul olmasını söyledi. Sonra yapılan gazvede Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm), bir miktar ganimet elde etmişti. Bunu taksim etti ve bedevîye de bir pay ayırdı. Bedevî: "Bu nedir?" diye sordu. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Bu payı sana ayırdım" dedi. Adam: "Ben bunun için sana tâbi olmuş değilim, ben -eli ile boğazını göstererek- şuraya bir ok atılıp ölmem ve cennete gitmem için sana tâbi oldum" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) da: "Sen Allah'a sâdık oldun mu o da sana sâdık olur (dilediğini verir)" dedi. Askerler bir müddet durdular. Sonra düşmanla mukâtele etmek üzere kalktılar. Adamcağızı, az sonra sırtlayıp Hz.Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'e getirdiler. Tam gösterdiği yere bir ok isabet etmiş ve ölmüştü. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Bu, o adam mı?" diye sordu: "Evet, odur!" dediler. "Öyleyse o Allah'a doğru söyleyip sadâkat gösterdi, Allah da ona sadâkat gösterdi" dedi. Adam, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın cübbesi ile kefenlendi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) cenazeyi öne çıkardı, üzerine namaz kıldı. Okuduğu duadan işitilenler arasında şu da

vardı: "Ey Allahım, bu senin bir kulundur. Senin yolunda hicret etmek üzere memleketinden ayrıldı. Şehid olarak öldürüldü. Ben buna şâhidlik ediyorum." Nesâî, Cenâiz 61, (4, 60, 61).

İbnu Mes'ud (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Öldürme hususunda insanların en iffetlisi iman ehlidir." Ebu Dâvud, Cihâd 120, (2666).

Osman İbnu Ebî Hâzım, babası vasıtasıyla dedesi Sahr (radıyallahu anh)'dan rivayet ediyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Tâif'e karşı gazveye çıkmıştı. Sahr bunu işitir işitmez, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a imdad etmek üzere bir grup atıyla hareket etti. Ancak, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı fetih yapmadan geri dönmüş buldu. Sahr, o gün Allah'a yemin ederek: "Şu Kasr, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın hükmüne boyun eğmedikçe kuşatmayı kaldırmayacağım" dedi ve oradan ayrılmadı. Nihâyet içeridekiler Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın hükmüne boyun eğdiler. Sahr, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a şöyle yazarak durumu bildirdi: "Emmâ ba'd: Ey Allah'ın Resûlü! Sakif senin hükmüne boyun eğmiştir. Ben, onları süvariler arasında getiriyorum." Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)

"Es-salâtu Câmiatun" diye nida edilmesini emretti. Kahraman (yani Sahr) için: "Rabbim, şu kahramana atlarını, adamlarını mübârek kıl!" diye on kere dua etti. Derken halktan bir grup Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın yanına geldi. Muğîre İbnu Şu'be söz alıp: "Ey Allah'ın Resûlü! Sahr, halamı yakaladı. Halbuki halam Müslümanların girdiği şeye (imana) girmişti" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) onları çağırıp: "- Ey Sahr, bir kavm Müslüman oldu mu, artık kanlarını da mallarını da korumuş olurlar. Muğîre'ye halasını iade et!" dedi. O da kadını ona iade etti. Sahr, Benî Süleym'e ait olan bir suyu Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'den istedi. Benî Süleym, İslâm'dan kaçarak bu suyu terketmişti. Sahr: "Ey Allah'ın Resûlü, beni ve kavmimi oraya yerleştir!" dedi. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm): "Pekâla!" dedi ve onu oraya yerleştirdi. Sonra Süleymîler Müslüman oldular ve Sahr'a gelip suyu kendilerine iade etmesini söylediler. Sahr, buna imtina edince Süleymîler, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'a başvurdular: "- Ey Allah'ın Resûlü, biz Müslüman olduk, suyumuzu iade etmesi için Sahr geldik. O imtina edip vermedi" dediler. Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) Sahr'ı çağırttı. Gelince: " Ey Sahr, bir kavm Müslüman olunca mallarını ve kanlarını korurlar, bunlara sularını geri ver!" diye emretti. Sahr:

"- Başüstüne ey Allah'ın Resûlü!" dedi. Râvi der ki: "Ben Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın yüzünün bu sırada suyu Sahr'dan geri almaktan duyduğu haya sebebiyle genç kızın yüzü gibi kızardığını gördüm." Ebu Dâvud, Harâc 36, (3067).

İbnu Sîrîn (rahimehullah) anlatıyor: "Bir adam Hz. Ömer (radıyallahu anh)'e gelerek: "Ben ve arkadaşım ihramlı olduğumuz halde Akabe'deki bir tepeye doğru atlarımızla yarış yaptık ve bu esnada bir ceylan öldürdük. Bu fiilimize hükmünüz nedir?" diye sordu. Hz. Ömer (radıyallahu anh), yanında bulunan birine: "Gel beraber hükmedelim"dedi. (İbnu Sîrîn) der ki: "İkisi birlikte bir keçiye hükmettiler. Bunun üzerine adam döndü ve (yanındakilere): "Ömer'e bakın, mü'minlerin emîri ama, bir ceylan hakkında hüküm veremiyor, yardımcı olarak bir adam çağırıyor!" dedi. (Bu sözü işiten) Hz.Ömer (radıyallahu anh), adamı çağırıp: "Sen Mâide süresini okudun mu?" diye sordu. Adam: "Hayır!" deyince: "Peki (hüküm vermede yardımını istediğim) bu adamı tanıyor musun?" dedi. Adam bu soruya da: "Hayır!" deyince Hz. Ömer: "Eğer, Mâide süresini okuduğunu söyleseydin dayakla canını yakacaktım" dedi ve ilâve etti: "Cenâb-ı Hakk Kitab-ı Mubîn'inde: "Ey iman edenler... İçinizden adalet sahibi iki adam

hüküm (ve takdir) edecektir..." (Mâide 95) buyurmuştur. Ve şu da Abdurrahman İbnu Avfır." Muvatta, Hacc 231,(1,414).

Hz. Zübeyr (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Size ümem-i kadime hastalığı sirayet etti: Bu, hased ve buğzdur. Bu kazıyıcıdır. Bilesiniz; kazıyıcı derken saçı kazır demiyorum. O dini kazıyıcıdır. Nefsimi kudret elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Birbirinizi sevmeye yardımcı olacak şeyi haber vereyim mi: Aranızda selâmı yaygınlaştırın." Tirmizî, Sıfatu'l-Kıyâme 57, (2512).

Hz. Ebu Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Mü'minler arasında imanca en kâmil olanı, ahlakça en güzel olanıdır. En hayırlınız da ailesine hayırlı olandır." Tirmizî, Rad 11, (1162); Ebu Dâvud, Sünnet 16, (4682).

Ma'dan İbnu Ebî Talha anlatıyor: "Hz. Ömer (radıyallâhu anh), cuma günü hutbe verdi. Önce Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı hatırlattı, sonra Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh)'i andı. Sonra da şunları söyledi: "Ben rüyamda bir horoz

gördüm, bana üç gaga vurdu. Bunu, ecelim yaklaştı diye yordum. Bazı kimseler, yerime birini seçmemi söylüyorlar, Allah ne dini, ne hilafetini, ne de Resûlü (aleyhissalâtu vesselâm) ile gönderdiği şeyi zayi edecek değildir. Eğer ecelim çabucak gelirse hilâfet, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ölürken kendilerinden razı bulunduğu şu altı kişinin müşâveresi ile belirlenecektir. Ben biliyorum ki, bazıları bu seçime dil uzatacaklardır. Bunlar benim şu elimle İslâm'a kattığım kimselerdir. Eğer bunu yaparlarsa bilin ki, onlar ancak Allah'ın düşmanlarıdır, kâfirlerdir, sapıklardır. Sonra sözüne şöyle devam etti: "Ey Rabbim, seni Ensâr'ın ümerâsına şâhid kılıyorum. (Bilin ki) ben onları, adaletli olsunlar ve halka dinlerini, Peygamberlerinin (aleyhissalâtu vesselâm) sünnetini öğretsinler (zekatı) aralarında taksim etsinler, dini meselelerde müşkilatla karşılaşınca bana bildirsinler diye başlarına tayin ettim." Hz. Ömer (radıyallâhu anh)'in bu hutbesinden bir cuma geçmişti ki hançerlendi. Yanına girmek için önce Muhacirler'e, sonra Ensâr'a, sonra Medineliler'e, sonra Şamlılar'a, sonra Iraklılar'a sırayla izin verdi. Biz huzura girenlerin sonuncusu idik. Siyah bir bürde ile yarası sarılmış, üzerinden kanlar akıyor vaziyette gördük. "Bize vasiyette bulun!" dedik. Ona bizden başka vasiyet talebinde bulunan olmadı. "Size dedi, Allah'ın

Kitabı'nı vasiyet ediyorum. Zira ona uyduğunuz müddetce asla sapıtmazsınız. Size Muhacirler'i de vasiyet ediyorum. Zira insanlar çoğalırken onlar azalıyor. Size Ensâr'ı da vasiyet ediyorum. Zira onlar, imanın sığındığı melcedir. Size bedevîleri de vasiyet ediyorum. Zira onlar aslınız, dayanağınızdır." Bir rivayette şöyle denmiştir: "...Zira onlar kardeşlerinizdir, düşmanınızın düşmanıdır. Size zimmîleri de vasiyet ediyorum, zira onlar Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)'in zimmeti ve ailenizin rızkıdır. Beni terkedin artık." Buhârî, Ahkâm 51, Müslim, İmâret 12, (1823); Tirmizî, Fiten 48, (2226); Ebû Dâvud, Harâc 8, (2939). Bir rivayette şöyle gelmiştir: "Hz. Ömer (radıyallâhu anh) hançerlendiği zaman kendisine: "Birini yerinize seçseniz!" denilmişti. Şu cevabı verdi: "Yani işinizi sağken de, ölmüşken de ben mi sırtımda taşıyayım? Mamafih, birisini seçecek olsam (bu caizdir, zira) benden daha hayırlı olan Ebû Bekir seçmiştir. Seçimi terkedecek olsam (bu da caizdir zira) benden daha hayırlı olan Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) da seçimi terketti. Ben istedim ki, bundaki nasibim başa baş olsun, ne lehime ne de aleyhime" Abdullah İbnu Ömer (radıyallâhu anhümâ) dedi ki: "(Ömer'in bu sözü üzerine) anladım ki, yerine kimseyi tayin etmeyecektir." Oradakiler:

"Allah hayırlı mükâfaatlar versin. Sen şu şu hizmetleri yaptın" dediler. O da: "Uman ve korkan" diye cevap verdi."

Ma'dan İbnu Ebî Talha anlatıyor: "Hz. Ömer (radıyallâhu anh), cuma günü hutbe verdi. Önce Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı hatırlattı, sonra Hz. Ebû Bekir (radıyallahu anh)'i andı. Sonra da şunları söyledi: "Ben rüyamda bir horoz gördüm, bana üç gaga vurdu. Bunu, ecelim yaklaştı diye yordum. Bazı kimseler, yerime birini seçmemi söylüyorlar, Allah ne dini, ne hilafetini, ne de Resûlü (aleyhissalâtu vesselâm) ile gönderdiği şeyi zayi edecek değildir. Eğer ecelim çabucak gelirse hilâfet, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) ölürken kendilerinden razı bulunduğu şu altı kişinin müşâveresi ile belirlenecektir. Ben biliyorum ki, bazıları bu seçime dil uzatacaklardır. Bunlar benim şu elimle İslâm'a kattığım kimselerdir. Eğer bunu yaparlarsa bilin ki, onlar ancak Allah'ın düşmanlarıdır, kâfirlerdir, sapıklardır. Sonra sözüne şöyle devam etti: "Ey Rabbim, seni Ensâr'ın ümerâsına şâhid kılıyorum. (Bilin ki) ben onları, adaletli olsunlar ve halka dinlerini, Peygamberlerinin (aleyhissalâtu vesselâm) sünnetini öğretsinler (zekatı) aralarında taksim etsinler, dini meselelerde müşkilatla karşılaşınca bana bildirsinler diye başlarına tayin

ettim." Hz. Ömer (radıyallâhu anh)'in bu hutbesinden bir cuma geçmişti ki hançerlendi. Yanına girmek için önce Muhacirler'e, sonra Ensâr'a, sonra Medineliler'e, sonra Şamlılar'a, sonra Iraklılar'a sırayla izin verdi. Biz huzura girenlerin sonuncusu idik. Siyah bir bürde ile yarası sarılmış, üzerinden kanlar akıyor vaziyette gördük. "Bize vasiyette bulun!" dedik. Ona bizden başka vasiyet talebinde bulunan olmadı. "Size dedi, Allah'ın Kitabı'nı vasiyet ediyorum. Zira ona uyduğunuz müddetce asla sapıtmazsınız. Size Muhacirler'i de vasiyet ediyorum. Zira insanlar çoğalırken onlar azalıyor. Size Ensâr'ı da vasiyet ediyorum. Zira onlar, imanın sığındığı melcedir. Size bedevîleri de vasiyet ediyorum. Zira onlar aslınız, dayanağınızdır." Bir rivayette şöyle denmiştir: "...Zira onlar kardeşlerinizdir, düşmanınızın düşmanıdır. Size zimmîleri de vasiyet ediyorum, zira onlar Peygamberimiz (aleyhissalâtu vesselâm)'in zimmeti ve ailenizin rızkıdır. Beni terkedin artık." Buhârî, Ahkâm 51, Müslim, İmâret 12, (1823); Tirmizî, Fiten 48, (2226); Ebû Dâvud, Harâc 8, (2939). Bir rivayette şöyle gelmiştir: "Hz. Ömer (radıyallâhu anh) hançerlendiği zaman kendisine: "Birini yerinize seçseniz!" denilmişti. Şu cevabı verdi: "Yani işinizi sağken de, ölmüşken de ben mi sırtımda taşıyayım? Mamafih, birisini seçecek olsam (bu caizdir, zira) benden daha hayırlı

olan Ebû Bekir seçmiştir. Seçimi terkedecek olsam (bu da caizdir zira) benden daha hayırlı olan Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) da seçimi terketti. Ben istedim ki, bundaki nasibim başa baş olsun, ne lehime ne de aleyhime. . . " Abdullah İbnu Ömer (radıyallâhu anhümâ) dedi ki: "(Ömer'in bu sözü üzerine) anladım ki, yerine kimseyi tayin etmeyecektir." Oradakiler: "Allah hayırlı mükâfaatlar versin. Sen şu şu hizmetleri yaptın" dediler. O da: "Uman ve korkan" diye cevap verdi."

El - Kuddûs: Ayıplardan temiz demektir. es-Selâm: Selâm sahibi, yani herçeşit ayıptan selâmette,her türlü âfetten berî demektir. el-Mü'min: Kullarına va'dinde sâdık olan demektir. Tasdîk mânasına olan imandan gelir. Yahut, kıyamet günü kullarına, azabına karşı garanti veren, güven veren demektir, bu mâna emân'dan gelir. el-Muheyyim: Şâhid olan (görüp güzetten) demektir. Emîn mânasına geldiği de söylenmiştir. Aslı, müeymin'dir, ancak hemze, hâ'ya kalbolmuştur. Keza er-Rakîb ve el-Hafız mânâsına geldiği de söylenmiştir. el-Azîzu: Kahreden, galebe çalan demektir. "İzzet",galebe çalmak mânasına gelir. el Cebbâr: Mahlukâtı mecbur eden; emir veya yasak her ne dilerse ona zorlayan demektir. Bu kelimenin, bütün mahlukâtının fevkinde

yücedir mânasına geldiği de söylenmiştir. el-Mütekebbir: Mahlukâta ait sıfatlardan yüce, uzak mânasına gelir. Ayrıca "Mahlukâtından büyüklük taslayarak kendisiyle azamet yarışına kalkanlara büyüklüğünü gösteren ve onlara haddini bildiren mânasına geldiği de söylenmiştir. Keza şu mânaya geldiği de belirtilmiştir: "Mütekebbir" Allah'ın azametini ifâde eden kibriyâ kelmesinden gelir, tezyîfî bir mâna taşıyan kibir kelimesinden gelmez. el-Bârû: Mahlukâtı, mevcut bir misâle bakmaksızın, yoktan, örneksiz olarak yaratan mânasına gelir. Bu kelime, öncelikle hayvanlar için kullanılır, diğer mahluklar için pek kullanılmaz. Hayvanlar dışındaki mahlukât hakkında nâdiren kullanılır. el-Müsavvir: Mahlukâtı farklı sûretlerde yaratan" demektir. Tsvîr lûgat olarak hat ve şekil çizmek mânasına gelir. el-Gaffâr: Kulların günahlarını tekrar tekrar affeden, mânasına gelir. Gafr kelimesi, aslında setr (örtmek) ve kapatmak mânalarına gelir. Allah Teâla kullarının günahlarını affedici, onlar için cezayı terketmek sûretiyle (günahları) örtücüdür. el-Fettâh: Kulları arasında hâkim demektir. Araplar, hâkim iki hasmın (dâvalı-dâvacı) arasındaki ihtilafı çözdüğü zaman: "Hâkim iki hasmın arasını fethetti" derler. Hükmetti, çözüme kavuşturdu mânasında, hâkime fâtil dendiği de olmuştur. Mamafih

"Kullarına rızık ve rahmet kapılarını açan", rızıklarından kapanmış olanları açan mânasına da gelir. el-Kâbîz: Kullarının rızkını lütfu ve hikmetiyle tutan mânasına gelir. el-Bâsî: Kullarına rızık açıp cûd ve rahmetiyle genişleten demektir. Böylece Cenâb-ı Hakk, hem ihsan sahibi, hem de onu men edici olmaktadır. el-Hâfid: Cebbarları ve firavunları alçaltan demektir. Yâni onları horlar ve değersiz kılar demektir. er-Râfî: Velîlerini, dostlarını yüeltir. Azîz kılar demektir. Böylece Allah, hem zelîl hem de azîz kılıcı olmaktadır. el-Hakem: Hâkim demektir. Bu da hakikatı hükmetme yetkisi kendis ne verilen, ona gönderilen demek olur. el-Adlu: Kendinde heva meyli olmayan, hükümde doğruluktan ayrılmayan çevre yer vermeyen mânasına gelir. Aslında masdardır. Ancak âdil makamında kullanılmıştır. Âdil'den daha belîğdir, çünkü müsemma, fiilin kendisiyle isimlenmiştir. el-Latîfu: Arzunu sana rıfkla ulaştıran demektir. "Mahiyeti, idrak edilemeyecek kadar latîf" mânasına geldiği de söylenmiştir. el-Habîru: Olanı ve olacağı bilen kimseye denir. el-Gafûru: Bağışlamada mübalağa eden, çok bağışlayan demektir. eş-Şekûru: Kullarını, sâlih fiilleri sebebiyle mükâfatlandıran ve sevap veren demektir. Allah'ın kullarına şükrü, onlara mağfireti ve ibâdetlerini kabul etmesidir. el-Kebîru: Celâl (büyüklük) ve şânının yüceliği

sıfatlarını taşıyan kimsedir. el-Mukîtu: Muktedir demektir. Ayrıca, mahlukâta gıdalarını veren mânasına geldiği de söylenmiştir. el-Hasîbu: el-Kâfî demektir. Muf'il mânasında fâildir, tıpkı mü'lim mânasında elim gibi, hasîb'in muhâsib mânasında kullanıldığı da söylenmiştir. er-Rakîbu: Kendisinden hiçbir şey gâib olmayan hâfız (muhâfız) demektir. el-Mucîbu: Kullarının duasını kabul edip, icâbet eden zât demektir. el-Vâsiu: Zenginliği, bütün fakrlar bürüyen; rahmeti herşeyi kuşatan demektir. el-Vedûdu: el-Vedd (sevgi) kelimesinden mef'ûl mânasında feûl'dür. Allah Teâlâ Mevdûd'dur. Çok sevilir. Yani velilerinin kalbinde sevgilidir. Veya fâil mânasında feûldür. Yani Allah Teâla sâlih kullarını sever, bu da "onlardan razı olur" demektir. el-Mecîdu: Keremi geniş olan demektir. Şerif mânasını taşıdığı da söylenmiştir. el-Bâisu: Mahlukâtı, ölümden sonra kıyamet günü yeniden diriltir demektir. eş-Şehîdu: Kendisinden hiçbir şey gâib olmayan kimse demektir. Şâhid ve şehîd aynı mânada kullanılır, tıpkı âlim ve alîm kelimeleri gibi. Mâna şöyledir: Allah, (her yerde) hâzırdır. Eşyayı müşahede edip her an görür. el-Hakku: Varlığı ve vücudu gerçek olan demektir. el-Vekîlu: Kulların rızıklarına kefil demektir. Hakikat şudur: Kendisine tevkîl edilmiş olanı işinde müstakil söz sâhibi olmaktır. Bu hususta şu âyet

hatırlanabilir: "(Dediler ki) Allah bize yeter, O ne güzel vekildir" (A1-i İmrân 173). el-Kaviyyu: el-Kâdir (güçlü) demektir. Ayrıca: "Kudreti ve kuvveti tam, O'nu hiçbir şey âciz kılamaz" mânasına da gelir. el-Metînu: Şedîd ve kavî olup, hiçbir fiilinde meşakkatle karşılaşmayan demektir. el-Veliyyu: Nâsir (yardımcı) demektir. Ayrıca: "İşlerin kendisiyle yürüdüğü müteveli, yetimin velîsi gibi" diye de açıklanmıştır. el-Hamîdu: Fiiliyle hamde hak kazanan mahmûd kimsedir. Bu kelime mef'ûl mânasında fâildir. el-Muhsî: İlmiyle herşeyi sayan, nazarından büyük veya küçük hiçbir şey kaçmayan kimse demektir. el-Mübdiu: Eşyayı yoktan ilk defa var eden, yaratan demektir. el-Muîdu: Mahlukâtı hayattan sonra tekrar ölüme, öldükten sonra da tekrar hayata iâde eden kimse demektir. el-Vâcidu: Fakirliğe düşmeyen zengin demektir. Bu kelime, gına demek olan cide kökünden gelir. el-Vâhidu: Tek başına devam eden, yanında bir başkası olmayan ferd'dir. Ayrıca, şerik ve arkadaşı olmayan kimse mânas da mevcuttur. El-Ahadu: Ferd demektir. Ahad ile vâhid arasındaki farka gelince, ahad, kendisiyle bir başka adedin zikredilmesini men edecek bir yapıya sâhiptir. Kelime hem müzekker, hem de müennestir. "Bana kimse (ahad) gelmedi derken, gelmeyen hem erkektir, hem de kadındır." Vâhid'e gelince bu sayıların ilki olarak

vazedilmiştir: "Bana halktan biri (vahid) geldi" denir ama, "Bana haktan kimse (ahad) geldi" denmez. Vâhid, emsâl ve nazîri kabûl etmeyen bir mâna üzere bina edilmiştir. Ahad ise ifrad ve arkadaşlardan yalnızlık üzere bina edilmiştir. Öyle ise, vâhid, zât itibariyle münferiddir, ahad ise mâna itibariyle münferiddir. es-Samedu: İhtiyaçlarını temin etmek üzere, halkın kendisine başvurduğu efendidir. Yani halkın kendisine yöneldiği kimsedir. el-Muktediru: Kudret kökünden müfteil babındandır. Kâdir'den daha öte bir güçlülük ifâde eder. el-Mukaddimu: Eşyayı takdim edip, yerli yerine koyan demektir. el-Muahhiru: Eşyayı yerlerine te'hîr eden demektir. Kim takdime hak kazanırsa ona takdîm eder, kim de te'hîre hak kazanırsa ona da te'hîr eder. el-Evvelu: Bütün eşyadan önce var olan demektir. el-Âhiru: Bütün eşyadan sonra bâkî kalacak olan demektir. ez-Zâhiru: Herşeyin üstünde zâhir olan ve onların üstüne çıkan şey demektir. el-Bâtınu: Mahlukâtın nazarlarından gizlenen demektir. el-Vâlî: Eşyanın mâlikî ve onlarda tasarruf eden demektir. el-Müteâli: Mahlukâtın sıfatlarından münezzeh olan, bu sıfatların biriyle muttasıf olmaktan yüce ve âlî olan. el-Berru: Katından gelen bir iyilik ve lütufla, kullarına karşı merhametli, şefkatli demektir. el-Müntakimu: Dilediğine ceza vermede şiddetli davranan demektir. Nekame kökünden müfteil

babında bir kelimedir. Nekame, hoşnudsuzluğun öfke ve nefret derecesine ulaşmasıdır. el-Afuvvu: Afv'dan feûl babında bir kelimedir. Bu bâb mübalağa ifâde eder. Öyle ise mâna: "Günahları çokça bağışlayan" demek olur. er-Raûfu: Katından gelen bir re'fetle (şefkatle) kullarına merhametli ve şefkatli olan demektir. Re'fetle rahmet arasındaki farka gelince; rahmet bazan maslahat gereği istemeyerek de olabilir. Re'fet isteksiz olmaz, isteyerek olur. Zü'l-Celâl: Celâl, celîl'in masdarıdır. Celâl, celâlet, nihâyet derecede büyüklük, azamet demektir. Zü'l-Celâl büyüklük sahibi olan mânasına gelir. el-Muksidu: Hükmünde âdil, demektir. Ef'âl babında adaletli oldu mânasına olan bu kelime, sülâsî aslında zulmetti mânasına gelir. Nitekim kasıt; cevreden, zâlim demektir. el-Câmiu: Kıyamet günü mahlukâtı toplayan demektir. el-Mâniu: Dostlarını, başkalarının eziyetinden koruyan yardımcı demektir. en-Nûru: Körlüğü olanları nuruyla görür kılan, dalâlette olanları da hidâyetiyle irşâd eden demektir. el-Vârisu: Mahlukâtın yok olmasından sonra da bâkî kalan demektir. er-Reşîdu: Mahlukâta maslahatların gösteren demektir. es-Sabûru: Âsîlerden intikam almada acele etmeyen, cezalandırmayı belli bir müddet te'hîr eden demektir. Allah'ın sıfatı olarak sabûr'un mânası halîm'in mânasına yakındır. Ancak ikisi arasında şöyle bir fark vardır:

Sabûr sıfatında cezanın mutlaka olacağını beklemeyebilirler. Ancak halîm sıfatıyla Allah'ın cezasına kesin nazarıyla bakarlar. Allah inkarcıların söyledikle-rinden münezzeh ve mukaddestir, uludur, yücedir.

İbnu Abbas (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın geceleyin namazdan çıkınca şu duayı okuduğunu işittim: "Âllahım! Senden, katından vereceğin öyle bir rahmet istiyorum ki, onunla kalbime hidayet, işlerime nizam, dağınıklığıma tertip, içime kâmil iman, dışıma amel-i sâlih, amellerime temizlik ve ihlâs verir, rızana uygun istikâmeti ilham eder, ülfet edeceğim dostumu lutfeder, beni her çeşit kötülüklerden korursun. Allahım, bana öyle bir iman, öyle bir yakın ver ki, artık bir daha küfür (ihtimali) kalmasın. Öyle bir rahmet ver ki, onunla, dünya ve ahirette senin nazarında kıymetli olan bir mertebeye ulaşayım. Allahım! Hakkımızda vereceğin hükümde lütfunla kurtuluş istiyorum, (kurbuna mazhâr olan) şühedâyâ has makamları niyaz ediyorum, bahtiyar kulların yaşayışını diliyorum, düşmanlara karşı yardım talep ediyorum! Allahım! Anlayışım kıt, amelim az da olsa (dünyevi ve uhrevi) ihtiyaçlarımı senin kapına indiriyor (karşılanmasını senden talep ediyorum). Râhmetine muhtacım,

halimi arz ediyorum. (İhtiyacım ve fakrim sebebiyledir ki) ey işlere hükmedip yerine getiren, kalplerin ihtiyacını görüp şifâyâb kılan Rabbim! Denizlerin aralarını ayırdığın gibi benimle cehennem azabının arasını da ayırmanı, helâke dâvetten, kabir azabından korumanı diliyorum. Allahım! Kullarından herhangi birine verdiği bir hayır veya mahlukatından birine vaadettiğin bir lütuf var da buna idrakim yetişmemiş, niyetim ulaşmamış ve bu sebeple de istediklerimin dışında kalmış ise ey âlemlerin Rabbi, onun husûlü için de sana yakarıyor, bana onu da vermeni rahmetin hakkında senden istiyorum. Ey Allahım! Ey (Kur'ân gibi, din gibi) kuvvetli ipin, (şeriat gibi) doğru yolun sahibi! Kâfirler için cehennem vaadettiğin kıyamet gününde, senden cehenneme karşı emniyet, arkadan başlayacak ebediyet gününde de huzur-i kibriyana ulaşmış mukarrebîn meleklerle, (dünyada iken çok) rûkü ve secde yapanlar ve ahidlerini ifa edenlerle birlikte cennet istiyorum. Sen sınırsız rahmet sahibisin, sen (seni dost edinenlere) hadsiz sevgi sahibisin, sen dilediğini yaparsın. (Dilek sahipleri ne kadar çok, ne kadar büyük şeyler isteseler hepsini yerine getirirsin.) Allahım! Bizi, sapıtmayıp, saptırmayan hidâyete ermiş hidâyet rehberleri kıl. Dostlarına sulh (vesilesi), düşmanlarına da düşman kıl. Seni seveni (sana

olan) sevgimiz sebebiyle seviyoruz. Sana muhâlefet edene, senin ona olan adâvetin sebebiyle adavet (düşmanlık) ediyoruz. Allahım! Bu bizim duamızdır. Bunu fazlınla kabul etmek sana kalmıştır. Bu, bizim gayretimizdir, dayanağımız sensin. Allahım! Kalbime bir nur, kabrime bir nur ver; önüme bir nur, arkama bir nur ver; sağıma bir nur, soluma bir nur ver; üstüme bir nur, altıma bir nur ver; kulağıma bir nur, gözüme bir nur ver; saçıma bir nur, derime bir nur ver; etime bir nur, kanıma bir nur ver; kemiklerime bir nur koy! Allahım nurumu büyüt, (söylediklerimin hepsine bedel olacak) bir nur ver, (söylenmiyenleri de kuşatacak) bir nur daha ver! İzzeti бүрүнмүш, onu kendine alem yapmış olan Zât münezzehtir. Büyüklüğü бүрүнмүш ve bu sebeple kullarına ikramı bol yapmış olan Zât münezzehtir. Tesbih ve takdis sadece kendine layık olan Zat münezzehtir. Fazl ve nimetler sâhibi Zât münezzehtir. Azamet ve kerem sahibi Zât münezzehtir. Celal ve ikrâm sâhibi Zat münezzehtir." Tirmizi, Daavât 30, (3415).

Talha İbnu Ubeydillah (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâmhilâli görünce şu duayı okurdu: "Allahım, Ay'ın hilâl devresini bize bereketli, imanlı,

selâmetli ve İslâm üzere geçir. (Ey hilâl) benim de senin de Rabbin Allah'tır." Tirmizi, Daavât 52, (3447).

Hız. Enes (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resülullah (aleyhissalâtu vesselâm) bana: "Ey Enes, dedi, insanlar yurtlar ediniyor. Bu yurtlardan biri Basra ve Busayra diye tesmiye edilmektedir. Eğer sen oraya uğrar veya ona girersen, oranın çorak (tuzlu) arazisinden, gemilerin yanaştığı limanından, çarşısından, ümerasının kapılarından sakınasın! Sana oranın güneşe açık yerlerini (dağları) tavsiye ederim. Zira orada hasf (yere batma), kazf ve zelzele olacak. Bir kavim de normal şekilde akşama erdiği halde, sabaha maymun ve hıznırlar olarak çıkacak." Ebü Dâvud, Melâhim 10, (4307).

Ebü Ümâme İbnu Sâ'lebe el-Ensâri (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resülullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın yanında dünyayı zikretmişlerdi. Buyurdular ki:- "Duymuyor musunuz, işitmiyor musunuz? Mütevâzi giyinmek İmandandır, mütevâzi giyinmek imandandır!" Ebü Dâvud, Tereccül 1, (4161); İbnu Mâce, Zühđ 22, (4118).

Esmâ Bintu Ebî Bekr (radıyallahu anhümâ) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ı işittim, kadınlara diyordu

ki: "Sizden kim Allah'a ve ahiret gününe iman ediyorsa, erkekler başlarını kaldırıncaya kadar başını yerden kaldırmasın, böylece erkeklerin avretlerini görmekten korunmuş olur." Ebu Dâvud, Salât 146, (851).

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) sabahın iki rek'atında çoğunlukla şunları okurdu: "(Ey müminler) deyin ki: "Biz Allah'a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim'e, İsmâil'e. İshâk'a, Ya'kub a ve torunlarına (esbât) indirilere, Musa'ya, İsâ'ya verilenlere ve bütün peygamberlere Rabbleri katından verilen (Kitap ve âyetlere) iman ettik. Onlardan hiç birini (kimine inanmk kimini inkâr etmek suretiyle) diğerinden ayırd etmeyiz. Biz, (Allah'a) teslim olmuş (müslümanlar)ız". (Bakara 136). İkinci rek 'atte de: "Ey Rabbimiz, senin indirdiğin (oKitab'a) inandık, o peygambere de tabi olduk. Artık bizi (birliğini ve peygamberlerini tanıyan) şâhidlerle beraber yaz". (Al-i İmrân 53) ayetini okurdu."

Ebu Hüreyre (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Nefsim yed-i kudretinde olan zâta yemin ederim ki, imân etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız!

Yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz şeyi haber vereyim mi? Aranızda selamı yaygınlaştırın!" Müslim, İman 93, (54); Ebu Davud, Edeb 142, (5193); Tirmizi, İsti'zan 1, (2589).

H. Abdullah İbnu Ömer radıyallahu anhümâ anlatıyor: "(Birgün) Resülullah aleyhissalâtu vesselâm minbere çıkıp yüksek sesiyle şöyle nida etti: "Ey diliyle müslüman olup da kalbine iman nüfuz etmemiş olan (münafık)lar! Müslümanlara eza vermeyin, onları kınamayın, kusurlarını araştırmayın. Zira kim, müslüman kardeşinin kusurunu araştırırsa, Allah da kendisinin kusurlarını araştırır. Allah kimin kusurunu araştırırsa, onu, evinin içinde (insanlardan gizli) bile olsa rüsvay eder." İbnu Ömer bir gün Ka'be'ye nazar etti ve: "Şânın ne yüce, hürmetin ne yüce! Ancak mü'minin Allah yanındaki hürmeti senden de yüce!" dedi." Tirmizi, Birr 85, (2033).

H. Abdullah İbnu Ömer radıyallahu anhümâ anlatıyor: "(Birgün) Resülullah aleyhissalâtu vesselâm minbere çıkıp yüksek sesiyle şöyle nida etti: "Ey diliyle müslüman olup da kalbine iman nüfuz etmemiş olan (münafık)lar! Müslümanlara eza vermeyin, onları kınamayın, kusurlarını araştırmayın. Zira kim, müslüman kardeşinin kusurunu araştırırsa, Allah da kendisinin kusurlarını araştırır. Allah kimin kusurunu araştırırsa,

onu, evinin içinde (insanlardan gizli) bile olsa rüsvay eder." İbnu Ömer bir gün Ka'be'ye nazar etti ve: "Şânın ne yüce, hürmetin ne yüce! Ancak mü'minin Allah yanındaki hürmeti senden de yüce!" dedi." Tirmizi, Birr 85, (2033).

Urve İbnu Zübeyr, Misver İbnu Mahreme ve Mervan'dan almış. Misver ve Mervan her ikisi de birbirlerinin sözünü tasdik etmişlerdir. Derler ki: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Hudeybiye senesinde Medine'den çıktı. Yolda bir yerlere ulaşınca Aleyhissalatu vesselam: "Halid İbnu'l-Velid, Kureyş'e ait gözcülük yapan bir grup atının başında olarak el-Gamim'dedir, siz sağ tarafı takib edin!" dedi. Vallahi, Halid müslümanların varlığını sezemedi. Ne zaman ki müslüman askerlerin kaldırdığı toz bulutunu görünce, (müslümanların geldiğini) Kureyş'e haber vermek üzere hayvanını koşturarak gitti. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yoluna devam etti. Seniyye nam mevkiye gelindi. Oradan (devam edildiği takdirde) Kureyşlilerin bulunduğu yere inmek mümkündü. Ama devesi orada ıhıverdi. Halk: "Kalk, kalk, yürü, yürü!" dedi ise, de deve kalkmamakta ısrar etti. Halk bu sefer: "(Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın devesi) Kasva çöküp kaldı. Kasva çöküp kaldı!" dediler. Bunun üzerine Aleyhissalatu vesselam:

"Hayır! Kasvâ çöküp kalmadı. Onun böyle bir huyu da yok. Ancak onu, "Fil'i (Mekke'ye girmekten alıkoyan) Zat" dourdurmuştur!" buyurdu. Sonra ilave etti: "Nefsimi kudret eliyle tutan o Zat'a yemin olsun. (Kureyş, Mekke'de) Allah'ın haram kıldığı şeyleri tazim sadedinde her ne taviz isterlerse onlara vereceğim!" Sonra deveyi zorladı, deve sıçrayıp kalktı. Ravi dedi ki: Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Kureyş tarafından saptı, suyu az olan Semed Kuyusunun yanına indi. Burası Hudeybiye mevkiinin en uç noktasında idi. (Mezkur kuyunun suyu azdı. Öyle ki) insanlar ondan suyu avuç avuç toplarlardı. Çok geçmeden suyu kurudu. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a susuzluktan şikayette bulundular. Aleyhissalatu vesselam sadağından bir ok çıkardı, onu kuyuya koymalarını söyledi. Allah'a yemin olsun çok geçmeden, su coşmaya başladı ve ashab oradan ayrılınca kadar onlara yetecek kadar akmaya devam etti. Onlar bu halde iken Büdeyl İbnu Verka' el-Kuza'i, Huza'a kabilesinden bir grupla çıkageldi. Huza'alılar (Mekke civarında tavattun etmiş bulunan) Tihâme kabileleri arasında Resulullah'ın sırdaşı ve dostu olagelmışlerdi. Dedi ki: "Ben (Mekke'nin) Ka'b İbnu Lüeyy ve Amir İbnu Lüeyy kabilelerini birçok Hudeybiye sularının başına, beraberlerinde sütlü ve yavrulu develeri olduğu halde

konaklıyorlar gördüm. Onlar seninle savaşıacak. Beytullah'ı ziyaretine mani olacak olmasınlar! Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm dedi ki: "Biz kimseyle savaşa gelmedik. Biz sadece umre yapmaya geldik! Mamafih Harb Kureyş'in (iliğine işlemiş). Halbuki çok da zarar gördüler. Eğer onlar dilerse ben (onlarla sulh yapar) kendilerine müddet tanırım, onlar da benimle diğer insanların arasından çekilirler. Eğer ben öbürlerine galebe çalarsam, Kureyşliler de dilerlerse onlarla yapacağım sulha (kendi rızalarıyla) girerler. Şayet ben galebe çalamazsam (Kureyşliler benimle savaşmak zahmetinden kurtulup) rahata ererler. Şurası da var ki, eğer Kureyşliler bu teklifime itiraz ederlerse, ruhumu elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun, bu davam için, ölünceye kadar onlarla savaşacağım. O zaman Allah, (bana olan emrini (gerçekleştirme hususundaki vaadini mutlaka) yerine getirecektir." Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bu sözü üzerine Büdeyl: "Senin bu sözlerini Kureyş'e mutlaka duyuracağım!" dedi ve gitti. Kurayşlilere gelince: "Ben, size şu adamın yanından geliyorum. Onun bazı sözlerini işittik. Eğer dilerseniz size söyleriz" dedi. Onların serseri takımı: "Ondan herhangi bir haber söylemene ihtiyacımız yok!" dedi ise de akli başında olanlar: "Hele şu işittiğini söyle!" dediler. Büdeyl: "Ben

Muhammed'in şöyle şöyle söylediğini işittim!" diyerek Aleyhissalatu vesselam'ın söylediklerini bir bir nakletti. Bunun üzerine Urve İbnu Mes'ud kalkıp: "Ey kavm! Siz benim babam değil misiniz?" dedi. Hepsi: "Evet!" dediler. "Benim hakkımda bir (itimatsızlığınız), ithamınız var mı?" dedi. "Hayır!" dediler. "Biliyorsunuz ki ben Ukaz halkını toptan sizin yardımınıza çağırmış, onlar yanaşmayınca ailem, çocuklarım ve bana itaat edenlerle kendim gelmişim değil mi?" diye sordu. (Kureyşliler, hep bir ağızdan buna da "evet!" deyince Urve (bu tasdikleri aldıktan sonra): "Bu adam size uygun bir şey teklif ediyor. Onu kabul edin ve benim ona (anlaşmak üzere) gitmeme izin verin!" dedi. Kureyşliler: "Pekala git!" dediler. Urve, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a geldi, Onunla konuştu. Aleyhissalâtu vesselâm Budeyl'e söylediklerine yakın şeyler söyledi. Urve bu esnada: "Ey Muhammed! Kavminin kökünü kazıdığını farzedelim, (eline ne geçecek). Senden önce, Araplardan kavmini toptan helak eden birini işittin mi? Durum aksi olursa (başınıza geleceği, Kureyş'in size neler yapacağını tahmin edebilirsin. Üstelik bu daha kavi bir ihtimal) zira ben, aranızda ileri gelenlerden bazı kimseler görüyorum, halktan toplanmış, seni terkedip kaçmaya mütemayil kimseler de görüyorum" dedi. Hz. Ebu Bekr

radıyallahu anh (onun bu sözüne dayanamayıp:"(Halt etmişsin, git!) Lât putunun fercini yala! Demek biz Resûlullah'ı terkedip yalnız bırakacakmışız ha!" (diye şiddetle çıkıştı). Urve: "Bu da kim?" dedi. Kendisine onun Ebu Bekr olduğu söylendi. - Urve: "Nesfimi elinde tutan Zâta yemin olsun! Eğer senin bende, henüz ödeyemediğim bir yardımın bulunmamış olsaydı ben sana (layık olduğun) cevabı verirdim" dedi. Ravi der ki: "Urve, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la konuşmaya devam etti. Her konuşmasında (cahiliye adeti üzere) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın sakalından tutuyordu. Bu sırada Muğire İbnu Şu'be, üzerinde miğfer, elinde kılıç Aleyhissalatu vesselam'ın yanında ayakta (muhafız gibi) bekliyordu. Urve, tutmak üzere, elini Resûlullah'ın sakalına her uzatışında, kılıncın demiriyle eline vuruyor: "Elini Resûlullah'ın sakalından çek!" diyordu. Urve, (bir ara) başını kaldırıp ona baktı. "Bu da kim?" dedi. Kendisine: "Bu Muğire İbnu Şube'dir!" dendi. Bunun üzerine Urve: "Ey zalim! Ben hala senin (geçmişteki) gadr ve ihanetini ödemekle meşgul değil miyim?" dedi. (Onu bu söze sevkeden şey şu idi:) "Cahiliyede Muğire İbnu Şu'be bir grup kimse ile yolculuk yapmış, yolda arkadaşlarını öldürüp mallarını almıştı. Sonra gelip müslüman olmuş. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm da: "Müslüman olmanı kabul ediyorum,

ancak malları kabul etmiyorum, (bu ihânet malıdır)" demişti. Urve bu esneda göz ucuyla Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın Ashabını tedkikten geçiriyordu. (Bilahare gördüklerini şöyle anlatacaktır:) "Vallahi (öylesine hürmet hiç görmedim). Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yere bir kerecik tükürmeye görsün, mutlaka onlardan bir adamın eline düşüyordu. Onu alıp yüzlerine, derilerine (teberrüken, bir tiyb gibi) sürüyorlardı. Bir şey söyleyecek olsa emrine hepsi birden koşuşuyordu. Abdest alacak olsa, abdest suyundan kapabilmek için nerdeyse (itişip-kakışıp) kavga ediyorlardı. Konuşmalar onun yanında seslerini kısıyorlardı. Saygıları sebebiyle O'na dikkatle bakamıyorlardı bile." Urve arkadaşlarının yanına dönünce dedi ki: "Ey kavm dinleyin! Vallahi ben muhtelif kırılların huzuruna çıktım. Kısra'nın, Kayser'in, Necaşi'nin yanlarına girdim. Vallahi, Muhammed'in ashabının, Muhammed'e gösterdiği saygıya, hiç bir kralın ashabında rastlamadım. Vallahi tükürecek olsa mutlaka onlardan birinin eline düşüyor, bunu alıp yüzlerine bedenlerine sürüyorlar. Bir şey emretse hepsi birden koşuşuyorlar. Abdest alsa, abdest suyu(ndan kapmak) için nerdeyse kavga ediyorlar. Konuşmalar onun yanında seslerini kısıyorlar. Ona hürmeten dikkatle yüzüne bakmıyorlar. Bu adam size makul bir teklifte bulunuyor, onu kabul edin!" Urve'nin

bu açıklaması üzerine, Beni Kinane'den bir adam: "Beni bırakın, ona bir de ben gideyim!" dedi. Ona da müsaade ettiler, "git!" dediler. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ve ashabına yaklaşıncı, Aleyhissalatu vesselam: "İşte falan! Bu, hacc ve umre için ayrılan kurbanlık develere saygı gösteren bir kavimdir. Kurbanlıklarınızı önüne salıverin görsün!" buyurdu. Ashab o zatı telbiyelerle karşıladı. Adam bu manzarayı görünce: "Sübhanallah!" Bu kimselere Beytullah'ın yolunu kapamak münasip düşmez!" dedi. Arkedaşlarının yanına dönünce: "Ben kurbanlık develer gördüm, takıları boyunlarına takılmış, gerekli işaretler vurulmuş, onlara Beytullah'ı yasaklamayı uygun görmüyorum!" dedi. Onun kavminden Mikrez İbnu Hafs denen bir zat kalkıp: "Bırakın, bir de ben gideyim!" dedi. Ona da müsaade edip "git!" dediler. Müslümanlara yaklaşıncı, Aleyhissalatu vesselam: "Bu gelen Mikrez'dir, fâcir birisidir" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la konuşmaya başladı. Onlar konuşurken Süheyl İbnu Amr çıkageldi, Aleyhissalatu vesselam: "İşiniz artık size kolaylaştırıldı, size Süheyl İbnu Amr geldi." Resûlullah'a: "Gel! seninle aramızda bir antlaşma (metni) yazalım!" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm kâtibini çağırdı ve emretti: "Yaz: Bismillahirrahmanirrahim." Süheyl itiraz etti:

"Rahmân ne demek? Vallahi onun ne olduğunu bilmiyorum. Fakat: Bismikallahümme yaz, vaktiyle senin de yazdığın gibi" dedi. Müslümanlar da ona itiraz ettiler: "Biz onu değil, bismillahirrahmanirrahim'i yazarız!" dediler. Ama Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm emreder: "Bismikallahümme yaz! ve devam et: "Bu Allah Resulü ve Süheyl'in üzerinde mutabık kaldıkları hususlardır..." Süheyl yine itiraz eder: "Vallahi, eğer bilsek ki sen Allah'ın Resulüsün, sana Beytullah'ı kapamazdık, seninle savaşmazdık da. Şöyle yaz: Muhammed İbnu Abdillah." Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Vallahi siz beni tekzib etseniz de ben kesinlikle Allah'ın Resûlüyüm. Bununla beraber, Muhammed İbnu Abdillah yaz!" buyurur ve devam eder: "Bizimle Beytullah arasında çekilmeniz ve onu tavaf etmemiz şartıyla." Süheyl itiraz eder: "Vallahi hayır, (Biz size bu yıl tavafa izin versek), Araplar "bizim âniden emrivakiye geldiğimiz" hususunda dedikodu yapar. Ancak ziyareti gelecek yıl yapacaksınız" der. Böyle yazılır. Süheyl ilâve eder: "Senin dinine de girse, bizden hiç bir erkeğin sana gelmemesi, gelirse iâde etmen şartıyla." Müslümanlar bu şarta itiraz ederek: "Sübhanallah! Bize iltica eden bir müslüman, müşriklere nasıl iade edilir?" derler. Bu halde iken Ebu Cendel İbnu Süheyl İbni Amr zincirleri arasında

seke seke geldi. Mekke'nin aşağısındaki hapsedildiği yerden kaçmış, kendini müslümanların arasına atmıştı. Süheyl: "Ey Muhammed, bu, seninle üzerine anlaştığımız maddelerin ilk uygulaması olacak, bunu bana iade edeceksin!" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Biz henüz anlaşmayı yazıp bitirmedik" buyurdu. Süheyl: "Öyleyse, vallahi ben seninle hiç bir madde üzerine sulh yapamam!" dedi. Aleyhissalatu vesselam: "Öyleyse şu Ebu Cendel'i bana bağışla da imza et!" buyurdu. Fakat Süheyl: "Asla ben bunu sana bağışlamam" diye direndi. Aleyhissalatu vesselam: "Hayır, hatırım için yap!" ricasında bulundu. Süheyl direndi: "Asla yapmam!" Mikrez İbnu Hafs atılıp: "Biz onu sana müsaade ettik!" dedi. (Ancak imza yetkisine sahip olmadığı için Süheyl onu dinlemedi. Ebu Cendel teslim edilecekti.) Ebu Cendel radıyallahu anh: "Ey müslümanlar, (nasıl olur?) Ben size müslüman olarak sığınmışım. Beni müşriklere teslim mi ediyorsunuz? Bana yaptıklarını görmüyor musunuz?" dedi. Ebu Cendel'e Allah yolunda çok işkenceler yapılmıştı. Ömer İbnu'l-Hattab der ki: "(O gün, bu cereyan eden hadiseleri çok alçaltıcı bularak) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a gelip: "Sen Allah'ın hak peygamberi değil misin?" dedim. "Evet!" dedi. "Biz hak üzere düşmanlarımızda batıl üzere değiller

mi?" dedim. "Evet" dedi. "Öyleyse biz niye dinimiz uğrunda alçaklığı kabul ediyoruz" dedim. "Ben Resûlullah'ım; (bu anlaşmayı imzalamakla) Allah'a asi olmuş da değilim. Allah yardımcımızdır!" dedi. "Sen, bize (Medine'den çıkarken) Beytullaha gideceğiz, onu tavaf edeceğiz demedin mi?" dedim. "Pek tabii, ama, sana bu yıl gideceksin dedim mi?" dedi. "Hayır!" dedim. "Sen mutlaka onu tavaf etmeye geleceksin!" buyurdu. Ben Hz. Ebu Bekr radıyallahu anh'a geldim. "Ey Ebu Bekr! Bu adam Allah'ın hak peygamberi değil mi?" dedim. "Elbette hak peygamberi!" dedi. "Biz hak, düşmanlarımız da batıl üzere değiller mi?" dedim "Elbette (onlar batıl, biz haz üzereyiz)" dedi. "Öyleyse, niye dinimiz için alçaklığı kabul ediyoruz?" dedim. "Be adam! O Allah'ın Resûlüdür. (Bunu kabul etmekle) Rabbine isyan etmiş olmayacak da. Allah onun yardımcısıdır. Şu halde sen O'nun emrine sarıl. Allah'a yemin ederim o hak üzeredir!" dedi. "O bize: "Ka'be'ye gideceğiz, onu tavaf edeceğiz" demiyor muydu?" dedim. "Evet ama, sana bu yıl gideceksin dedi mi?" dedi. "Hayır!" dedim. "Sen ona gidecek, onu tavaf edeceksin!" dedi. (Hedisi rivayet eden Zühri) der ki: "Hz. Ömer radıyallahu anh dedi ki: "(O günki nezaketsiz çıkışımın günahını affettirmek için nice amellerde bulundum." Anlaşmayı yazma işinden çıkınca,

Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ashabına: "Kalkın kurbanlarınızı kesin, sonra da traş olun!" buyurdu. Ancak (müşriklerle yapılan bu antlaşmadan hiç kimse memnun değildi. Bu sebeple) kimse kalkmadı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, emrini üç kere tekrar etti. Yine kalkan olmayınca Ümmü Seleme radiyallahu anha'nın çadırına girdi. Ona halktan maruz kaldığı bu hali anlattı. O, kendisine: "Ey Allah'ın Resulü! Bunu (yani halkın kurbanını kesip, traşını olmasını) istiyor musun? Öyleyse çık, Ashab'tan hiçbirisiyle konuşma, deveni kes, berberini çağır, seni traş etsin!" dedi. Aleyhissalatu vesselam kalktı, hiç kimse ile konuşmadan bunların hepsini yaptı: Devesini kesti, berberini çağırdı, traş oldu. Ashab bunları görünce kalktılar, kurbanlarını kestiler, birbirlerini traş ettiler. Ancak, bu sırada gam ve kederden birbirlerini öldüreyazdılar. Sonra bazı mü'mine kadınlar (Mekkelilerden kaçarak) geldiler. Allah Teâla Hazretleri, (onların geri verilmemesi için) şu ayeti indirdi: "Ey İman edenler, (kendi ifadelerince) mü'mine kadınlar muhacir olarak geldikleri zaman onları imtihan edin. Allah onların imanlarını iyi bilendir ya, fakat siz de mü'mine kadınlar olduklarına kail olursanız onları kafirlere geri vermeyin. Bunlar onlara helal değildir. Onlar da bunlara helal olmazlar. (Kafir zevcelerinin bu kadınlara) sarfettikleri (mehri) onlara (kafirlere)

verin. sizin onları nikâhla almanızda, mehirlerini verdiğiniz takdirde, üzerinize bir günah yoktur..." (Mümtehone 10). Hz. Ömer, ayet üzerine o gün cahiliye devrinde evlendiği iki hanımını boşadı. Birini Hz. Muaviye İbnu Ebu Süfyan nikahladı, diğerini de Safvan İbnu Ümeyye. Sonra Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Medine'ye döndü. Kureyş'ten Ebu Basir müslüman olarak Medine'ye iltica etti. Mekkeliler onu almak üzere arkasından iki adam gönderdiler. "(Antlaşmada) bize verdiğin söz var, onu teslim et!" dediler. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm derhal onu onlara teslim etti. Bunlar Ebu Basir'i alıp gittiler. Yolda Zülhuleyfe nam mevkie gelince, (azıkları olan) hurmadan yemek üzere konakladılar. Ebu Basir onlardan birine: "Vallahi şu kılıncı çok güzel görüyorum!" dedi. O, hemen kınından sıyrıp; -Doğru! Vallahi pek harika! Onunla ne tecrübelerim var! dedi. Ebu Basir: "Hele bir göster, daha yakından bakayım!" deyip kaptığıyla adama vurup öldürdü. Öbürü kaçıp Medine'ye geldi, koşarak Mescid'e girdi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm onu görünce (yanındakilere): "Bu adam her halde bir korku geçirmiş" dedi. Adam Aleyhissalatu vesselam'a gelince: "Vallahi arkadaşım öldürüldü! Beni de öldürecek!" did. Ebu Basir radiyallahu anh da geldi. "Ey Allah'ın Resûlü! Allah senin zimmetini

(taahhüdünü) yerine getirdi, beni onlara iade ettin. Allah beni onlardan tekrar kurtardı" dedi. Aleyhissalatu vesselam: "Harbi kızıştıranın anası ağlar. Keşke ona bir kişi daha olsa!" cevabını verir. Ebu Basir bu sözü işitince anlar ki, Aleyhissalatu vesselam onu yine iade edecek. Hemen oradan çıkıp deniz kenarına gelir (İs denen bir yere yerleşir). Mekkelilerin elinden Ebu Cendel İbnu Suheyl de kurtulup Ebi Basir'e iltihak eder. Derken Kureyş'ten müslüman olan herkes Ebu Basir'e katılmaya başlar. Kısa zamanda orada bir grup teşekkül eder. Allah'a yemin olsun, Kureyş'ten Şam'a gitmek üzere bir kervanın haberini aldılar mı, ona saldırıp adamları öldürüyor, mallarına el koyuyorlardı. Kureyş Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a elçi gönderip, allah'ın adını ve aralarındaki akrabalık bağlarını hatırlatarak, Mekke'den geleceklerin emniyette olacağını, yeter ki Ebu Basir ve arkadaşlarının yaptığı baskınların önlenmesini rica ettiler. (Bazı rivayette, bunu temin için Medine'ye çağırdı. bunun üzerine şu ayet nazil oldu: "O size Mekke'nin karnında (hududu içinde), onlara karşı muzaffer kıldıktan sonra, onların ellerini sözden, sizin ellerinizi onlardan çekendi. Allah ne yaparsanız hakkıyla görücüdür. Onlar, küfreden, sizi Mescid-i Haram'dan ve alıkonulmuş hediyelerin mahalline ulaşmasından men edenlerdir. Eğer (Mekke'de)

kendilerini henüz tanımadığınız mü'min erkeklerle mü'min kadınları bilmeyerek çığneyip de o yüzden size bir vebal isabet edecek olmasaydı (Allah size fetih için elbette izin verirdi). (Bunu) kimi dilerse, onu rahmetine kavuşturmak için (yaptı). Eğer onlar seçilip ayrılmış olsalardı biz onlardan küfredenleri muhakkak elem verici bir azaba griptar etmiştik bile. O küfredenler kalplerine o taassubu, o cahillik taassubunu yerleştirdiği sırada idi ki hemen Allah, Resûlünün ve mü'minlerin üzerine kuvve-i maneviyesini indirdi, onları takva sözü üzerinde durdurdu. Onlar da buna çok layık ve buna ehil idiler. Allah her şeyi hakkıyla bilendir." (Feth 24-26). Buhari, Şurüt 15, 1, Hacc 106, Muhsar 3, Megazi 35, Tefsir, Mümtahine 2; Ebu Davud, Cihad 168, (2765, 2766), Sünnet 9, (4655).

Hiz. Ali radyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beni, Zübeyr'i ve Mikdâd'ı gönderdi ve dedi ki: "Gidin Ravzatu Hâh nam mevkiye varın. Orada bir kadın bulacaksınız. Onda bir mektup var, mektubu ondan alın gelin." Gittik. Atımız bizi çabuk götürdü. Ravza'ya geldik. Kadınla karşılaşınca: "Mektubu çıkar!" dedik. Kadın: "Bende mektup yok!" dedi. "Ya mektubu çıkarırsın yahut senin elbiselerini soyarız!" diye ciddi konuştuk. Saç örgülerinin

arasından mektubu çıkardı. Onu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a getirdik. İçerisinde şu vardı: "Hatıb İbnu Ebi Belte'a tarafından, Mekke'de olan bazı müşriklere yazılmıştı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın (sefer hazırlığı ile ilgili) faaliyetlerini haber veriyordu. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (Hâtıb'ı çağırarak): "Ey Hâtıb, bu da ne?" diye sordu. Hâtıb: "Ey Allah'ın resulü, bana kızmada acele etme. Ben Kureyş'e dışardan katılan bir adamım. Ben onlardan değilim (aramızda kan bağı yok). Senin bereberindeki muhâcirlerin (Mekke'de) akrabaları var. Mekke'deki mallarını ve ailelerini himaye ederler. Bu şekilde nesebten gelen hâmlerim olmadığı için oradaki yakınlarımı himaye edecek bir el edineyim istedim. Bunu katiyyen küfrüm veya dinimden irtidadım veya İslâm'dan sonra küfre rızamdan dolayı yapmadım" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Bu size doğruyu söyledi!" dedi. Hz. Ömer atılarak: "Ey Allah'ın Resulü! Bırak beni, şu münafığın kellesini uçurayım!" dedi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm da: "Ama o Bedr'e katıldı. Ne biliyorsun, belki de Allah Teâla Hazretleri Bedir ehlinin hâline muttali oldu da: "Dilediğinizi yapın, sizleri mağfiret etmişim" buyurdu. Bunun üzerine Allah Teâla Hazretleri şu vahyi indirdi: "Ey iman edenler! Benim düşmanımı da kendi düşmanlarınızı da dostlar edinmeyin.

(Kendileriyle aranızdaki) sevgi yüzünden onlara (peygamberin maksadını) ulaştırırsınız (değil mi?) Halbuki onlar Hak'tan size gelene küfretmişlerdir" (Mümtebine 1). Buhari, Meğazi 9, Cihad 141, 195, Tefsir, Mümtebine 1, İsti'zan 23, İstitabe 9; Müslim, Fedailu's-Sahabe 161; Ebu Davud, Cihad 108, (2650, 2651); Tirmizi, Tefsir, Mümtahine, (3302).

Abdullah İbnu Hişam radiyallahu anh anlatıyor: "Biz Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile beraberdik. O sırada, Aleyhissalatu vesselam, Ömer radiyallahu anh'ın elinden tutmuştu. Hz. Ömer: "Ey Allah'ın Resûlü! Sen bana, nefsim hariç herşeyden daha sevgilisin!" dedi. Resûlullah hemen şu cevabı verdi: "Hayır! Nefsimi elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim, ben sana nefsinden de sevgili olmadıkça (imanın eksiktir)!"

Hz. Ömer radiyallahu anh: "Şimdi, sen bana nefsimden de sevgilisin!" dedi. Bunun üzerine Aleyhissalatu vesselam: "İşte şimdi (kâmil imâna erdin) ey Ömer!" buyurdular." Buhari, Fedailu'l-Ashab 6, İsti'zân 27, Eyman 3.

Hz. Ömer radiyallahu anh demiştir ki: "Üç şeyde Rabbime muvafakat ettim: - (Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a:) "Ey

Allah'ın Resulü! Makâm-ı İbrahim'de bir namaz yeri edinsen!" dedim, arkadan "İbrahim'in makamını namazgâh edinin" (Bakara 125) ayeti nazil oldu." - "(Bir gün) "Ey Allah'ın Rasûlü! Huzurunuzda iyiler de facirler de giriyor. Emretseniz de ümmühâtu'l-mü'minin örtünseler!" dedim. Bunun üzerine hicab (örtünme) ayeti nazil oldu." - "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın hanımları kıskançlıkta birleştiler. Ben de: "O sizi boşarsa Allah O'na sizden hayırlısını verir" demiştim, bunun üzerine şu ayet indi. (Mealen): "Rabbi O'na sizden daha hayırlı olan, Allah'a teslim olmuş, iman etmiş, ibadet ve itaatte sebat eden, günahlarından tevbe eden, allah'a kullukta bulunan, orucunu tutan hanımlar nasib eder ki, onlardan dul olanı da bâkire olanı da bulunur" (Tahrim 5). Buhari, Talak 32, Tefsir, Bakara 9, Ahzab 8, Tahrim 1; Müslim, Fezailu's-sahabe 24, (2339).

Hiz. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ammar hangi meselede muhayyer bırakılmışsa mutlaka en doğrusunu seçmiştir." Tirmizi, Menakıb, (3800). Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ammâr kırkıdaklarına kadar iman doldurulmuştur." Nesai, İman 17, (8, 111).

İbnu Mes'ud radiyallahu anhu anlatıyor: "Şu ayet indiği zaman (mealen): "İman edip güzel işler yapanlar, haramdaan sakınıp iman ederek güzel işler yaptıkları, sonra yine haramdan kaçınmaya devam edip imanlarında sebat ettikleri, sonra da takvayı kalplerinde iyice kökleştirip iyilikte bulundukları takdirde, onların, haram şeyleri, henüz haram kılınmazdın önce tatmış olmalarından dolayı üzerlerine bir günah yoktur. Zira Allah iyilik yapanları ve iyi kullukta bulunanları sever" (Maide 93) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bana: "sen bunlardan birisin" buyurdu." Müslim, Fezailu's-Sahabe 109, (2459); Tirmizi, Tefsir, Maide, (3056).

Sa'd İbnu Ebi Vakkas radiyallahu anhu anlatıyor: "Yeryüzünde yürüyen hiç kimseye Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın " Cennetliktir" dediğini duymadım. Ancak Abdullah İbnu Selam müstesna. Onun hakkında şu ayet indi. (Mealen): "(De ki: Söyleyin bana, eğer bu Kur'ân Allah tarafından gönderildiği halde onu inkâr ettiyseniz ve) İsrailoğullarından bir şahit de, Tevrat'a dayanarak onun hak kitap olduğuna şahidlik edip iman ettiği halde, siz iman etmeyi büyüklüğünüze yediremezsiniz, zalim olmaz mısınız? Muhakkak ki Allah zalimler güruhuna yol göstermez" (Ahkaf

10). Buhari, Menakıbu'l-Ensâr 19; Müslim, Fezailu's-Sahabe 147, (2483).

Müslim'in bir rivayetinde: "Allah Teâla'nın şu ayeti indiği zaman (mealen): "Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in sesinden fazla yükseltmeyin!..." (Hucurât 2), Sabit radiyallahu anh evinde oturup ağlamaya başladı. "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm onu aradı..." şeklindedir." Müslim, İman 187, (119).

Hz. Adiyy radiyallahu anh anlatıyor: "Kavmimden bir grupta Ömer İbnu'l-Hattab radiyallahu anh'ın yanına geldim. Tayy kabilesine mensup her bir adam için ikibin (dirhem) tahsisat ayırdı, benden ise yüz çevirdi. Ben kurşısına geçtim, yine benden yüz çevirdi. Ben tekrar karşı tarafına geçtim. O yine bana tersini döndü. Bu durumda, ben: "Ey mü'minlerin emiri! Beni tanıyor musun?" dedim. Güldü ve: "Evet! Vallahi seni tanıyorum!" dedi ve ilave etti: "Onlar kâfirken sen iman etmiştin. Onlar yüz çevirirken sen gelmiş (teslim olmuş)tun. Onlar ahdinden cayarken sen ahdinde sadık kalmıştın. Ayrıca, "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yüzünü ve Ashab'ının yüzlerini ağartan ilk zekât parası da, senin Tayy kabilesinden Resûlullah'a getirdiğin zekat parası olmuştu." (Hz. Ömer bu sözlerinden) sonra, (bana vermeyişinin) özrünü beyana geçti ve

dedi ki: "Ben, fakirlik sebebiyle yoksul duruma düşenlere tahsisat ayırdım. Onlar aşiretlerinin seyyidleridir. Temsil ettikleri adamlarının (âriz olacak kıtlık hallerinde onlara infak gibi) hukuklarını üzerlerinde taşımaktadırlar. (Bu sebeple, geride kalan adamları adına onlara tahsisat verdim)." Bu açıklama üzerine Adiyy, Hz. Ömer'e: "Öyleyse tamam, bana vermemeni normal karşılarım" dedi." Bu rivayeti müellif, Buhari ve Müslim'e nisbet etmektedir. Buhari'de mevcut değildir. Müslim'de muhtasar olarak gelmiştir (Fezailu's-Sahabe 196, (2523), Rivayet, Ahmed İbnu Hanbel'in Müsned'inde yer almaktadır (1, 45).

Ukbe İbnu Âmir radiyallahu anh anlatıyor: ""Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "İnsanlar teslim oldu, Amr İbnu'l Âs ise iman etti." Tirmizi, Menakıb, (3843).

İbnu Abbas radiyallahu anhüma anlatıyor: ""Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah'a ve ahirete iman eden kimse Ensâr'a buğzetmesin." Tirmizi, Menakıb, (3903)

Yine Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Kays'tan bir adam: "El Allah'ın Resûlü! Hımyer'e lânet et!" dedi. Aleyhissalatu vesselam ondan yüzünü çevirdi. Adam aynı talebi

tekrar edince, Aleyhissalatu vesselam: "Allah Hımyer'e rahmet kılsın. Onların ağızları selam, elleri yiyecek, kendileri de emniyet ve iman ehli kimseler!" buyurdu." Tirmizi, Menakıb, (3985). .

Hız. Ebu Hüreyre radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm Cum'a sûresini tilavet buyurdu: "Onlardan diğer bir grup gönderdi ki(faziletçe) birincilere yetişememişlerdir" (Cum'a 3) ayetine gelince, bir sahabe: "Ey Allah'ın Resûlü! Bize kavuşamayacak olan bunlar kimlerdir?" diye sordu. Aleyhissalatu vesselam elini Selman radıyallahu anh'ın üzerine koyarak: "Ruhumu kudret elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun, eğer iman Süreyya yıldızında olsaydı, ona, bunnun kavminden bazı kimseler yine de ulaşacaklardı." - Bir diğer rivayette: " Fars'tan bazı kimseler"- buyurdu." Buhari, Tefsir, Cum'a 1; Müslim, Fezailu's-Sahabe (2546); Tirmizi, Menakıb, (3929).

Müseyyeb İbnu'l-Hazn anlatıyor: "Ebu Talib'in ölüm anı gelince, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm yanına geldi. Başucunda Ebu Cehil ile Abdullah İbnu Ebi Umeyye İbni'l-Muğire'yi buldu. "Ey Amcacığım! bir kelimelik Lâilahe illallah de! Onunla Allah indinde senin lehine şهادette

bulunayım!" dedi. Ebu Cehil ve Abdullah atılarak (Ebu Talib'e): "Sen Abdulmuttalib'in dininden yüz mü çevireceksin?" diye müdahale ettiler.. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, (kelime-i şهادeti) ona arzitmeye devam etti. Onlar da kendi sözlerini aynen tekrara devam ettiler. Öyle ki bu hal Ebu Talib'in son söz olarak, onlara: "Ben Abdulmuttalib'in dini üzereyim!" demesine kadar devam etti. Ebu Talib Lâilahe illallah demekten kaçınmıştı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm: "Yasaklanmadığı müddetçe senin için istiğfar edeceğim!" dedi. Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah şu vahyi indirdi. "(Meâlen:) "Akraba bile olsalar, onların cehennemlik oldukları ortaya çıktıktan sonra müşrikler hakkında Allah'tan af dilemek ne Peygamber'e ve ne de iman edenlere uygun düşmez" (Tevbe 113). Cenab-ı Hak şu ayeti de Ebu Talib hakkında indirmiştir. (Mealen): "Sen sevdiğin kimseyi hidayete erdiremezsin. Ancak Allah dilediğine hidayet verir. Doğru yolda olanları en iyi bilen de O'dur" (Kısas 56). Buhari, Menakıbu'l-Ensar 40, Cenaiz 81, Tefsir, Beraet 16, Kasas 1, Eyman 19; Müslim, İman 39, (34); Nesai, Cenaiz 102, (4, 90, 91).

Ebu Malik el-Eş'ari radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Abdest imanın

yarısıdır. Elhamdülilllah mizanı doldurur; sübhanallah velhamdulillah arz ve sema arasını doldurur; namaz nurdur; sadaka bürhandır; sabır ziyadır; Kur'ân ise lehine veya aleyhine bir hüccettir. Herkes sabahleyin kalkar, nefsini satar; kimisi kurtarır, kimisi de helâk eder." Müslim, Taharet 1, (223); Tirmizi, Da'avat 91, (3512); Nesai, Zekat 1, (5, 5-6).

Ebu Ümeyye eş-Şa'bani anlatıyor: "Ey Ebu Sa'lebe dedim, şu ayet hakkında ne dersin?" (Mealen): "Ey iman edenler! Siz kendinize bakın. Siz doğru yolda olduğça, sapıtmış olanlar size zarar vermez.." (Maide 105). Bana şu cevabı verdi: "Gerçekten bunu, iyi bilen birine sordun. Zira ben aynı şeyi Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a sormuştum. Demişti ki: "Ma'rufa sarılın, münkerden de kaçın! Ne zaman uyulan bir cimrilik, takip edilen bir hevâ, (dine, ahirete) tercih edilen dünyalık görür, rey sahiplerinin(selefi dinlemeden) kendi reylerini beğendiklerini müşahade edersen, o zaman kendine bak. İnsanlarla uğraşmayı bırak. zira (bu safhaya gelince) arkanızda sabır günleri var demektir. O günler avuçta ateş tutmak gibi (sıkıntılı)dır. O günlerde, sizin kadar amel yapabilen bir kimseye elli kişinin eciri verilecektir." Ebu Davud, Melahim

17, (4341); Tirmizi, Tefsir, Maide, (3060); İbnu Mace, Fiten 21, (4014).

Hız. Aişe radiyallahu anha anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (birgün): "Lât ve Uzza'ya (tekrar) tapılmadıkça gece ile gündüz gitmeyecektir!" buyurdular. Ben atılıp: "Ey Allah'ın Resulü! Allah Teâla Hazretleri "O Allah'ki Resûlünü hidayet ve hak dinle göndermiştir, ta ki onu bütün dinlere galebe kılsın" (Saff 9) ayetini indirdiği zaman ben bunun tam olduğunu zannetmiştim!" dedim. Aleyhissalatu vesselam cevaben: "Bu hususta Allah'ın dediği olacak. Sonra Allah hoş bir rüzgâr gönderecek. Bunun tesiriyle kalbinde zerre miktar iman olanın ruhu kabzedilecek. Kendisinde hiçbir hayır olmayan kimseler dünyada baki kalacaklar ve bunlar atalarının dinlerine dönecekler!" buyurdular." Müslim, Fiten 52, (2907).

Abdurrahman İbnu Abdi'l-ka'be anlatıyor: "Mescide girmiştim. Abdullah İbnu Amr İbni'l-As radiyallahu anhüma'yı gördüm: Ka'be'nin gölgesinde oturuyordu. Ka'be'nin gölgesinde birçok kimse ona müteveccih olarak oturmuştu. Ben de ona doğru oturdum. Şunu anlattı: "Bir seferde Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la beraberdik. Bir yerde konakladık. Kimimiz çadırını tamir ediyor, kimimiz yerini düzlüyor,

kimimiz hayvanlarını güdüyordu. Derken Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın münadisi seslendi: "es-Salâtu câmi'a: "Haydin namaza!" Resûlullah'a gittik, yanında toplandık. "Benden önce her peygamber, ümmeti için hayır bildiği şeyi onlara öğretmekle mükellef idi. Onlar için şer bildiği şeyden de onları inzar etmesi (korkutması) gerekli idi. Bilesiniz, şu ümmetinizin afiyeti önce gelenler hakkında kesin kılınmıştır. Sonrakiler belaya ve kötü addedeceğiniz birkısım hallere maruz kalacaklardır. Birbirini takip eden fitneler gelecek. Mü'min: "Bu fitne helâkimdir" diyecek. Sonra bu kalkacak, başka bir fitne gelecek. "Helakim işte bundan, işte bundan" diyecek. Öyleyse, kim ateşten uzak kalmayı ve cennete girmeyi dilerse, Allah'a ve ahiret gününe inanır olduğu halde ölümü karşılasın. İnsanlara, onların kendisine nasıl muamele etmelerini dilerse öyle muamelede bulunsun. Kim bir imama biat edip, samimiyetle sadakat sözü vermiş ise, elinden geldikçe ona itaat etsin. Bir başkası gelip, önceki ile münâzaaya girişecek olursan sonradan çıkanın boynunu uçurun." Ravi (Abdurrahman) der ki: "Abdullah İbnu Amr'a yanaştım ve: "Allah aşkına söyle. Bu anlattıklarını bizzat kendin Resûlullah aleyhissalâm'dan işittin mi?" dedim. Sorum üzerine eliyle kulak ve kalbini tutarak: "Evet kulaklarım işitti, kalbim de belledi" dedi. Ben: "Ama,

amcaoğlun Muaviye, bize mallarımızı aramızda batıl bir şekilde yememizi, birbirimizi öldürmemizi emrediyor. Halbuki Allah Teâla hazretleri (mealen): "Ey iman edenler! Birbirinizin malını haram şekilde yemeyin; ancak karşılıklı rıza ile yaptığınız ticaret başkadır. Birbirinizi ve kendinizi öldürmeyin. Canlarınızı da boşu boşuna tehlikeye atmayın. Şüphesiz ki Allah size merhametlidir" (Nisa 29) buyuruyor" dedim. Biraz sustu sonra: "Allah'a itaatte ona itaat et, Allah'a isyanda ona isyan et!" dedi." Müslim, İmaret 46, (1844); Nesai, Bey'at 25, (7, 153); Ebu Davud, Fiten 1, (4248); İbnu Mace, Fiten 9, (3956).

Abdullah İbnu Selâm'ın kerdeşioğlu, amcası (Abdullah İbnu Selam) radyallahu anh'tan naklediyor: "Hz. Osman radyallahu anh öldürülmek istendiği zaman yanına geldim. Osman bana: "Sen niye geldin?" diye sordu. "Sana yardım edeyim diye geldim" dedim. "Öyleyse halka çık. Onları benden uzaklaştır. Zira sen bana hariçte olursan, yanımda olmaktan daha faydalı olursun!" dedi. Ben de çıkıp: "Ey insanlar! Bilirsiniz, benim adım cahiliye devrinde falandı. Ama Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm beni Abdullah diye tesmiye buyurdu. Benim hakkımda Kitabullah'ta birkısım ayetler nazil olmuştur. Şu ayet benim hakkımda nazil olanlardan biridir: "De

ki: Söyleyin bana, eğer bu Kur'ân Allah tarafından gönderildiği halde, onu inkar ettiyseniz ve İsrailoğullarından bir şahit de Tevrat'a dayanarak onun hak kitap olduğuna şahitlik edip iman ettiği halde siz iman etmeyi büyüklüğünüze yediremezseniz, zalim olmaz mısınız? Muhakkak ki, Allah zalimler güruhuna yol göstermez" (Ahkâf 10). Keza şu ayet de benim hakkımda nazil oldu: "İnkâr edenler, "Sen Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber değilsin" diyorlar. De ki: "Sizinle benim aramızda şahid olarak Allah ile O'nun kitapları hakkında bilgi sahibi olanlar yeter" (Ra'd 43). Allah'ın size karşı kınına konmuş bir kılıcı var. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın inmiş olduğu bu beldenizde melekler size mücavir oldular. Öyleyse bu adamı öldürmekten Allah'tan korkun! Allah'tan korkun! Allah'a yemin olsun eğer onu öldürürseniz, komşularınız olan melekleri buradan tardetmiş olacaksınız ve Allah'ın size karşı kında tuttuğu kılıcı kınından çıkartacaksınız ve artık o Kıyamete kadar kınına girmeyecek!" Bu sözlerim üzerine: "Şu yahudiye öldürün! Osman'ı öldürün!" diye bağıştılar. Tirmizi, Tefsir, Ahkâf.

Hız. Cabir radıyallahu anı anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kul, hayrıyla, şerriyle

kadere inanmadıkça, kendine (hayır ve şerden) isabet edecek şeyi atlatamayacağını, (hayır ve şerden) kaçacak olan şeyi de yakalayamayacağını bilmedikçe iman etmiş olmaz." Tirmizi, Kader 10, 2145.

Ubâde İbnu's-Sâmit radıyallahu anı oğluna ölümü sırasında demiştir ki: "Oğulcuğum, başına gelecek olan şeyin asla atlatılamayacağını, kaçırdıklarını da yakalayamayacağını bilmedikçe sen, imanın hakikatının tadını asla bulamazsın. Zira ben, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın şöyle söylediğini işittim: "Allah'ın ilk yarattığı şey kalemdir. Klemi yarattı ve: "Kıyamete kadar olacak şeylerin miktarlarını yaz!" dedi." "Oğulcuğum, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'dan şunu da işittim: "Kim bu inanç dışında olarak ölürse benden değildir." Ebu Davud, Sünnet 17, (4700); Tirmizi, Kader 17, (2156).

İbnu'z-Zübeyr radıyallahu anhumâ anlatıyor: "Ensar'dan bir erkek, hurma ağaçlarını suladıkları Harre'nin su arkı yüzünden Zübeyr radıyallahu anı'la ihtilafa düşüp Resûlullah'ın huzurunda murâfa'a oldular. Resûlullah (ihtilaflarını dinledikten sonra) Zübeyr'e: "Ey Zübeyr (önce) sen sula, suyu sonra da komşuna sal!" buyurdular. Ensari bu hükme kızdı ve: "Böyle hükmetmen, o senin halaoğlun olmasındandır!" dedi. Resûlullah

bu söze çok kızdı, yüzü renk renk oldu ve: "Ey Zübeyr! Önce sen sula, sonra duvara ulaşınca kadar da suyu tut!" dedi. Zübeyr dedi ki: "Vallahi öyle zannediyorum ki şu âyet bu hadise ile ilgili olarak indi. (Meâlen): "Hayır öyle değil! Rabbine and olsun ki, onlar aralarında kimi oraya kimi buraya çektikleri (kavga ettikleri) şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiği hükümden yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar" (Nisa 65). Buhari, Şirb 6, 7, 8, Sulh 12, Tefsir, Nisa 12; Müslim, Fezail 129, (2357); Ebu Dâvud, Adiye 31, (3637); Tirmizi, Ahkâm 26, (1363); Nesâî, Kudât 26, (8, 245).

Hârise İbnu Mudarrib anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Furât İbnu Hayyân'ın öldürülmesini emretti. Bu adam Ebu Süfyân'ın casusu ve aynı zamanda Ensar'dan bir zâtın halîfi (müttefiki) idi. Derken o, ensar'dan müteşekkîl bir halkaya uğradı ve: "Ben müslümanım!" dedi. Bunun üzerine: "Ey Allah'ın Resûlü! Furât İbnu Hayyân "Ben müslümanım" diyor!" denildi. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm da: "Sizden bir kısım erkekler var. Kendilerini (dilleriyle itiraf ettikleri) imanlarına havale ediyor(söylediklerini tasdik ediyor)uz. İşte

onlardan biri de Furât İbnu Hayyân'dır!" buyurdular." Ebu Dâvud, Cihad 109, (2652).

Yine Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile birlikte Hayber gazvesinde hazır bulunduk. Müslüman olduğunu söyleyen bir adam için, Efendimiz: "Bu, ateş ehliendir!" buyurdular. Savaş başlayınca çok şiddetli şekilde savaştı ve yara aldı. Ashabtan bazısı: "Ey Allah'ın Resûlü dedi, az önce ateş ehlinden dediğiniz kimse, çok şiddetli şekilde kahramanca savaştı ve de öldü!" dediler. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, yine: "Cehenneme (gitmiştir)" buyurdular. Bu cevap üzerine müslümanlardan bazıları nerdeyse şüpheyeye düşecekti. Askerler bu halde iken, Aleyhissalâtu vesselâm'a: "O asker henüz ölmemiş, ancak ağır şekilde yaralanmış!" dediler. Gece olunca, adam yaraya dayanamadı. Kılıncının keskin tarafını alıp üzerine yüklendi ve intihar etti. Durum Aleyhissalâtu vesselâm'a haber verildi. Bunun üzerine: "Allahuekber!" buyurdular ve devam ettiler: "Şehâdet ederim ki, ben Allah'ın kulu ve Resûlüyüm!" Sonra Hz. Bilal radiyallahu anh'a halk içinde şöyle ilan etmesini emrettiler: "Cennete sadece müslüman nefisler girecek. Şurası muhakkak ki, (İslâm'ın lehine olan ameller kişinin imanına delil

değildir), Allah bu dini, fâcir bir kimse ile de güçlendirir." Buhari, Cihad 182, Megazi 38, Kader 5; Müslim, İman 178, (111).

İbnu Mes'ud radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Öldürme tarzında insanların en ölçülüsü, iman sahipleridir." Ebu Davud, Cihad 120, (2666); İbnu Mâce, Diyat 30, (2681, 2682).

Hız. Süheyb radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Sizden öncekiler arasında bir kral vardı. Onun bir de sihirbazı vardı. Sihirbaz yaşlanınca Kral'a: "Ben artık yaşlandım. Bana bir oğlan çocuğu gönder de sihir yapmayı öğreteyim!" dedi. Kral da öğretmesi için ona bir oğlan gönderdi. Oğlanın geçtiğı yolda bir râhip yaşıyordu. (Bir gün giderken) rahibe uğrayıp onu dinledi, konuşması hoşuna gitti. Artık sihirbaza gittikçe, râhibe uğruyor, yanında (bir müddet) oturup onu dinliyordu. (Bir gün) delikanlıyı sihirbaz, yanına gelince dövdü. Oğlan da durumu râhibe şikayet etti. Rahip ona: "Eğer sihirbazdan (dövecek diye) korkarsan: "Ailem beni oyaladı!" de; ailenden korkacak olursan, "beni sihirbaz oyaladı" de!" diye tenbihte bulundu. O bu halde (devam eder) iken, insanlara mani olmuş bulunan

büyük bir canavara rastladı. (Kendi kendine:) "Bugün bileceğim; sihirbaz mı efdal, rahip mi efdal!" diye mırıldandı. Bir taş aldı ve: "Allahım! Eğer râhibin işi, sana sihirbazın işinden daha sevimli ise, şu hayvanı öldür de insanlar geçsinler!" deyip, taşı fırlattı ve hayvanı öldürdü. İnsanlar yollarına devam ettiler. Delikanlı râhibe gelip durumu anlattı. Rahip ona: "Evet! Bugün sen benden efdalsin (üstünsün)! Görüyorum ki, yüce bir mertdebedesin. Sen imtihan geçireceksin. İmtihana maruz kalınca sakın benden haber verme!" dedi. Oğlan anadan doğma körleri ve alaca hastalığına yakalananları tedavi eder, insanları başkaca hastalıklardan da kurtarırdı. Onu kralın gözlyeri kör olan arkadaşı işitti. Birçok hediyeler alarak yanına geldi ve: "Eğer beni tedavi edersen, şunların hepsi senindir" dedi. O da: "Ben kimseyi tedavi etmem, tedavi eden Allah'tır. Eğer Allah'a iman edersen, sana şifa vermesi için dua edeceğim. O da şifa verecek!" dedi. Adam derhal iman etti, Allah da ona şifa verdi. Adam bundan sonra kralın yanına geldi. Eskiden olduğu gibi yine yanına oturdu. Kral: "Gözünü sana kim iade etti?" diye sordu. "Rabbim!" dedi. Kral: "Senin benden başka bir Rabbin mi var?" dedi. Adam: "Benim de senin de Rabbimiz Allah'tır!" cevabını verdi. Kral onu yakalatıp işkence ettirdi. O kadar ki, (gözünü tedavi eden ve Allah'a iman etmesini

sağlayan) oğlanın yerini de gösterdi. Oğlan da oraya getirildi. Kral ona: "Ey oğul! Senin sihrin körlerin gözünü açacak, alaca hastalığını tedavi edecek bir dereceye ulaşmış, neler neler yapıyormuşsun!" dedi. Oğlan: "Ben kimseyi tedavi etmiyorum, şifayı veren Allah'tır!" dedi. Kral onu da tevkif ettirip işkence etmeye başladı. O kadar ki, o da râhibin yerini haber verdi. Bunun üzerine râhip getirildi. Ona: "Dininden dön!" denildi. O bunda direndi. Hemen bir testere getirildi. Başının ortasına konuldu. Ortadan ikiye bölündü ve iki parçası yere düştü. Sonra oğlan getirildi. Ona da: "Dininden dön!" denildi. O da imtina etti. Kral onu da adamlarından bazılarına teslim etti. "Onu falan dağa götürün, tepesine kadar çıkarın. Zirveye ulaştığınız zaman (tekrar dininden dönmesini talep edin); dönerse ne âla, aksi takdirde dağdan aşağı atın!" dedi. Gittiler onu dağa çıkardılar. Oğlan: "Allahım, bunlara karşı, dilediğin şekilde bana kifayet et!" dedi. Bunun üzerine dağ onları salladı ve hepsi de düştüler. Oğlan yürüyerek kralın yanına geldi. Kral: "Arkadaşlarıma ne oldu?" dedi. "Allah, onlara karşı bana kifayet etti" cevabını verdi. Kral onu adamlarından bazılarına teslim etti ve: "Bunu bir gemiye götürün. denizin ortasına kadar gidin. Dininden dönerse ne âla, değilse onu denize atın!" dedi. Söylendiği şekilde adamları onu

götürdü. Oğlan orada: "Allahım, dilediğin şekilde bunlara karşı bana kifayet et!" diye dua etti. Derhal gemileri alabora olarak boğuldular. Çocuk yine yürüyerek hükümdara geldi. Kral: "Arkadaşlarıma ne oldu?" diye sordu. Oğlan: "Allah onlara karşı bana kifayet etti" dedi. Sonra Kral'a: "benim emrettiğimi yapmadıkça sen beni öldüremeyeceksin!" dedi. Kral: "O nedir?" diye sordu. Oğlan: "İnsanları geniş bir düzlükte toplarsın, beni bir kütüğe asarsın, sadağımdan bir ok alırsın. Sonra oku, yayın ortasına yerleştir ve: "Oğlanın Rabbinin adıyla" dersin. Sonra oku bana atarsın. İşte eğer bunu yaparsan beni öldürürsün!" dedi. Hükümdar, hemen halkı bir düzlükte topladı. Oğlanı bir kütüğe astı. Sadağından bir ok aldı. Oku yayının ortasına yerleştirdi. Sonra: "Oğlanın Rabbinin adıyla!" dedi ve oku fırlattı. Ok çocuğun şakağına isabet etti. Çocuk elini şakağına okun isabet ettiği yere koydu ve Allah'ın rahmetine kavuşup öldü. Halk: "Oğlanın Rabbine iman ettik!" dediler. Halk bu sözü üç kere tekrar etti. Sonra krala gelindi ve: "Ne emredersiniz? Vallahi korktuğunuz başınıza geldi. Halk oğlannın Rabbine iman etti!" denildi. Kral hemen yolların başlarına hendekler kazılmasını emretti. Derhal hendekler kazıldı. İçlerinde ateşler yakıldı. Kral: "Kim dininden dönmezse onu bunlara atın!" diye emir verdi. Yahut hükümdara

"sen at!" diye emir verildi. İstenen derhal yerine getirildi. Bir ara, beraberinde çocuğu olan bir kadın getirildi. Kadın oraya düşmekten çekinmişti, çocuğu: "Anneciğim sabret. zira sen hak üzeresin!" dedi." Müslim, Zühd 73, (3005); Tirmizi, Tefsir, Bürûc, (3337).

Hz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Nefsim kudret elinde olan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim! Meryem oğlu İsâ'nın, aranızda (bu şeriatle hükmedecek) adâletli bir hâkim olarak ineceği, istavrozları kırıp, hınzırları öldüreceği, cizyeyi (Ehl-i Kitap'tan) kaldıracağı vakit yakındır. O zaman, mal öylesine artar ki, kimse onu kabul etmez; tek bir secde, dünya ve içindekilerin tamamından daha hayırlı olur." Sonra Ebu Hureyre der ki: "Dilerseniz şu ayeti okuyun. (Meal): "Kitap ehlinden hiçbir kimse yoktur ki, ölümünden önce onun (İsa'nın) hak peygamber olduğuna iman etmesin. Kıyamet gününde ise İsâ onlar aleyhine şahitlik edecektir" (Nisa 159). Buhari, Büyû' 102, Mezalim 31, Enbiya 49; Müslim, İman 242, (155); Ebu Dâvud, Melâhim 14, (4324); Tirmizi, Fiten 54, (2234).

İbnu Ömer radiyallahu anhümâ anlatıyor: "Ömer İbnu'l-Hattab radiyallahu anh, ashaptan bir grup içerisinde Resûlullah

aleyhissalâtu vesselâm'la birlikte İbnu Sayyâd'a doğru gittiler, Onu, Beni Megâle şatosunun yanında çocuklarla oynar buldular. O sıralarda bülûğa yaklaşmış durumdaydı. İbnu Sayyâd, Aleyhissalâtu vesselam, eliyle sırtına vuruncaya kadar (onların geldiğini) hissetmedi. Aleyhissalatu vesselam, omuzuna vurup: "Benim Allah'ın Resûlü olduğuma şehâdet ediyor musun?" diye sordu. İbnu Sayyad ona bakıp: "Şehadet ederim ki, sen ümmilerin peygamberisin!" dedi. İbnu Sayyad da Resulullah'a: "Sen, benim Allah'ın Resulü olduğuma şehadet eder misin?" dedi. Aleyhissalatu vesselam onu reddetti ve: "Ben Allah'a ve O'nun resullerine iman ettim!" buyurdu ve sonra sordu: "Peki, ne görüyorsun?" "Bana bir doğru sözlü (sadık), bir de yalancı (kâzib) gelmektedir" diye cevap verdi. Bunun üzerine Aleyhissalatu vesselam: "Sana bu iş karıştırıldı! (Sıdkı kizb; kizbi sıdk ile karıştırıyorsun)" buyurdular. Sonra da Aleyhissalatu vesselam ona: "Ben senin için (içimde) bir şey sakladım (bil bakalım!) dedi. İbnu Sayyad: "O dumandır!" diye cevap verdi. Aleyhissalatu vesselam: "Sus, sen kendi kadrini hiçbir vakit aşamayacaksın!" buyurdular. bunun üzerine Hz. Ömer radiyallahu anh: "Ey Allah'ın Resulü! Bana müsaade buyurun şunun boynunu vurayım!" dedi. Aleyhissalatu vesselam da: "Eğer (Deccal) bu ise, sen ona musallat edilecek

değilsin, eğer bu Deccal değilse onu öldürmekte sana bir hayır yok!" buyurdular." Buhari, Cenaiz 80, Şehadat 3, Cihad 178, Edeb 97; Müslim, Fiten 85, 95, (2924, 2930); Ebu Davud, Melahim 16, (4329); Tirmizi, Fiten 63, (2250), 56, (2236).

Tirmizi, "Ben senin için (içimde) bir şey sakladım (bil bakalım!)" sözünden sonra şu ibareyi ilave etti: "Onun için (içinde) "O halde semanın apaşikâr bir duman getireceği günü gözetle (Habibim)" (Duhan 10) ayetini gizlemişti."

Hiz. Ebu Hureyre radyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Güneş, battığı yerden doğmadıkça Kıyamet kopmaz. Batı'dan doğunca, insanlar görür ve hepsi de iman eder. Ancak, daha önce inanmamış veya imannın sevkiyle hayır kazanamamış olan hiç kimseye bu iman fayda sağlamaz." Buhari, Rikak 39, İstiska 27, Zekat 9; Müslim, İman 248, (157); Ebu Davud, Melahim 12, (4312).

Hiz. Ebu Hureyre radyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri ipekten daha yumuşak bir rüzgârı Yemen'den gönderir. Bu rüzgâr, kalbinde zerre miktar iman bulunan hiç kimseyi hariç

tutmadan hepsinnin ruhunu kabzeder." Müslim, İman 185, (117).

Hiz. Enes radyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kıyamet gününde, insanlar birbirlerine girecekler. Hiz. Âdem aleyhisselam'a gelip: "Evlatlarına şefaate et!" diye talepte bulunacaklar. O ise: "Benim şefaate yetkim yok. Siz İbrahim aleyhisselam'a gidin! Çünkü o Halilullah'tır" diyecek. İnsanlar Hiz. İbrahim'e gidecekler. Ancak o da: "Ben yetkili değilim! Ancak Hiz. İsa'ya gidin. Çünkü o Ruhullah'tır ve O'nun kelimidir!" diyecek. Bunun üzerine O'na gidecekler. O da: "Ben buna yetkili değilim. Lâkin Muhammed aleyhissalatu vesselam'a gidin!" diyecek. Böylece bana gelecekler. Ben onlara: "Ben şefaate yetkiliyim!" diyeceğim. Gidip Rabbimin huzuruna çıkmak için izin talep edeceğim. Bana izin verilecek. Önünde durup, Allah'ın ilham edeceği ve şu anda muktedir olamayacağım hamdlerle Allah'a medh u senâda bulunacak, sonra da Rabbime secdeye kapanacağım. Rabb Teâla: "Ey Muhammed! Başını kaldır! Dilediğini söyle, söylediğine kulak verilecek. Ne arzu ediyorsan iste, talebin yerine getirilecektir! Şefaate bulun, şefaatin kabul edilecektir!" buyuracak. Ben de: "Ey Rabbim!

Ümmetimi, ümmetimi istiyorum!" diyeceğim. Rabb Teâla: "(Çabuk onların yanına) git! Kimlerin kalbinde buğday veya arpa danesi kadar iman varsa onları ateşten çıkar!" diyecek. Ben de gidip bunu yapacağım! Sonra Rabbime dönüp, önceki hamd u senâlarla hamd ve senâlarda bulunacağım, secdeye kapanacağım. Bana, öncekinin aynısı söylenecek. Ben de: "Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetim!" diyeceğim. Bana yine: "Var, kimlerin kalbinde hardal danesi kadar iman varsa onları da ateşten çıkar!" denilecek. Ben derhal gidip bunu da yapacak ve Rabbimin yanına döneceğim. Önceki yaptığım gibi yapacağım. Bana, evvelki gibi: "Başını kaldır!" denilecek. Ben de kaldırıp: "Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetim!" diyeceğim. Bana yine: "Var, kalbinde hardal danesinden daha az miktarda imannı olanları da ateşten çıkar!" denilecek. Ben gidip bunu da yapacağım. Sonra dördüncü sefer Rabbime dönecek, o hamdlerle hamd u senâda bulunacağım, sonra secdeye kapanacağım. Bana: "Ey Muhammed! Başını kaldır ve (dilediğini) söyle, sana kulak verilecektir! Dile, talebin verilecektir! Şefaât et, şefaatin kabul edilecektir!" denilecek. Ben de: "Ey Rabbim! bana Lailâhe illallah diyenlere şefaât etmem için izin ver!" diyeceğim. Rabb Teâla: "Bu hususta yetkin yok! -veya: "Bu hususta sana izin yok!- Lâkin izzetim,

celâlim, kibriyâm ve azametim hakkı için lailâhe illallah diyenleri de ateşten çıkaracağım!" buyuracak." Buhari, Tevhid 36, 19, 37, Tefsir, Bakara 1, Rikak 51; Müslim, İman 322, (193).

Hiz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm (bir gün) şöyle hitap ettiler: "Ey insanlar! Allah Teâla hazretleri tayyibtir, tayyibten başka bir şey kabul etmez. Allah'ın mü'minlere emrettiği şeyler, peygambere emretmiş olduklarının aynısıdır. Nitekim Allah Teâla hazretleri (peygamberlere): "Ey peygamberler, temiz olanlardan yiyin ve sâlih amel işleyin" (Mü'minûn 51) emretmiş, mü'minlere de: "Ey iman edenler, size rızık olarak verdiklerimizin temizlerinden yiyin" (Bakara 172) diye emirde bulunmuştur." Sonra seferi uzatıp, saç baş dağınık, toz-toprak içinde kalan ve elini semaya kaldırıp: "Ey Rabbim, ey Rabbim" diye dua eden bir yolcuyu zikredip, dedi ki: "Bu yolcunun yediği haram, içtiği haram, giydiği haramdır ve (netice itibariyle) haramla beslenmektedir. Peki böyle bir kimsenin duasına nasıl icâbet edilir?" buyurdular." Müslim, Zekat 65, (1015); Tirmizi, Tefsir, Bakara (2992).

Bir diğerk rivayette: "Kalbinde hardal tanesi kadar iman bulunan bir kimse cehenneme girmez. Kalbinde hardal tanesi kadar kibir bulunan kimse de cennete girmez." Müslim, İman 147; Ebu Dâvud, Edeb 29. (4091); Tirmizi, Birr 61, (1999).

Muâz İbnu Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim muktedir olduğu halde tevazu maksadıyla (Allah için) (kıymetli) elbise giymeyi terkederse, Allah Kıyamet günü, onu mahlukatın başları üstüne çağırır ve dilediğı iman elbisesini giymekte onu muhayyer bırakır." Tirmizi, Kıyamet 40, (2483).

Yahya İbnu Ebi Kesir anlatıyor: "Ebu Seleme İbnu Abdirrahman'a Kur'an'dan ilk inenin ne olduğunu sordum. "Ya eyyühe'l-Müddessir (ey örtüsüne bürünmüş)! (suresi)dir!" dedi. Ben"İyi ama, başkaları ilk inenin İkra'bismi Rabbikellezi halâk (suresi) dir diyorlar" dedim. Bunun üzerine Ebu Seleme: "Ben bu hususta Hz. Câbir radiyallahu anh'a sormuştum. O bana: "Sana, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın söylediğinden başka bir şey söylemeyeceğim. Aleyhissalâtu vesselâm: "Bir ay kadar Hira mağarasına mücavir oldum (itikafa girdim). Mücaveretimi (itikafımı) tamamlayınca, dağdan indim. Derken bana bir seslenen oldu. Sağıma baktım, hiçbir şey

görmedim. Soluma baktım, yine bir şey görmedim. Arkama baktım bir şey görmedim. Derken başımı kaldırdım, bir şey gördüm, ama (bakmaya) dayanamadım. Hemen Hatice'nin yanına geldim: "Beni örtün!" dedim. Derken şu âyetler nazil oldu. (Meal): "Ey örtüsüne bürünen! Kalk! (İnsanları ahiretle) korkut! Rabbini büyükle, elbiseni temizle. Pislikten kaçın.." (Müddessir suresi). Bu vahiy namaz farz kılınmazdan önceydi." Buhari, Bed'ü'l-Vahy, Bed'ül-Halk 6, Tefsir, Müddessir, Tefsir, Alak, Edeb 118; Müslim, iman 257, (161).

Hz. Enes radiyallahu anh Mâlik İbnu Sa'sa'a radiyallahu anh'tan naklen anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, onlara, Mirac'a götürüldüğü geceden anlatarak demiştir ki: "Ben Ka'be'nin avlusunda Hatîm kısmında -belki de Hıcr'da demişti- yatıyordum. -Bir rivayette şu ziyade var: Uyku ile uyanıklık arasında idim.- Derken bana biri geldi, şuradan şuraya kadar (göğsümü) yardı. -Bu sözüyle boğaz çukurundan kıl biten yere kadar olan kısmı kasdetti.- Kalbimi çıkardı. Sonra bana, içerisi imanla (ve hikmetle) dolu, altından bir kab getirildi. Kalbim (çıkarılıp su ve zezem ile) yıkandı. Sonra içerisi (imanla) doldurulup tekrar yerine kondu. Sonra merkepten büyük katırdan küçük beyaz bir hayvan getirildi. Bu Burak'tı.

Ön ayağını gözünün gittiği en son noktaya koyarak yol alıyordu. Ben onun üzerine bindirilmiştim. Böylece Cibril aleyhisselâm beni götürdü. Dünya semasına kadar geldik. Kapının açılmasını istedi. "Gelen kim?" denildi. "Cibril!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed aleyhissalâtu vesselâm!" dedi. "Ona Mirac daveti gönderildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" denildi. Derken kapı açıldı. Kapıdan geçince, orada Hz. Adem aleyhisselâm'ı gördüm. "Bu babanız Adem'dir! Selam ver O'na!" dendi. Ben de selam verdim. Selamıma mukabele etti. Sonra bana: "Salih evlad hoş gelmiş, salih peygamber hoş gelmiş!" dedi. Sonra Hz. Cebrail beni yükseltti ve ikinci semaya geldik. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Ben Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "Ona Mirac daveti gönderildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" dediler. Derken bize kapı açıldı. İçeri girince, Hz. Yahya ve Hz. İsa aleyhimâsselâm ile karşılaştım. Onlar teyze oğullarıydı. Hz. Cebrail: "Bunlar Hz. Yahya ve Hz. İsa'dırlar, onlara selam ver!" dedi. Ben de selam verdim. Onlar da selamıma mukabelede bulundular. Sonra: "Hoş geldin salih kardeş, hoş geldin salih peygamber" dediler. Sonra Cebrail beni

üçüncü semaya çıkardı. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Cibril'im!" dedi. "Yanındaki kim?" denildi. "Muhammed'dir!" dedi. "Ona Mirac daveti gitti mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" denildi. Kapı bize açıldı. İçeri girince Hz. Yusuf aleyhisselâm'la karşılaştık. Cebrail: "Bu Yusuf'tur! Ona selam ver!" dedi. Ben de selam verdim. Selamıma mukabele etti. Sonra: "Salih kardeş hoş gelmiş, salih peygamber hoş gelmiş!" dedi. Sonra Cebrâil beni dördüncü semaya çıkardı. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "Ona Mirac davetiyesi indi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" dediler. Kapı açıldı. İçeri girdiğimizde, Hz. İdris aleyhisselâm ile karşılaştık. Hz. Cebrâil: "Bu İdris'tir, ona selam ver!" dedi. Ben selam verdim. O da selamıma mukabele etti. Sonra bana: "Salih kardeş hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Sonra Hz. Cebrail beni yükseltti. Beşinci semaya geldik. Kapıyı çaldı. "Kim bu gelen?" denildi. "Ben Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "Ona Mirac daveti indirildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliştirdi!" denildi. Kapı açıldı. İçeri girince, Hârun aleyhisselâm ile karşılaştık.

Cebrail aleyhisselam: "Bu Hârun aleyhisselâm'dır. Ona selam ver!" dedi. Ben selam verdim, o da selamıma mukabelede bulundu ve: "Salih kardeş hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Sonra Cebrail beni yükseltti ve altıncı semaya geldik. Kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Ben Cibril!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "Ona Mirac daveti indirildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliş!" dendi. Kapı açıldı. İçeri girince, Hz. Musa aleyhisselam ile karşılaştık. Hz. Cebrail: "Bu Hz. Musa'dır! Ona selam ver!" dedi. Ben selam verdim, o da selamıma mukabelede bulundu. Sonra: "Salih kardeş hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Ben onu geçince ağladı. Kendine: "Niye ağlıyorsun?" denildi. "Çünkü dedi, benden sonra bir delikanlı peygamber oldu. Onun ümmetinden cennete gidecekler benim ümmetimden cennete gideceklerden daha çok!" dedi. Sonra beni yedinci semaya çıkardı ve kapıyı çaldı. "Bu gelen kim?" denildi. "Cibril'im!" dedi. "Beraberindeki kim?" denildi. "Muhammed!" dedi. "Ona Mirac daveti indirildi mi?" denildi. "Evet!" dedi. "Hoş gelmişler! Bu geliş ne iyi geliş!" denildi. İçeri girince, Hz. İbrahim aleyhisselam ile karşılaştık. Cebrail: "Bu baban İbrahim'dir, ona selam ver!" dedi. Ben selam verdim. O da selamıma

mukabele etti. Sonra: "Salih oğlum hoş geldin, salih peygamber hoş geldin!" dedi. Sonra Sidretü'l-Müntehâ'ya çıkarıldım. Bunun meyveleri (Yemen'in) Hecer testileri gibi iri idi, yaprakları da fil kulakları gibiydi. Cebrail aleyhisselâm bana: "İşte bu Sidretü'l-Müntehâ'dır!" dedi. Burada dört nehir vardı: İkisi bâtınî nehir, ikisi zâhirî nehir. "Bunlar nedir, ey Cibrîl?" diye sordum. Hz. Cebrâil: "Şu iki batını nehir cennetin iki nehridir. Zahiri olanların biri Nil, diğeri Fırat'tır!" dedi. Sonra bana el-Beytü'l-Ma'mur yükseltildi. Sonra bana bir kabta şarap, bir kapta süt, bir kapta da bal getirildi. Ben sütü aldım. Cebrail aleyhisselâm: "Bu (aldığın), fitrat(a uygun olan)dır, sen ve ümmetin bu fitrat (yaratılış) üzerindesiniz!" dedi. Resûlullah devamla dedi ki: "Sonra bana, her günde elli vakit olmak üzere namaz farz kılındı. Oradan geri döndüm. Hz. Musa aleyhisselâm'a uğradım. Bana: "Ne ile emrolundun?" dedi. "Gece ve gündüzde elli vakit namazla!" dedim. "Ümmetin, her gün elli vakit namaza muktedir olamaz. Vallahi ben, senden önce insanları tecrübe ettim. Benî İsrail'e muamelelerin en şiddetlisini uyguladım (muvaffak olamadım). Sen çabuk Rabbine dön, bunda ümmetine hafifletme talep et!" dedi. Ben de hemen döndüm (hafifletme istedim, Rabbim) benden on vakit namaz indirdi. Musa aleyhisselâm'a tekrar

uğradım. Yine: "Ne ile emrolundun?" dedi. "Benden on vakit namazı kaldırdı!" dedim. "Rabbine dön! Ümmetin için daha da azaltmasını iste!" dedi. Ben döndüm. Rabbim benden on vakit daha kaldırdı. Dönüşte yine Musa aleyhisselam'a uğradım. Aynı şeyi söyledi. Ben, beş vakitle emrolunmama kadar bu şekilde Hz. Musa ile Rabbim arasında gidip gelmeye devam ettim. Bu sonuncu defa da Hz. Musa'ya uğradım. Yine: "Ne ile emredildin?" dedi. "Her gün beş vakit namazla!" dedim. "senin ümmetin her gün beş vakit namaza da tâkat getiremez. Rabbine dön, hafifletme talep et!" dedi. "Rabbimden çok istedim. Artık utanıyorum, daha da hafifletmesini isteyemem! Ben beş vakte razıyım. Allah'ın emrine teslim oluyorum!" dedim. Musa aleyhisselâm'ı geçer geçmez bir münadi (Allah adına) nida etti: "Farzımı kesinleştirdim, kullarımdan hafiflettim de!" Bir rivayette şu ziyade geldi: "Namazlar (günde) beştir. Ve onlar ellidir de. İndimde hüküm değişmez artık!" Buhari, bed'ü'l-Halk 6, Enbiya 22, 43, Menâkıbu'l-Ensâr 42; Müslim, İman 264 (164); Tirmizi, Tefsir, İnşirah, (3343); Nesâî, Salât 1, (1, 217-218).

Hz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Zeyneb'in iddeti tamamlanınca, Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Zeyd

radiyallahu anh'a: "Git onu bana (kendinden) iste!" dedi. Zeyd gitti. Zeyneb'e geldiği zaman hamurunu yoğuruyordu. Zeyd der ki: "Onu gördüğüm zaman içimde bir zorluk hissettim, ona bakamaz hale geldim. Sırtımı ona çevirerek, geri geri yaklaştım ve: "Ey Zeyneb! beni Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm gönderdi. Seni istiyor" dedim. Zeyneb: "Ben (istihare yoluyla) Rabbimle istişare etmeden bir şey yapacak durumda değilim!" dedi ve kalkıp mescidine gitti. Derken Resûlullah'a vahiy geldi. Aleyhissalâtu vesselâm kalkıp izin almadan Zeyneb'in evine girdi. Zeyd der ki: Gündüzün ilerlemesiyle Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın bize ekmek ve et yedirdiğini gördük. Yemekten sonra hak çıkmış, bazı kimseler evde kalmış sohbet ediyordu. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm da çıktı, peşinden ben de çıktım. Hanımlarının hücrelerine birer birer uğrayıp selâm vermeye başladı. Onlar: "Ey Allah'ın Resûlü (yeni) hanımını nasıl buldun?" diyorlardı. Hz. Enes radiyallahu anh der ki: "Bilemiyorum, "Halk çıktı!" diye ben mi haber verdim, başkası mı haber verdi. Aleyhissalâtu vesselâm gelip evine girdi. Ben de beraber girmek istedim. Benimle kendi arasına perde çekti. Örtünme ayeti nâzil oldu. Halk, kendilerine verilen öğütten derslerini aldı: "Ey iman edenler! Yemek için dâvet olunmadan Peygamber'in evine girip de orada yemek vaktini

beklemeyin. Davet edildiğinizde ise girin, fakat yemeğinizi yedikten sonra sohbe dalmadan dağılın. Bu hareketiniz Peygamber'e eziyet verir. O da size bunu açıklamaktan sıkılır. Allah ise hakkı açıklamaktan çekinmez" (Ahzâb 53). Müslim, Nikah 87, (1428); Nesai, Nikâh 26, (6, 79).

İbnu Mes'ud radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm bize hâcet duasını öğretti. Şöyleydi: "Hamd Allah'a mahsustur. O'ndan yardım dileriz, O'ndan af talep ederiz, nefsimizin şerlerinden, amellerimizin kötülerinden O'na sığınırız. Allah kime hidayet verirse onu saptıracak yoktur. Allah kimi de saptırmışsa, onu da hidayete erdirecek yoktur. Allah'tan başka ilah olmadığına şehadet ederim. Muhammed'in O'nun kulu ve resûlü olduğuna da şehadet ederim. Ey iman edenler, adını zikrederek birbirinize talepte bulunduğunuz Allah'tan ve aranızdaki akrabalık bağın(ı koparmak)tan korkun! Şurası muhakkak ki Allah üzerinizde murâkıbtır" (Nisa 1). "Ey iman edenler! Allah'tan hakkıyla korkun. Sakın ha müslümanlar olmaktan başka şekilde ölmeyin" (Âl-i İmrân 102). "Ey iman edenler Allah'tan korkun ve sağlam bör söz söyleyin. Tâ ki Allah sizin işlerinizi salaha çıkarsın ve günahlarınızı da affetsin. kim Allah ve Resûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş

olur." (Ahzab 70-71). Ebu Davud, Nikah 33, (2118); Tirmizi, Nikah 16, (1105); Nesai, Cum'a 24, (3, 105).

Hiz. Huzeyfe radıyallahu anh anlatıyor: "Nifak Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm devrinde vardı. Şimdi ise, imandan sonra küfür vardır." Buhârî, Fiten 21.

İbnu Mes'ud radıyallahu anh anlatıyor: "Resulullah aleyhissalâtu vesselâm: "Kim müslüman bir kimsenin malı hakkında yalan yere yemin ederse, (Kıyamet günü) Allah'la karşılaştığında O'nu kendisine karşı gadablanmış bulur!" buyurdular. Sonra Resulullah aleyhissalâtu vesselâm bu sözlerini tasdik eden ayetleri Allah Teâla'nın kitabından okudular: "(Ahir zaman peygamberine iman hususunda) Allah'a verdikleri ahdi ve ettikleri yemini, az bir dünya malı karşılığında değiştirenlere gelince, onların ahirette hiçbir nasîbi yoktur. Kıyamet gününde Allah onlara ne bir hitapta bulunur, ne rahmetiyle nazar eder ve ne de onları temize çıkarır. Onların hakkı pek acı bir azaptır" (Âl-i İmrân 77). Buhârî, Eymân 17; Müslim, İman 234, (138); Ebu Dâvud, Eymân 2, (3243); Tirmizî, Tefsîr, Âl-i İmrân, (2999).

İbnu Abbâs radiyallahu anhümâ anlatıyor: "Ben Resûlullah aleyhissâlâtü vesselâm'ın terkisinde idim. Bana şu nasihatta bulundu: "Yavrum! Allah'a karşı (emir ve yasaklarına uyarak edebini) koru, Allah da seni (dünya ve âhirette) korusun! Allah'ı(n üzerindeki hukukunu) koru ki O'nu karşında (dünya ve âhiretin fenalıklarına karşı hâmi) bulasın -veya önünde demişti: Bollukta Allah'ı tanı ki, darlıkta da O, seni tanısin. (Dünya ve âhiretle ilgili) bir şey isteyince Allah'tan iste. Yardım talep edeceksen Allah'tan yardım dile. Zira kullar, Allah'ın yazmadığı bir hususta sana faydalı olmak için biraraya gelseler, bu faydayı yapmaya muktedir olamazlar. Allah'ın yazmadığı bir zararı sana vermek için biraraya gelseler, buna da muktedir olamazlar. Kalemelerin mürekkebi kurudu ve sayfalar dürüldü. Sen, yakînî bir imanla, tam bir rıza ile Allah için çalışmaya muktedir olabilirsen çalış; şayet buna muktedir olamazsan, hoşuna gitmeyen şeyde, sabırda çok hayır var. Şunu da bil ki Nusret(i ilahi) sabırla birlikte gelir, kurtuluş da sıkıntıyla gelir, zorlukta da kolaylık vardır, bir zorluk iki kolaylığa asla galebe çalamayacaktır." Rezin bu elfazla tahrir etmiştir. Tirmizi'de muhtasar olarak kaydedilmiştir. Sıfatu'l-Kıyâmet 60, (3518).

Hiz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissâlâtü vesselâm buyurdular ki: "Zani bir kimse, zina yaptığı sırada mü'min olarak zina yapmaz, hırsız da çaldığı sırada mü'min olarak hırsızlık yapmaz, içkici, içki içtiği sırada mü'min olduğu halde içki içmez; insanların, onun yüzünden, gözlerini kendine kaldıracakları kadar nazarlarında kıymetli olan bir şeyi mü'min olarak yağmalamaz." Buhari, Mezalim 30, Eşribe 1, Hudud 1, 20; Müslim, İman 100, (57); Ebu Dâvud, Sünnet 16, (4689); Tirmizi, iman 11, (2627); Nesâî, Sârik 1, (8, 64).

Hiz. Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissâlâtü vesselâm buyurdular ki: "Kişi zina edince iman ondan çıkar ve başının üstünde bir bulut gibi muallak durur. Zinadan çıkınca iman adama geri döner." Ebu Dâvud, Sünnet 16, (4690); Tirmizi, İman 11, (2627). Tirmizi şu ziyadede bulunmuştur: "Ebu Câfer el-Bâkır Muhammed İbnu Ali'nin: "Bunda imandan çıkıp İslâm'a geçiş vardır" dediği rivayet edilmiştir."

Üsâme İbnu Zeyd radiyallahu anhüma anlatıyor: "Resûlullah aleyhissâlâtü vesselâm üzerinde semer bulunan bir merkebe bindi, altında Fedek kadifesi vardı. Üsâme'yi de

arkasına aldı. Beni'l-Haris İbnu'l-Hazrec'te oturan Sa'd İbnu Ubâde radiyallahu anh'a, Bedir savaşından önce geçmiş olsun ziyaretine gitti: Beraberce giderken, aralarında Abdullah İbnu Ubey İbnu Selül'ün de bulunduğu bir cemaate rastladılar, oturuyorlardı. Abdullah İbnu Ubey o sırada henüz müslüman olmamıştı. Cemaatte müslümanlar, müşrikler, putperest olanlar, yahudiler, müslümanlar karışık vaziyette idi. Bu cemaatte Abdullah İbnu Ravâha radiyallahu anh da vardı. Onlara Resûlullah'ın bindiği merkebin kaldırdığı toz isabet edince, Abdullah İbnu Ubey burnunu örtüsüyle sarıp: "Bizi toz içinde bırakma!" diye homurdandı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm cemaate selam verip durdu. Merkepten inip onları Allah'a davet etti, onlara Kur'ân okudu. Abdullah İbnu Ubey, Aleyhissalâtu vesselâm'a: "Be adam! Bundan daha güzel bir şey yok. Eğer söylediğin hak ise, bizim cemaatimizi rahatsız etme, evine dön! Kim sana gelirse ona anlat!" dedi. Bunun üzerine Abdullah İbnu Ravâha da: "Evet ey Allah'ın Resulü! Sen bizim toplantılarımıza gel! Zira biz bunu istiyoruz!" dedi. Bundan sonra müslümanlar, müşrikler ve yahudiler aralarında atıştılar. Nerdeyse birbirleriyle kapışacaklardı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm onları yatıştırmak için gayret sarfetti ve sustular. Resûlullah da bineğine atlayarak yoluna devam etti ve Sa'd İbnu

Ebi Vakkâs'ın yanına gelip evine girdi. Aleyhissalâtu vesselâm ona: "Ey Sa'd! Ebu Hubab'ın ne dediğini işittin mi?" dedi. Ebu Hubab'la Abdullah İbnu Ubey'i kastediyordu. "Şöyle şöyle söyledi" buyurdu. Sa'd İbnu Ubade: "Ey Allah'ın Resûlü! Onu affet, Sana Kitab'ı gönderen Zat-ı Zülcelâl'e kasem olsun. Allah'ın sana indirdiği Hak geldiği zaman, bu beldenin ahalisi, ona taç giydirmeye, sarık sarmaya ittifak etmişlerdi. Allah Teâla hazretleri sana verdiği bu hakikatla onun başa geçmesini engelleyince, bu onun boğazına takıldı. İşte, şahid olduğun densizliği ona yaptıran da budur!" dedi. (Bu açıklama üzerine) Resûlullah onu bağışladı. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ve ashabı, müşrikleri ve Ehl-i Kitabı Allah'ın emrettiği üzere bağışlıyorlar, onların eza ve cefalarına sabrediyorlardı. Allah Teâla hazretleri şöyle buyurmuştu: "Muhakkak siz, malınızda ve canınızda imtihan olunacaksınız ve sizden önce kendilerine kitap verilmiş olanlardan ve Allah'a ortak koşanlardan pek çok incitici sözler işiteceksiniz. Eğer sabreder ve takvaya sarılırsanız, işte bu, uğrunda azim ve sebat edilmeye değer işlerdendir" (ÂI-i İmran 186). Rab Teâla bir başka ayet-i kerimede de şöyle buyurmuştur: "Kitap ehlinden çoğu, imanınızdan sonra sizi tekrar inkâra döndürmek isterler. Bu, kendilerine hak iyice belli olduktan sonra nefislerinde

duydukları kıskançlık yüzündendir. Allah'ın emri gelinceye kadar onlara aldırış etmeyin ve onları kınamayın. Muhakkak ki, Allah her şeye hakkıyla kâdirdir" (Bakara 109). Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm, Allah'ın buradaki emrini afla te'vil ediyordu. Bu hal Allah'ın onlarla (savaşa) izin vermesine kadar devam etti. (İzin gelince) Aleyhissalâtu vesselâm Bedir gazvesini yaptı. (Bu savaşta) Allah Teâla hazretleri Kureyş'in ileri gelenlerinin canlarını aldı. Aleyhissalâtu vesselâm ve ashabı zafer ve ganimet elde ederek ve Kureyş'in ileri gelenlerini de esir alarak döndüler. Abdullah İbnu Ubey İbni Selül ve beraberindeki putperest müşrikler: "Bu (İslam) hadisesinin artık talihi döndü!" dediler. Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a İslâm üzere biat ettiler ve müslüman oldular." Buhâri, Cihâd 127, Tefsir, Al-i İmrân 15, Mardâ 15, Libâs 98, Edeb 115, İsti'zân 20, Müslim, Cihâd 116, (1798).

Cündüb İbnu Abdillâh radiyallahu anh anlatıyor: "Biz erginlik çağına yaklaşmış bir grup genç Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm ile beraberdik. Kur'ân'ı öğrenmezden önce imanı öğrendik. Sonra da Kur'ân'ı öğrendik. Kur'ân sayesinde imanımız daha da arttı."

Hız. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Kim, Allah'a herhangi bir şerik koşmadan tam bir ihlâs yani Allah'ın birliğine iman, O'na hâlisane kulluk, namaz ve zekat vazifelerini yapma hali üzere dünyayı terkederse, Allah kendisinden razı olmuş halde ölmüş olur." Hız. Enes radiyallahu anh devamla der ki: "İşte bu hal, peygamberlerin hepsi tarafından getirilmiş olan (ve Allah indinde makbul olduğu Kur'an'da belirtilen (Âl-i İmrân 19)) gerçek dindir. Bu dini, peygamberler, Rablerinden alıp beşeri hevâyâ dayanan (felsefi nazariye ve) iddialar ortalığı kaplamazdan önce, insanlara tebliğ etmişlerdi. Bu hakikatı tasdik eden Kur'ânî nasslar mevcuttur. Bilhassa en son inen (suredeki) şu ayet onlardandır: "Eğer (o müşrikler) tevbe eder, - Enes der ki: "Tevbeden murad putları ve onlara tapmayı bırakmaktır- namazlarını dosdoğru kılar ve zekâtlarını verirlerse siz de onları serbest bırakın. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir" (Tevbe 5). Bir diğer ayette şöyle buyrulmuştur: "Eğer tevbe eder, namazlarını dosdoğru kılar ve zekâtlarını verirlerse, artık onlar sizin din kardeşlerinizdir" (Tevbe 11).

Adiyy İbnu Hâtım radiyallahu anh anlatıyor: "Ben Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'ın yanına vardığım zaman bana: "Ey Hatim'in oğlu Adiyy, müslüman ol ki selâmete eresin!" buyurdular. Ben de: "İslâm nedir?" diye sordum. "Allah'tan başka ilah olmadığına, benim de O'nun Resülü olduğuma şehadet etmen ve hayır, şer, tatlı ve acı her şeyiyle kadere iman etmendir!" buyurdular."

Hız. Abbâs İbnu Abdilmuttalib anlatıyor: "Kureyş'ten bir grup kendi aralarında konuşurken biz onlara rastladığımızda yanlarına varınca konuşmalarını keserlerdi. Durumu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a anlattık. Şöyle buyurdular: "İnsanlara ne oluyor ki, kendi aralarında konuşurlarken Ehl-i Beytimden bir adamı görünce konuşmalarını kesiyorlar. Allah'a yemin olsun! Onları Allah için ve bana olan akrabalıkları için sevmeyenlerin kalplerine iman girmez."

Bera İbnu Azib radiyallahu anh'tan rivayet edildiğine göre, bu yüce sahâbi "Ey iman edenler! Kazandığınız şeylerin) ve yerden sizin için çıkardığımız şeylerin temizlerinden infak ediniz ve malın kötüsünden infak etmeye kalkmayın!" (Bakara 267) mealindeki âyet-i kerime hakkında şöyle demiştir: "Bu âyet-i kerime Ensar radiyallahu anhüm hakkında nazil oldu.

Onlar, hurma toplama mevsimi gelince, kendi bahçelerinden taze hurma salkımlarını devşirip Resulullah'ın mescidinde sütunlar arasına gerilmiş iplere asarlardı. Bunlardan fakir muhacirler yerlerdi. Ensarilerden biri, bu kadar çok salkımın arasında bir tane adi hurmalı salkımın bulunmasını caiz sanarak adi hurmalar da bulunan bir salkım sokuşturmuştu. İşte bunu yapan zat hakkında buyrularak "Zekatınızı, bozuk ve kötü hurmadan vermeye kalkmayın" ihtarında bulunulmuştur. "Öyle kötü hurmalar ki, eğer size hediye edilmiş olsaydı işinize yaramayan bir şeyi size gönderdiği için hissedeceğiniz öfkeden dolayı, sahibinden utanç duyarak kabul edecektiniz" demek istenmiştir. Hak Teala hazretleri, bizim sadakalarımıza muhtaç olmadığını belirterek, sadakayı kendi menfaatimiz için verdiğimizizi, öyleyse iyi şeylerden vermemiz gerektiğini ihtar etmiştir."

Selman radiyallahu anh anlatıyor: "Resulullah aleyhissalatu vesselam: "Kim sabah namazına giderse, iman bayrağıyla gitmiş olur. Kim de çarşıya giderse o da iblis bayrağıyla gitmiş olur" buyurdular.

Ebu Saidi'l-Hudri radiyallahu anh, Bakara suresinin (meâlen) "Ey iman edenler! Birbirinize belirli bir müddet için

borçlandığınız zaman!" diye başlayan (ve müdayene ayeti olarak bilinen ve Kur'ân-ı Kerim'in en uzun ayeti olan Bakara suresinin 282. ayetini) "...Eğer bazınız bazınıza güvenirse -yani borcu, sened, şahidler veya rehinle tevsik etmeye gerek duymazsa-kendisine güvenilmiş olan borçlu kimse borcunu ödesin..." ayetine gelince: "Bu ayet, bundan önceki ayeti neshetti" dedi".

Hiz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah şu duayı çok yaptı: "Allahümme sebbit kalbî alâ dînike.(Allahım kalbimi dinin üzere sabit kıl." Bir adam: "Ey Allah'ın Resûlü! Biz sana iman ettiğimiz ve senin getirdiklerini tasdik ettiğimiz halde bizim (âkibetimiz) için korkuyor musun?" dedi. Aleyhissalâtu vesselâm adama şu cevabı verdi: "Kalpler, muhakkak ki Rahman'ın parmaklarından iki parmağı arasındadır, onu (dilediği şekilde) döndürür." Ravi der ki : "A'meş iki parmağını gösterdi. "

Hiz. Enes radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalatu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim beş tabakadır: İlk kırk yıl, hayır ve takva ehlidir. Bunu takip edenler yûzyirmi yılına kadardır. Bunlar merhamet sahibi, sıla-i rahme değer veren kimseler olacak. Sonra yüzaltmış yılına kadar olanlar birbirlerine sırt çevirirler, aralarındaki (kardeşlik bağlarını)

koparırlar. Sonra da birbirlerini öldürme devri gelir. O devirde kurtuluş isteyin, kurtuluş!" Hiz. Enes İbnu Mâlik radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Ümmetim beş tabakadır. Her tabaka kırk yıldır. Benim tabakam ve ashabımın tabakası ilim ve iman ehli insanların tabakasıdır. İkinci tabaka kırk ile seksen yılı arasındaki (insanların) tabakasıdır, bunlar hayır ve takva ehli insanlardır..." (Hiz. Enes, sonra hadisi yukarıdaki şekilde tamamladı.)"

Habbâb radiyallahu anh "(Akşam, sabah, Rablerinin rızasını dileyerek O'na dua edenleri yanından kovma. Onların hesabı senden sorulmayacaktır, senin hesabın da onlara sorulmayacaktır, öyleyse onları kovup da zalimlerden olma" (En'am 52) mealindeki ayetle ilgili olarak şunu anlattı: "Akra' İbnu Habis et-Temîmî ve Uyeyne İbnu Hısn el Fezâri Resûlullah'ın yanına geldiler. Aleyhissalâtu vesselâm'ı Suheyb, Bilâl, Ammâr ve Habbâb gibi zayıf müslümanlarla oturmuş buldular. (Bu gariban takımını) Resûlullah'ın etrafında görünce onları küçümseyip hakir gördüler. Aleyhissalâtu vesselâm'a yaklaşıp başbaşa kaldılar (yani biz bir kenara çekildik). Onlar: "Biz, senin bize hususi bir sohbet oturumu ayırmanı isteriz, tâ ki Araplar bizim üstünlüğümüzü tanısinlar. Zira sana (her taraftaki)

Araplardan (durmadan) heyetler geliyor. Onların bizi bu (değersiz) köle bozuntularıyla beraber görmelerinden utanıyoruz. Şu halde, her ne zaman biz sana gelirsek, onları yanından kaldır. Biz gidince, dilersen yine onlarla beraber ol!" dediler. Aleyhissalâtu vesselâm da: "Pekala!" diye cevap verdi. Bunun üzerine onlar: "Bu teklifimizi bir yazı ile de tevsik et" dediler." (Habbab) der ki: "Aleyhissalâtu vesselâm hemen bir kağıt istedi, yazması için Ali radiyallahu anh'ı çağırdı. Biz hâla bir kenarda oturmuş duruyorduk. Derken Cibril aleyhisselâm indi ve şu vahyi getirdi. (Meâlen): "Sabah akşam Rablerinin rızasını isteyerek O'na yalvaranları kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur. Senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur ki onları kovarak zulmedenlerden olasın" (En'am 52). Ayet-i kerime daha sonra Akra' İbnu Hâbis ve Uyeyne İbnu Hısn'ı zikrederek devam etti: "Böylece, "Aramızdan Allah bunlara mı iyilikte bulundu?" demeleri için onları birbiriyle imtihan ettik. Allah şükredenleri iyi bilen değil midir?" (En'am 53). Ayet şöyle devam etti: "(Ey Muhammed) ayetlerimize iman edenler sana gelince: "Size selam olsun!" de. Rabbiniz, sizden kim bilmeyerek fenalık işter de arkasından tevbe eder ve nefsini düzeltirse, ona rahmet etmeyi kendi üzerine almıştır" (En'am 54). Habbâb devamla der ki: "Bunun

üzerine Aleyhissalâtu vesselâm'a yaklaştık, öyle ki dizlerimizi dizlerinin üzerine koyduk. Aleyhissalâtu vesselâm bizimle otururdu. Kalkıp gitmek istediği zaman doğrulur ve bizi öyle terkederdi. Bunun üzerine aziz ve celil olan Allah şu vahyi indirdi: "(Sabah-akşam Rablerinin rızasını dileyerek O'na yalvaranlarla beraber sen de sabret. Dünya hayatının güzelliklerini isteyerek gözlerini o kimselerden ayırma -yani eşraf ile beraber oturma-. Bizi anmasını kendilerine unutturduğumuz yani Uyeyne ve Akra'- ve işinde aşırı giderek hevesine uyan kimseye uyma" (Kehf 28). Sonra onlara (yani mü'minlere ve kafirlere iki kişinin misalini (Kehf 32-44) ve dünya hayatının misalini (Kehf 45) getirdi (yani mezkur ayetleri bu maksatla inzal buyurdu). Habbâb der ki: "(Bu hâdiseden sonra) biz (zayıf takımdan olan sahabiler) Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'la beraber otururduk. Aleyhissalatu vesselâm'ın kalkma saati gelince, O'nun kalkması için önce biz onu terkederdik."

Ebu Bekre radiyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Haya imandandır. İman (sahibi) ise cennettir. Hayasızlık (ve bundan kaynaklanan

kabalıklar, çirkin ve kırıcı sözler) cefa (eziyet, zulüm, haksızlık)dan bir parçadır. Cefa (eden de) cehennemdedir."

Ebu Hureyre radiyallahu anh anlatıyor: "Resülullah aleyhissalâtu vesselam buyurdular ki: "Ölü kabre konulur. Salih kişi, kabrinde korkusuz ve endişesiz oturtulur. Sonra kendisine: "Hangi dinde idin?" denilir. "İslâm dinindeydim" der. "Şu adam nedir?" denilir. "O, Allah'ın Resülü Muhammed'dir, bize Allah indinden açık deliller getirdi, biz de onu tasdik ettik" der. Ona: "Allah'ı gördün mü?" denilir. O: "Allah'ı görmek hiç kimseye mümkün ve muvafık değildir" der. Bu safhadan sonra cehenneme doğru bir delik açılır. Oraya bakar, ateş alevlerinin birbirini kırıp yok etmeye çalıştığını görür. Kendisine: "Allah'ın seni koruduğu ateşe bak!" denilir. Sonra ona cennet cihetinden bir delik açılır ve onun güzelliklerine ve içinde bulunan (nimet)lere bakar. Kendisine: "İşte senin makamın!" denilir ve yine ona: "Sen bunlar hususunda yakîn (kesin iman) sahibi idin. Bu iman üzere öldün, bu iman üzere yeniden diriltileceksin inşaallah!" denilir. Kötü adam da kabrinde korku ve endişe ile oturtulur. Kendisine: "Hangi dinde idin?" diye sorulur. "Bilmiyorum" diye cevap verir. Kendisine: "Bu adam kimdir?" denilir. Halkı dinledim, bir şeyler söylüyorlardı, onu ben de

söyledim" der. Ona cennet cihetinden bir delik açılır. Cennetin güzelliklerine, içinde bulunan nimetlerine bakar. Ona: "Allah'ın senden uzaklaştırdığı şu cennete bak!" denilir. Sonra ona cehenneme doğru bir delik açılır. Oraya bakar. Alevlerin birbirini yeyip yoketmekte olduğunu görür. Ona: "İşte makamın burasıdır. Sen cehennemin varlığı hususunda şekk (ve inkâr) içerisinde idin, bu şekk üzere öldün ve bu şekk üzere diriltileceksin inşaallah!" denilir."

ÇORUM © 1998 Mahmut Selim GÜRSEL,
Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International
lisansı altında yayınlanmaktadır. © 1 5 0 CC BY NC SA 4.0

Mahmut 1991

Selim

GÜRSEL

ÇORUM

SANAL KİTAPLAR

2016

ISBN 978-625-93093-8-5

İMAN

KAYNAK ESERLER: 119

İMAN

Mahmut Selim GÜRSEL

2016